

Onsdagen den 4 Mars 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 2 dennes och protokollet för den 26 sistlidne Februari, f. m.

Vid ånyo skedd föredragning af Stats-Utskottets den 29 sistlidne Februari och den 2 dennes på bordet lagda Memorial:

N:o 38. med förslag till voteringsproposition i anledning af Kammarnes skiljaktiga beslut i fråga om anvisande af särskildt anslag för allmänna arbeten under år 1868, till beredande af arbetsförtjenst åt den i följd af missväxt och dyr tid nödställda befolkningen inom vissa delar af landet; samt

N:o 39. med förslag till voteringsproposition i anledning af Kammarnes skiljaktiga beslut i fråga om användande af medel, som i Riksgälds-kontoret innestå och blifvit anvisade till allmänna arbeten, hvilka icke kommit till stånd, blefvo de i dessa Memorial föreslagna voteringspropositionerna af Kammaren godkända.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets den 26 sistlidne Februari och 2 dennes bordlagda Betänkande N:o 5, i anledning af en inom Första Kammaren väckt motion om särskild beskattning af cigarrer.

Friherre Raab, Adam: Vid förra Riksdagen, då tullfrågorna voro under behandling, yttrade jag den mening att å tobak borde sättas en tull af minst 1 R:dr på skålpundet. Ingen vara lämpar sig bättre än tobaken för en ökad beskattning. När man tager i betraktande, hvilka stora inkomster, andra länder hemta utaf tobaken, men att vårt förhållande till Norge lägger hinder för en betydligare förhöjning af tullen derå, synes man böra varmt behjerta förevarande förslag. Med tillkännagifvande af denna min åsigt vill jag erinra derom, att i Frankrike tobaken, åtminstone för några år sedan, inbringade Staten en inkomst af nära 300.000.000 francs, ehuru, i förhållande till folkmängden, man

icke röker så mycket i Frankrike som hos oss. Derföre böra vi ock begagna hvarje tillfälle att lägga skatt på denna öfverflödsartikel, helst det beklagligen visar sig, att våra behof äro större än våra inkomster, och det kan tyckas vara bättre att hafva en sådan inkomst än att behöfva låna sig fram, ty förr eller sednare skall man ju i alla fall betala hvad man lånar, och hvad skall man då betala med? Det var fördensskull med nöje jag afhörde Herr Ehrengrenats motion, och som jag ej utan ledsnad sett, att Utskottet afstyrkt det väckta förslaget. Om man genomläser Betänkandet och de deremot afgifna reservationerna, finner man emellertid, att det blifvit af Utskottet erkändt, att tobak i allmänhet egnar sig för beskattning, men att man varit bekymrad om sättet för tillämpningen. Jag tror att detta kan anses för de obotfärdigas förhinder; man vill erkänna principen, men ryggar tillbaka för hvarje förslag, som framdeles för principens tillämpning. Det är vid sådant förhållande omöjligt att åstadkomma skatt på någon slags lyxartikel. Vi hafva — jag vill för exemplets skull anföra detta — en stämpel-skatt å kort, och det är i lag förbjudet att spela med andra kort än sådana, som äro behörigen stämplade. Det är vidare förbjudet att sälja och på sitt bord hafva vildt, som skjutits under viss tid. Jag tror ej att man behöfver vara mera ömtålig i afseende på kontrollen å tobaks beskattning, och frågan är då endast om huru man skall kunna tillämpa denna skatt. I detta afseende tror jag det sätt. Friherre Alströmer i sin reservation föreslagit, att anbringa en stämpel, närmast jemförlig med breffrimärken, å hvarje cigarr, vara det lämpligaste. Kontrollen blir ock derigenom ganska lätt. Jag kan således ej finna några stora svårigheter härutinnan, och hvad angår kostnaderna för anbringandet af nämnda märken å cigarrerna, blifva de så obetydliga, att man för deras skull ej bör afhålla sig ifrån att införa skatten. Man skulle, om man jemför kostnaden för postmärkens förfärdigande, kunna antaga att hvarje märke å en cigarr komme att kosta högst $\frac{1}{15}$ -dels öre, hvilket pris dock troligen i framtiden komme att sjunka än ytterligare. Hvad beträffar märkenas anbringande, så kan detta ske å importerade cigarrer vid försäljningen, utan någon tids- eller penningeförlust och å de, som här tillverkas, af cigarrarbetare, som, utan särdeles tillökning i arbete, vid cigarens hopläggning kunna påsätta märket. Jag har underrättat mig närmare, huru detta arbete på det billigaste sätt skulle kunna åstadkommas, och cigarrhandlande hafva medgifvit, att ett fruntimmer skulle kunna anbringa sådana märken å aldra minst 1,000 cigarrer om dagen. Kostnaden härför är således obetydlig. Tager man nu i betraktande att det ko-tar, för att få in tullinkomsterna, 20 procent af dem, så är ju ko-tnaden för indrivandet af tobaksskatten i procentväg jemförelsevis ganska ringa, och derföre, samt emedan cigarrer ovilkorligen måste anses såsom en öfverflödsvara, ville jag högeligen önska att Kammarern i öfverensstämmelse med mina nu uttalade åsigtter ville återremittera Betänkandet: dock, innan jag slutar, vill jag bemöta ett inkast, som måhända skall göras, nemligen att cigarrerna till följd af de å dem anbringade märkena skola komma att smaka papper. Hvar och en vet emellertid att det går an att röka s. k. papperscigarrer. Papperet, som användes i dessa, är på särskildt sätt prepareradt, och så kan

äfven papperet, hvaraf märkena göras, blifva, hvarefter jag icke tror att det skall skada smaken ens för den finaste gom.

Slutligen ber jag, att Kammaren måtte varmt behjerta hvad uti Herr Ehrengrenats motion blifvit föreslaget, äfvensom Statens förevärande behof af inkomster, hvarjemte jag anhåller om återremiss af Betänkandet, dervid jag anser Bevillnings-Utskottet böra anmodas att inkomma med förslag till sättet och grunderna för beskattningen och huru densamma med minsta möjliga kostnader må komma till stånd.

Herr Odelberg: Då det är alldeles ostridigt att Svenska Statsverket är i behof af ökade inkomster, och då man icke heller lärer kunna bestrida att den indirekta beskattningen är att föredraga framför den direkta, isynnerhet när fråga är om beskattning å en vara, som under ingen synpunkt kan betraktas såsom nödvändighetsvara — så kan jag ej annat än varmt förorda bifall till Herr Ehrengrenats motion om beskattning å cigarrer, så mycket heldre som skatten å tobak här i Sverige jemförd med samma skatt i andra länder, är i högsta grad obetydlig. Såsom en jemförelse i detta hänseende vill jag anmärka, huru högt beskattningen i några Europeiska länder uppgått under år 1866. I Sverige uppgick tullen å tobak nämnda år till 1,469.133 R:dr, hvilket belopp, fördeladt på hvarje af vårt lands 4 millioner innevånare, utgör en skatt för hvarje individ af 36 öre. I England var tullen under år 1866 6,232,000 pund sterling, motsvarande, efter en kurs af 18 R:dr i Svenskt riksmünt 112.176.000 R:dr, och om man antager att Stor-Britannien då hade en folkmängd af 30 millioner innevånare, gör det på hvarje af dessa en skatt af 3 R:dr 74 öre. England har härförutom en betydlig accis på tobak; huru stor känner jag ej, men att den med ett betydligt belopp ökar ofvannämnda 3 R:dr 74 öre är säkert. I Frankrike är tobak ett monopol, och uppgick statsinkomsten deraf under år 1866 till 236 millioner francs eller 170 millioner R:dr R:mt. På hvarje af Frankrikes 38 millioner innevånare belöper således häraf 5 R:dr 67 öre. Äfven i Italien uppgick tullen å tobak under nämnda år till 90 millioner francs, hvilket gör för hvarje dess innevånare ett belopp af omkring 2 R:dr 70 öre.

Då det gått an att hemta så stor inkomst af tobaken i andra länder, och enär Bevillnings-Utskottet synes hafva egnat alltför liten uppmärksamhet åt frågans utredning, så och då vidare det icke synes omöjligt att, på sätt reservanten, Friherre Alströmer, föreslagit, stämpla cigarrer, vare sig lädvis eller styckevis, och såmedelst åstadkomma ifrågavarande beskattning, önskar jag att förslaget måtte af Bevillnings-Utskottet varmare behjertas och noggrannare behandlas; hvarföre äfven jag yrkar att Betänkandet måtte återremitteras.

Herr Hazelius: Utskottet har medgifvit, och dervid är jag tacksam, att tobak är en lämplig beskattningsartikel, enär, såsom det heter i Betänkandet. »den, utan att vara en oundgänglig nödenhetsvara, utgör föremål för en vidsträckt förbrukning», men jag beklagar derjemte, att Utskottet straxt derefter kommer till det påståendet, att cigarrer numera utgöra en »allmän förbrukningsartikel» för de mindre bemedlade. Det synes mig vara nog mycket att cigarren på detta sätt så godt som erkännes för att vara ett bröd för den mindre bemedlade klassen.

och upphöjes till samma rang med den förnämsta förnödenhetsvaran. Kan detta vara rimligt? Men om beklagligen så vore, skulle detta vara ett ytterligare skäl att söka för Staten vinna en inkomst, då den kunde på ett så lätt sätt vinnas, som att lägga en skatt, alldeles icke känbar, på en så allmän förbrukningsartikel. Utskottets afstyrkande skäl synas mig föga bevisande. Det yttras »att kontrollen öfver skattens behöriga utgående skulle påkalla reglementariska föreskrifter och fiskaliska åtgärder af särdeles störande beskaffenhet»: men, mine Herrar, när i ett så fritt land som England, Engelsmannen, som är så öm om sin sjelfständighet, underkastar sig fiskaliska åtgärder i afseende på tobaksskattens indrivande, hvarföre skulle icke äfven detta kunna gå an för oss? Utskottet anför vidare, att det icke har sig bekant att en sådan skatt, som den föreslagna, någonstädes varit påbjuden i något annat land än Ryssland. Jag kan icke förstå, att Utskottet icke skulle hafva sig bekant den betydliga skatt, som blifvit lagd på denna vara i England. Jag har här i min hand en uppgift öfver den oerhördt stora tullen på tobaksinförseln samt öfver försäljnings- och tillverknings-skatten å tobak i England. Jag vill blott i förbigående nämna, att tullen i detta land å cigarrer utgör $4\frac{1}{2}$ Engelsk shilling å skålpundet, motsvarande 4 till $4\frac{1}{2}$ R:dr Svenskt R:mt, och å snus allt efter dess olika beskaffenhet från 3 till 4 shilling eller $2\frac{1}{2}$ till 4 R:dr: på öll annan tobak är tullen mellan 2 R:dr 40 öre och 3 R:dr 60 öre. En betydlig såväl tillverknings- som försäljningsskatt är äfven lagd å all slags tobak. De, som anmäla sig att handla med tobak, snus och cigarrer, äro i England, likasom de, hvilka hos oss försälja brännvin, ålagda en skatt, hvilken är så betydlig, att för ett belopp af till 20,000 skålpund betalas $5\frac{1}{2}$ Pund sterling, motsvarande 100 R:dr: från 20,000 till 40,000 skålpund 200 R:dr, och sedan 100 R:dr för hvarje 20,000 skålpund ända till 100,000 skålpund, då skatten är 600 R:dr Svenskt R:mt. Då detta, såsom sagdt, skett i England, kan jag ej inse, hvarföre ej vi skulle kunna vara så uppfinningsrika och hitta på ett sätt, hvarigenom skatten skulle hos oss kunna utgå. Ett lämpligt beskattningssätt är äfven af motionären föreslaget; och jag önskade att de, som bestrida detta, behagade uppgifva något annat, att genom en lika enkel utväg skaffa Staten en ganska betydlig inkomst. För min del hade jag heidre sett, att motionären, i stället att föreslå en skatt af 1 öre för hvarje cigarr, föreslagit 2 öre, ty skatten af några ören å en så dyr vara som cigarren, ökar alldeles omärkbart dess pris: och är den en nödvändighetsvara. — så mycket bättre för Statens inkomst, om ock så mycket värre för hel-san. Då jag emellertid ej känner något bättre sätt för det närvarande, än det som motionären föreslagit, men litar på Utskottets både beredvillighet och uppfinningsförmåga att föreslå något lämpligt sätt för införande af denna angelägna beskattning, vill äfven jag yrka på återremiss af Betänkandet i den syftning, att Utskottet måtte anmodas att angifva några lämpliga åtgärder, hvarigenom beskattning å tobak kunde åstadkommas.

Herr Hasselrot: Jag har till största delen i hvad jag ännat säga blifvit förekommen af föregående värde talare. För min del hade jag helst önskat, att en ganska hög importtull blefve lagd å tobak. Då nu detta ej kan ske, till följd af vårt förhållande till Norge, hade det

varit önskvärdt, om en försäljningsafgift kunnat äsättas all handel med tobak och dess fabrikat snus, men då detta ej blifvit ifrågasatt. återstår endast den föreslagna beskattningen å cigarrer, hvilken jag således förordar. Man har sagt, att dessa skulle utgöra en förnödenhetsvara för den mindre bemedlade klassen. Denna åsigt kan jag omöjligen gilla. Om de mindre bemedlade hafva råd att röka cigarrer, böra de ock hafva råd att betala försäljningsskatten derå. Cigarrökningen har gått till sådan öfverdrift, att man till och med ser små pojkbysningar om 11 å 12 år med cigarr i mun. Det skulle vara ganska nyttigt, att på något sätt afstyra och stälja ett sådant oskick. Åtminstone må den, som vill hafva nöjet att röka cigarr, bidra till Staten med ett öre för hvarje sådan. Man tyckes vara ense derom, att Staten behöfver ökade inkomster, och något enklare sätt att afhjelpa detta behof finnes ej, än att åstadkomma en indirekt beskattning å tobak. Detta synes mig klart. På hvad sätt åter tillämpningen skall verkställas, öfverlemnar jag åt Utskottet, till hvars förnyade behandling jag yrkar att Betänkandet måtte återremitteras.

Grefve Ehrensvärd: Frågan om beskattning å tobak i den ena eller andra formen är ej ny, om det ock är första gången den nu förekommer i denna Kammar. Redan vid 1859—1860 årens riksdag behandlades denna fråga ganska omständligt af Sammansatta Bevillnings-, Lag- och Ekonomi-Utskottet, som afgaf ett förslag, hvarigenom en beskattning å cigarrer skulle komma till stand på det sätt, att stämplar anbringades å lädorna, likasom förhållandet är i Ryssland, det enda land, der en sådan skatt, som den ifrågavarande, blifvit införd; jag ber en föregående talare ursäkta, att jag vidhåller detta emot hans yttranden, hvilka jag dock medgifver, att han under fortgången af sitt anförande något ändrade. Utskottet föreslog då, som sagdt, att cigarrer skulle beskattas på så sätt, att lädorna stämpelades från och med sådana, som innehöllo 1,000 cigarrer och ner till 100 stycken; vidare att cigarrererna ej skulle få utminuterat i mindre parti än i stämplade paketer om 5 stycken. Då detta förslag förekom till behandling hos Ständerna, antogs detsamma af två Ständ, nemligen Preste- och Bonde-Stånden, hvar emot de öfriga två Stånden förkastade det. Under votering derefter i Förstärkt Bevillnings-Utskott blef förslaget jemväl med 72 röster emot 48 förkastadt.

Då nu icke förflutit längre tid, sedan ett dylikt förslag, som förevärande, hos Representationen erhållit en sådan utgång, så är det väl ej så underligt om Utskottet tvekat att genast ingå på motionärens förslag, och ehuru en talare förmenat, att Utskottet ej egnat tillräcklig uppmärksamhet åt detsamma, ber jag få nämna, att så ej varit förhållandet. Jag har här vid min sida motionären, som kan intyga, att Utskottet tvärtom gjort sig mycken möda att utreda saken. Han har blifvit anmodad att sjelf närvara vid Utskottets sammanträden och först efter långvarig och omständlig diskussion, först å afdelningen och sedan hos Utskottet in pleno, hafva vi kommit till den slutsats, att intet af de föreslagna sätten var lämpligt. Motionärens förslag om stämpelskatt å cigarrer upptogs inom Utskottet af en reservant, Friherre Alströmer, som ville att stämpel skulle anbringas å hvarje i landet tillverkad eller importe-

rad cigarr. I sin reservation säger han nemligen: »Bland andra förslag synes det, att anbringa en stämpel, närmast jemförlig med breffrimärken. å hvarje cigarr, samt att bestämma bötesansvar för innehafvare af ostämplade cigarrer, vara ett ganska enkelt sätt», och enligt hans i Utskottet utvecklade förslag skulle man anbringa stämpeln antingen tvärs öfver eller i ändan af cigarren. Reservanten räknar vidare ut att kostnaden för anskaffande af stämpelmärken är obetydlig, och derutinnan är Utskottet ense med honom. Deremot är det ej klart, att man skall få stämpeln anbringad utan ej så ringa kostnader. Man har sagt, att detta skulle kunna gå lätt för sig vid tillverkningen; ja, derom är ingen fråga, men man måste i alla fall inse, att huru och på hvad sätt stämpeln ock anbringas, fordras alltid dertill någon tid. Och tid är också penningar, mine Herrar. Jag har här under öfverläggningen fått se åtskilliga prof på stämplade cigarrer. Jag har t. ex. här en sådan cigarr, der stämpeln blifvit virad omkring densamma. Skall stämpeln så anbringas, atgår ganska mycken tid. För några dagar sedan erinrade en talare derom, att man borde taga tid i beräkning. Det var då fråga om räkning af fjerdedelsspecier, som vid vexling skulle erhållas i Banken. Hvad då yttrades gäller äfven här. Jag har, liksom den förste ärade talaren, i detta af-seende gjort en liten uträkning och så till vida äfven ingått på hans åsichter, att jag antagit, att fruntimmer företrädesvis kunde användas vid arbetet med anbringandet af stämplarne å cigarrerna. Jag antager sålunda, att ett fruntimmer, som är händigt, hinner att i minuten påsätta 10 stycken stämplor. — likväl då ej så artistiskt virade, som å den jag nu håller i min hand, — men om jag ock utgår härifrån, så gör det dock endast 600 stycken i timmen och, med 10 timmars arbetstid, 6,000 stycken om dagen, på tio dagar 60,000, på hundra dagar 600,000, på tusen dagar sex millioner, på tiotusen dagar sextio millioner stycken o. s. v. Enligt uppgift i Friherre Alströmers reservation skulle här i Sverige årligen förbrukas 72,571,500 stycken cigarrer. I förbigående vill jag anmärka, att denna uppgift icke är fullt riktig, ty reservanten har sammanslagit tillverkningen 1866 med importen 1865, fastän importen af cigarrer under år 1866 varit nära 10,000 skålpund mindre än föregående året. Enligt min nämnda beräkningsgrund behöfvas, på sätt jag nyss visat, ej mindre än tolfusen dagar för påsättningen af stämplor å sjuttio två millioner cigarrer, d. v. s. ungefär 40 år. Den förste ärade talaren har emellertid sagt sig hos en tobaksfabrikant hafva inhemtat upplysningar i ämnet och att enligt dessa ett fruntimmer skulle kunna stämpla endast 1,000 cigarrer om dagen; för att stämpla de cigarrer, som årligen förbrukas här i landet, skulle då en tid af 72,000 dagar eller nära 240 år erfordras. Detta stämplingsarbete skulle således efter min förmening blifva väl dyrt för fabrikanten, ty 72,000 dagars arbete det utgör dock 72,000 dags-verken.

Sedermera återstår likväl ännu en sak att taga i betraktande. Det är ej nog med, att cigarrerna stämplas, stämplarne måste ock makuleras, på det att de ej, till förfång för Staten, må kunna änyo användas. Af hvem och huru skall makuleringen af dessa stämplor verkställas? Skall detta ske på samma gång, som stämplarne anbringas och således verkställas af fabrikanten eller importören, så tror jag att kontrollen

blir ingen, ty stämplarne kunna ju då sättas på och tagas af igen samt på sådant sätt användas i oändlighet.

En ärad talare här bakom behagade anföra, att stämpelskatten å tobak i England skulle vara mycket hög. Jag har redan förut haft äran erinra, att stämpelskatt ej finnes i något annat land än Ryssland och således icke i England. Något sednare talade han äfven om skatt å tobaksförsäljningen i si-tnämnda land. Denna skatt finnes der verkligen och Utskottet har ej förbisett, att en sådan möjligen skulle kunna åsättas äfven här, men *då* på all tobaksförsäljning. Att lägga sådan skatt särskildt å cigarrer, — att förhindra pojkar och mindre bemedlade att röka cigarrer, säsoom en ärad talare fordrat, och såmedelst ingripa i uppfostringsväsendet tillkommer ej tull-lagsstiftningen. — vore dock ej lämpligt. Om också man lade skatt ensamt å cigarrer, vore det väl billigt, att säsoom motionären föreslagit, samma stämpelskatt, 1 eller 2 öre, betalades för den cigarr, som i inköp kostade mig 15, 20, 25 eller 50 öre som för den, som kostade 2, 5 eller 6 öre. I de större cigarrbodarne säljas, enligt hvad jag haft tillfälle inhemta, cigarrer, som kosta 1 R:dr 50 öre hundralet. Läger man på dem en skatt af 1 öre stycket höjes priset genast till 2 R:dr 50 öre. Detta vore en ojemn fördelning emellan den rike och den fattige, och det är detta som Utskottet tänkt på, då det sagt, att de mindre bemedlade klasserna skulle drabbas af skatten i jämförelsevis högre grad, enär, enligt motionen, afgiften borde utgå till lika belopp å hvarje skålpund cigarrer, utan afseende å varans olika kvalitet och pris. Och detta kan jag åtminstone ej anse vara rättvist.

Man har ock yttrat här, att Utskottet velat upphöja cigarrerne till rang och värdighet af bröd och således tilldela dem samma frihet från skatt, som denna förnödenhetsvara med rätta ätnjuter. Jag ber att här emot få erinra, att Utskottet i början af Betänkandet tvärtom förklarar, att det anser tobak i allmänhet vara en lämplig beskattningsartikel, enär den, utan att vara en outhärlig förnödenhetsvara, utgör föremål för en vidsträckt förbrukning, men det har tillagt, att den är det ej blott för de förmögnare klasserna, säsoom motionären antagit, utan äfven för de mindre bemedlade. Utskottet har sagt och står vid hvad det sagt, att tobak mycket väl lämpar sig för beskattning, men svårigheten är, att utfinna sättet huru den lämpligast kan och bör beskattas. Genom full låter det sig ej göra, i följd af förhållandena mellan Sverige och Norge; ty åsättes högre tull kan man vara säker på att tobak inkommer från Norge, och hvart taga då statsinkomsterna vägen? Då detta sålunda ej kan ske, återstår ej annat än att lägga skatt å sjelfva tobaksförsäljningen, likasom å försäljning af brännvin. Utan tvifvel skulle man derigenom kunna påräkna betydlig inkomst; men något sådant har ej blifvit föreslaget och det synes mig vara skäl, att innan man kastar sig in på någonting så nytt, för vårt land och våra föreställningar så främmande, som *licensväsendet* är, att man noga betänker sig. Jag anser också, att under den korta tid, Riksdagen är samlad, den ej kan uppgöra de lagförslag, som härför erfordras, utan att detta tillhör den, som skall öfverse det hela, nemligen Regeringen. Man har likväl förebratt Utskottet, att det ej begagnat denna utväg och afgifvit förslag, att på sådant sätt skaffa Staten inkomster, — att så ej skett är sannt. — men jag vet ej att det åligger Utskottet att angifva alla möjliga utvägar att beskatta folket.

Man bör vara mera rättvis mot Utskottet och medgifva, att då Kongl. Maj:t icke blott icke föreslagit någon ny skatt, utan till och med förklarar den vid sista riksdagen beslutade vapensskatt icke längre vara behöflig, Bevillnings-Utskottet icke varit skyldigt eller befogadt, att endast för nöjet att föreslå en ny skatt derom väcka och framkomma med förslag.

Hvad nu åter angår den stora inkomst, som af en särskild accis å cigarrer skulle uppstå, så vill jag göra den erinran, att, om skatten lägges å de sämre cigarrerna, följden deraf blir den, att de, som röka dessa cigarrer — den mindre bemedlade delen af befolkningen — lemna bruket af cigarrer och röka kardustobaken i stället. Af officiela uppgifter, som blifvit oss alla delgifna, inhemtas att från år 1862 importen af cigarrer, långt ifrån att ökas, något minskats, under det att den inhemska tillverkningen dock ökats. Men under samma tid har tillverkningen af kardustobak högst betydligt ökats och uppgår för närvarande till mycket högre belopp än tillverkningen å cigarrer. År 1862 uppgick sålunda *importen* af cigarrer till 33.421 skålpund, men 1866 till endast 31.699 skålpund; förstnämnda år belöpte sig tillverkningen inom landet af cigarrer till 612.955 skålpund, under det den år 1866 uppgifves till 685.441 skålpund. Af cigarrer har således importen minskats med 1.722 skålpund, under det den inhemska tillverkningen ökats med 72.486 skålpund. Men under samma tid har tillverkningen af kardustobak, hvilken år 1862 uppgick till 568.699 skålpund och 1866 utgjorde 861.630 skålpund, ökats med ej mindre än 292.931 skålpund. Detta visar visserligen en stor tendens att röka tobak, men man kan ock deraf sluta att begäret att röka kardustobak dock är större än att röka cigarr. Lägges man nu, såsom föreslaget är, skatt endast å cigarrer, kommer förbrukningen deraf att minskas ännu mera. Och huru går det då med Friherre Alströmers beräknade halfva million statsinkomst?

Hvad slutligen frågan om återremiss beträffar, så tror jag ej, att den skulle gagna till mycket. Utskottet är, som jag förut sagt, öfvertygadt att det ej vore lämpligt att beskatta cigarrer ensamt, hvartill Herr Ehrengranats motion föranleder. Skall accis bestämmas, måste det vara på hela tobaksfabrikationen eller försäljningen. Härin voro vi inom Utskottet alla ense, med undantag af Friherre Alströmer och de, som med honom förenat sig. De öfrigas reservationer hafva blott afsett Utskottets motivering, ej sjelfva beslutet, hvarom någon votering ej behöfts. Skulle Kammarerna nu besluta återremiss, skulle detta endast leda till förlängning utaf riksdagen och i öfrigt ej tjena någonting till. Någon särskild underdånig skrifvelse om införandet af accis å cigarrer eller tobak i allmänhet, hvilket sednare jag anser vara det enda rätta, om accis skall införas, behöfves ej heller, ty anser Finansministern, som nu är här närvarande och ähör den pågäende öfverläggningen, något behöfva framdeles på det föreslagna sättet fyllas, skall han säkert icke underlåta att vid kommande riksdag derom framlägga förslag från Regeringen. Jag kan fördenskull ej annat än motsätta mig återremiss, samt yrkar för min del bifall till Betänkandet.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdat till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Friherre af Ugglas: Då fraga nu är om införande af en ny beskattning, tillåter jag mig först undersöka om en sådan beskattning i och för sig sjelf är för år 1869 af behovet påkallad. Jag anser mig så mycket heldre böra göra detta, som jag både enskildt och äfven inom Andra Kammaren hört förundran uttalas deröfver, att Kongl. Maj:t icke äskat vidare utgörande af den särskilda bevillning, som vid förra riksdagen beslutades. Enligt Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflättna nädiga Proposition förefinnes för år 1869 sedan utgifterna blifvit bestridda, ett överskott af något mera än 130.000 Rik-daler. Rigtigheten af denna beräkning beror dock i väsendtlig mån derpå, om Statsverkets inkomster blifvit rätt uppskattade. I detta afseende ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att i den nädiga Propositionen inkomsterna blifvit ej obetydligt nedsatta mot hvad vid förra riksdagen beräknats. I afseende å bränvinsmedlen har nemligen Kongl. Maj:t föreslagit en nedsättning af 700.000 R:dr och i afseende å stämpelpappersmedlen af 200.000 R:dr. Det är således på dessa begge poster 900.000 R:dr mindre, än som derå beräknats vid förra riksdagen; och jag har rörande desse begge medel ej hört någon anmärkning framställas emot Kongl. Maj:ts beräkning. Det är endast i afseende å tullmedlen, som man uttalat några tvifvel, huruvida dessa medel skulle kunna för år 1869 utgå till det beräknade beloppet. Jag har vid ett föregående tillfälle yttrat, att stora svårigheter möta vid att uppgöra ensäker beräkning i detta fall, men om man, såsom jag tror vara det rätta, lägger till grund för sin beräkning några föregående års erfarenhet och icke alltför mycket fäster sig vid förhållandet under sistlidna år, som väl må anses icke hafva varit normalt, tror jag att den beräkning Kongl. Maj:t antagit icke bör blifva föremål för anmärkning. Emellertid vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att äfven med någon nedsättning i den påräknade tullinkomsten, 1869 års statsreglering kan uppgöras; om nemligen, på sätt Stats-Utskottet, att döma efter dess Betänkande rörande statsregleringens öfverflyttande till Statskontoret, synes vilja föreslå, de af Statskontoret under år 1867 förskjutna medel, uppgående till omkring 215.000 R:dr, upptagas till ersättning redan innevarande år, frigöres 1869 års statsreglering från denna, i sjelfva verket för den alldeles främmande utgift, och, med bibehållande af Kongl. Maj:ts beräkningar i öfrigt, uppkommer då ett överskott af mellan 3 och 400.000 R:dr, hvarmed tullinkomsterna kunna nedsättas. Under sådana förhållanden tror jag icke att en ökad beskattning för år 1869 är oundgängligen nödig, för att erhålla jemnvigt emellan samma års inkomster och utgifter, och kan då emot en nedsättning i de beräknade inkomsterna så mycket mindre hafva något att erinra, som ingen kan lifligare än jag önska att 1869 års statsreglering uppgöres på ett sätt, som tryggar oss att undgå de obehag, med hvilka vi under några år kämpat. Innan jag öfvergår till sjelfva frågan, ber jag att få upplysa att af 1868 års tullmedel hafva intill den 1 Mars till Statskontoret influtit samma belopp, som under Januari och Februari månader 1867. I fråga om bränvinsmedlen är deremot det influtna beloppet betydligt lägre än föregående år, och hvad angår den sannolika uppbörden deraf för innevarande år, är det svårt att deröfver ännu uppgöra någon beräkning. Skulle emellertid Riksdagen anse en ökad beskattning för år 1869 nödig eller skulle för framtiden en ökad bevillning anses erforderlig, er-

känner jag villigt att ingen artikel dertill är mera lämplig än tobak. Det förslag till en dylik beskattning, som af en aktad reservant blifvit framlagdt, och som går ut på att med särskild stämpel förse hvarje cigarr, kan jag dock icke biträda. Om sådant också skulle kunna ske med de inom landet tillverkade cigarrerna, så hemställer jag, huru man skall förfara med de importerade. Dessa cigarrer hitkomma vanligen i större lådor; skulle nu försäljaren förpligtas att uttaga hvarje låda och belägga hvarje cigarr med en stämpel? Jag fruktar att sådant skulle gifva anledning till stora underslef. Mig veterligt finnes ett sådant system för denna beskattning icke heller i något annat land. Det enda land, der ett liknande förekommer, är Ryssland. Der beskattas försäljningen af cigarrer på det sätt, att tillverkaren eller importören anmäler huru stort parti cigarrer, vare sig i lådor eller eljest, han önskar få försedda med stämpel, dervid dock måste iakttagas att lösa cigarrer hopbuntas i mindre paketer om minst 10 stycken för de inländske och 25 stycken för de importerade, hvarefter dessa lådor eller paketer förses med ett pappersomslag, innehållande uppgift om stämplingen. Den, som anmäler sig till försäljning, är sålunda berättigad att få på samma sätt stämplade 100 eller 1,000 cigarrer, eller hvilket belopp han sjelf vill uppgifva. Men någon beskattning på hvarje *särskild* cigarr förekommer ej. Utaf personer, väl hemmastadde med förhållandena der i landet, har jag dock hört, att äfven detta beskattningssätt gifvit anledning till många underslef och att kontrollen derä är synnerligen svår och obehaglig. Jag kan sålunda icke för min del förorda en sådan beskattning såsom lämplig. Man har vidare äberopat England. Jag tillåter mig att i fråga derom fästa uppmärksamheten på ett misstag af en aktad talare, Herr Hazelius. Han yttrade nemligen, att en *försäljningsskatt* å tobak der skulle finnas, uppgående till olika belopp för olika quantum emellan 20 000 skälpund och 100.000 skälpund. En så beskaffad skatt finnes enligt de uppgifter, jag fått, ej i England. Han menade sannolikt *tillverkningskatt*, ty en sådan finnes der på all tobak, och uppgår till de angifna beloppen. Deremot meddelas i England för rättighet att försälja tobak licenser, hvilka köpas för ett pris af 5 shilling 3 pence. Man har äfven uppgifvit, att Frankrike skulle hafva mycket betydliga inkomster af tobaken. Detta är otvifvelaktigt sant, men beror på den omständigheten, att tobaken der är ett regale. Regeringen importerar råvaran, bedrifver tillverkningen och försäljer fabrikaten samt drager sålunda den direkta vinsten af hela denna rörelse.

Slutligen ber jag att få förklara, att, i händelse ökad beskattning å tobak skulle ifrågakomma, sådan efter min åsigt bör omfatta all slags tobak och icke endast cigarrer.

Herr Frisk: Då jag i likhet med flere andra talare anser det vara nödigt att öka statsinkomsterna, hvaraf jag tror Staten är i stort behof, förenar jag mig med motionären uti hans förslag, att beskattning bör läggas å cigarrer, och tror att, om man verkligen önskar något sådant, det icke bör blifva svårt att utfinna något lämpligt sätt för beskattningen, anseende jag, för min del, det lämpligaste sättet vara att cigarrerna, såväl de som här i landet tillverkas som de hvilka utifrån införskrifvas, läggas i paket å 5 å 10 stycken i hvarje, hvilka paket förses med

en lämplig stämpel, då således ock vid detaljhandel ej mindre än ett paket må säljas.

På denna grund får jag instämma med dem, som yrkat Betänkandets återförvisande till Utskottet.

Friherre Sprengtporten: Den värde ordföranden i Utskottet yttrade, att han icke hade något emot att lägga beskattning på tobak i allmänhet, men att han deremot icke kunde medgifva att man borde lägga skatt blott på cigarrer. I anledning deraf får jag erinra, att jag vid sista riksdagen väckte motion derom att tobak borde med högre afgift beläggas, men att detta mitt förslag då blef underkändt af Utskottet och Kammaren; och har jag någon anledning att tro att, om vid denna Riksdag enahanda motion blifvit väckt, utgången skulle blifvit densamma. Jag anser mig icke böra följa talaren uti de af honom gjorda beräkningarne angående den tid, som skulle åtgå för att förse cigarrer med stämplar, eller omkostnaden därför, men jag har trots mig finna, att det råder en ganska bestämd åsigt derom, att en accis på tobak bör ega rum; och om än åtskilliga svårigheter må vara förenade med frågan huru detta praktiskt skall kunna lösas, tror jag dock icke, att de äro större, än att Kammaren, efter erhållande af vidare upplysningar i saken från Utskottet, skall kunna lösa dem, och att således ett lyckligt resultat kan uppnås.

Samme talare, jag nyss omförmälde, yttrade, att det vore obilligt att pålägga samma skatt på olika sorters cigarrer, men jag hemställer till en hvar, om icke samma anmärkning skulle kunna göras i fråga om tullen å tobaken, ty den utgår med lika belopp för gröfre och finare sorter och är således lika för den mindre bemedlade som den mera bemedlade.

Erfarenheten har ådagalagt, att ingen stat i Europa numera finnes, som icke städse behöfver se sig om efter nya inkomstkällor för att anskaffa medel till betalande af räntorna å sina statslån och bestridande af de ofantliga utgifterna för försvarsverkets ordnande, som i vår tid tagit större proportioner än någonsin, äfvensom att det är otänkbart att anskaffa nya inkomster på annat sätt än genom indirekt beskattning; och vi lära väl icke kunna utgöra ett undantag från detta allmänna förhållande. Jag instämmer villigt med dem, som yttrat, att det är lyckligast i fall sådana frågor, som gå ut på åstadkommande af jernvigt emellan Statens inkomster och utgifter, tagas om hand och väckas af Regeringen, men då nu så icke skett, bör man icke klandra den enskilde motionären för det att han sökt utfinna ett sätt, hvarpå denna jernvigt skulle kunna åstadkommas. På dessa och af andra talare anförda grunder yrkar jag, att ifrågavarande Betänkande måtte till Utskottet återförvisas, och gör mig förvissad, att Utskottet ej håller så strängt på sin sjelfständighet, att det icke, i fall det anser det af motionären föreslagna sättet för cigarrers beskattning ej vara lämpligt, i allt fall fäster det afseende på den i motionen uttalade tanken, att Utskottet sjelft framkommer med förslag i ämnet.

Herr Ehrengranat: Då ingen yttrat sig emot saken utan blott emot sättet att utföra beskattningen (äfven Finansministern har, om han också

icke yttrade sig för, icke heller yttrat sig emot saken) så vill jag inskränka mig att blott nämna några ord i fråga om sättet att utföra beskattningen.

Jag får först nämna, att jag i min motion alldeles icke yrkat, såsom här blifvit påstådt, att hvarenda cigarr borde stämplas, utan har tvärtom yttrat att, i afseende på frågan huruvida det minimum som borde tillåtas till stämpling borde vara en ort eller flera t. ex. fem eller tio, tankarne möjligen kunde vara delade, men att detta väl just icke betydde mycket, samt att jag höll före att fem ort borde vara minimum.

Hvad nu sjelfva sättet för cigarrernas beskattning vidkommer, så tror jag att, derest en lag utfärdades, som bestämde, att alla cigarrer, som säljas, skola vara stämplade vid äfventyr af laga påföljd, så skulle följden blifva att det vore omöjligt för detaljhandlaren att innehafva cigarrer som ej vore stämplade; ty antingen måste han taga dem från den inhemske tillverkaren eller från importören, och båda hade försyndat sig emot lagen om de sålde ostämplade cigarrer.

Det enda underslef, som sedan återstår, är lurendrejeri af *förbrukaren*; men den faran kan man väl ej anse stor, då man besinnar den obetydliga vinst som han kunde göra derpå.

Från tullen skulle ej några cigarrer få utlemnas, som ej vore stämplade, och borde importören vara skyldig att betala en lämplig afgift för hvarje stämpel som påsättes.

Då jag således icke tror, att beskattning af cigarrer är förenad med så stora svårigheter, som man uppgifvit, förenar jag mig med dem, som yrkat att Betänkandet måtte till Utskottet återremitteras.

Friherre Raab, Carl: Det fägnar mig, att de mot Utskottets Betänkande gjorda anmärkingar framkallat en förklaring öfver de deri uttalade åsigtter, hvilka likt gengångare återkommit i alla de Betänkanden, som under de sista 14 å 15 åren från detta Utskott utgått. Den talare, som gjorde denna förklaring, yttrade, att samma fråga behandlats under en föregående riksdag, då ännu Standsrepresentationen fanns till; men han kunde gerna tillagt, att frågan förevarit jemväl vid sista riksdag. Vidare sade han, att, då frågan vid nämnda riksdag behandlades, föll den i förstärkt Utskott med 72 röster mot 48; men deröfver var ej att undra, ty då man icke behöfver ökade inkomster, kan man naturligtvis icke vara villig att öka skatterna. Äfven yttrade samme talare, att Bevillnings-Utskottet ej skulle vara skyldigt att reda ut, huru man skall skaffa Staten större inkomster, utan att Regeringen i detta hänseende borde taga initiativet. Men om han hade genomläst den instruktion för Bevillnings-Utskottet, som finnes uti Riksdags-ordningens 40 de paragraf så skulle han finna, att Utskottet har en ganska vidsträckt skyldighet i berörda hänseende, emedan det heter uti denna paragraf, att Bevillnings-Utskottet åligger att, sedan Statsverkets behof blifvit utredda och bestämda, opåmindt föreslå sättet för bevillningens ökande, och i sammanhang dermed till Riksdagen afgifva förslag till bevillningsstadga, hvarjemte Utskottet eger att uti bevillningsfrågor föreslå, hvad det anser billigt och nyttigt.

Föregående års Bevillnings-Utskott yttrar:

»Då

»Då statsregleringen ännu ej är avslutad, saknar Utskottet tillräcklig grund för att kunna bestämdt yttra sig, om den föreslagna »betydliga förhöjningen» af beskattningen å tobak kan vara af behovet påkallad, men vägar dock hoppas, med stöd af Kongl. Maj:ts nädiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, att någon dylik förhöjning utöfver den af Kongl. Maj:t föreslagna och af Utskottet i dess Betänkande om tullbevällningen tillstyrkta ej skall befinnas erforderlig.»

»Lämpligheten åter att medelst en salu-accis till Statens förmån höja beskattningen å tobak torde med skäl kunna ifrågasättas, och Utskottet för sin del vägar ej hoppas, att denna nya skatt skulle kännas mindre tung än de flesta andra, då bruket af denna vara numera så införlifvats med våra vanor, att den nästan kan anses såsom en förnödenhetsvara. Då dertill kommer, att tobaken egentligen för de mindre bemedlade klasserna utgör en särdeles begärlig förbrukningsartikel, skulle förhöjd beskattning deraf möjligen kunna anses såsom obillig, emedan den komme att stå i motsatt förhållande till förmågan att genom skatt bidraga till Statens upprätthållande.»

Jag tillstår, att dessa åsigtter äro högst besynnerliga, och jag vet sannerligen icke, hvarifrån man fatt dem. Icke komma de från frihandelsteorierna, ty enligt alla de frihandelssystem, derom jag tagit kännedom, är beskattning af rena konsumtionsvaror medgifven. Man må bekänna sig till hvilket statsekonomiskt system man än behagar, så äro finanstullar tillåtna, då Statens behof tarfva dem. Förenämnde talare yttrade, att det vore obilligt om alla sorters cigarrer blefve lika beskattade, ty derigenom skulle den mindre bemedlade som konsumerar de billiga komma att känna denna skatt tyngre än den mera bemedlade. Men denna teori kan väl tillämpas på nödvändighetsvaror men icke på öfverflödsvaror. För öfrigt medgifver jag gerna, att det vore klokt, om beskattningen utginge i en viss skala, så att de, som röka dyrbarare cigarrer, finge betala högre skatt, likasom jag äfven tror, att det ej skulle vara svårt att åstadkomma något dylikt. Det har äfven förefallit mig besynnerligt, att samme talare velat ådagalägga, att det skulle vara förenadt med svårigheter och stor kostnad att förse cigarrerna med stämpel. Då till exempel en bundt tändstickor om 100 stycken stickor, hvilka alla skäras af en stock-ända, rensas, torkas, sätts och inläggas i papper med vignet, vidare läggas i större omslag, äfvenledes med vignet, och nedpackas i lädor, kan säljas för 1½ öre, huru kan man då säga, att det skulle vara dyrt att förse en bundt cigarrer med stämpel.

Finansministern har yttrat att i Statsregleringen för år 1869 ett öfverskott i inkomsterna bör uppstå uppgående till 400.000 R:dr. I visst hänseende kan detta icke förnekas, men han har dervid förglömt att ibland inkomsterna för sagda år upptagits jemväl jernvägsmedel till ett belopp af 2½ millioner, hvilka tillförene gått till Riksgälds-kontoret, men nu öka tillgångarne i Kongl. Maj:ts statsregleringsförslag. Och för öfrigt hvad tjenar det till att tala om ett blomstertillstånd i finanserna, då en hvar vet, att på den extra statsregleringen finnes betydlig brist, som endast genom lån kan fyllas. Talade man icke på samma sätt vid sista riksdagen, att man icke skulle behöfva låna, att inkomster och utgifter skulle balansera hvarandra, men det oakadt slutade det så, att man måste upp-

låna mellan sex och sju millioner. Nu talar man den ena stunden om öfver-skott, medan man den andra ifrågasätter ett nytt lån till större belopp är det vid sista riksdagen beslutade. Men mine Herrar, om man oupphörligt lånar, går man en ekonomisk undergång till mötes. Jan kan icke tro, att någon med vett och vilja vill tillstyrka Representationen att oupphörligt låna, ty detta sätt att tillvägagå hämmar industrien och skall förstöra de inkomstkällor, som vi ännu ega. Om man detta oak-tadt ändå dermed fortfar, så fruktar jag, att man kanske snart nog får uppbära förebräelser, som det torde blifva svårt att bära. Då jag för min del icke vill på något sätt bidraga att rubba de nu gällande tull-satserna, finnes, så vidt jag förstår, ingen annan utväg att åstadkomma jemnvigt emellan inkomster och utgifter än att åsätta finanstullar och dermed fortfara, riksdag för riksdag, till dess jemnvigten uppnås. Hvarje annat förfaringssätt leder enligt min tanke oundvikligen till förderf.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag, att Betänkandet må till Utskottet återförvisas.

Herr Tornerhjelm: Jag vill icke följa den siste talaren på hans finansiela utflygter, då jag icke tror, att de egentligen höra till ämnet. Naturligt är att, då man behöfver mera penningar, man ock får se sig om efter nya inkomstkällor. Men jag tror icke, att det af motionären föreslagna sätt att skalka Staten förökade inkomster, är synnerligen lyckligt funnet. Jag anser fastmera förslaget vara nära på praktiskt utförbart, likasom jag ock är öfvertygad, att det icke finnes något land i Europa, der den af motionären ifrågasatta beskattningen så tilllämpats som motionären synes önska. Ordföranden för Bevillnings-Utskottet har redan framlagt de svårigheter, som med det praktiska ut-förandet af motionärens förslag skulle vara förenade. Jag vill i detta afsende blott tillägga några få ord. Motionären har väl icke sagt, att hvarje cigarr skulle stämplas, utan att man kunde stämpla bundtar om fem till tio cigarrer. Men om någon kontroll skall kunna utöfvas, är det ju alldeles omöjligt att tillvägagå på det sättet, utan vill man stämpla bundtar om 5 å 10 cigarrer, måste man jemväl stämpla hvarje cigarr; och hvilket ofantligt besvär blefve det icke att årligen stämpla 70 å 80 millioner cigarrer! Dessutom, hvilka trakasserier och olägenheter medför icke en sådan stämpling! När skall stämpeln ditsättas och när borttagas? Antag t. ex. att min betjent af oförstånd eller okynne borttager stämplarne å de cigarrer, som finnas i mitt fodral. Då jag kommer ut på gatan, vill jag röka en cigarr och tager upp en sådan ur cigarrfodralet. En i närheten stående polisbetjent har sett, att jag i mitt fodral har ostämplade cigarrer och anmäler genast förhållandet hos vederbörande, och jag blir måhända kallad för domstol och får plikta, för det jag innehar ostämplade cigarrer. Dessutom är, såsom förut anmärkt blifvit, motionärens förslag orättvist. Om sådana cigarrer, som jag röker, blifva ett eller $1\frac{1}{2}$ öre dyrare betyder ej så mycket; men om en cigarr, som förut kostat 1 eller $1\frac{1}{2}$ öre, kommer att kosta 3 öre, är det en stor skilnad. — Hvad nu slutligen angår frågan om Betänkandets återförvisande, anser jag en sådan återförvisning icke till något gagna, emedan Bevillnings-Utskottet väl icke derigenom lärer förmås

att frångå sin i ämnet en gång uttalade åsigt. Då jag således tror, att man för närvarande icke kan komma till annat resultat än det som Utskottet ifrågakänt, får jag yrka på bifall till detsamma.

Herr Hallenborg: För min del får jag uppriktigt tillstå, att jag hysar en ganska liflig afsky för begagnandet af tobak, hvilket, på samma gång som det föranleder stora utgifter, tillika störande inverkar på våra sociala förhållanden; men icke desto mindre har jag kommit till samma åsigt som Utskottet, af det skäl att motionärens förslag synt mig vara i principen orättvist och i praktiskt hänseende outförbart. Orättvist förefaller det mig, derföre att, om en accis af en riksdaler sattes på hvarje skålpund cigarrer utan afseende på dessas kvalitet, denna accis skulle drabba de mindre bemedlade tyngre än de mera bemedlade. Man har dervid invändt, att mot detta förhållande ej kunde vara mycket att anmärka, då jemväl tullen å bättre och sämre tobak är lika; men just derföre att tullen är orättvis, är det ej skäl att jemväl pålägga en orättvis accis. Jag anser förslaget vara outförbart, derföre att det skulle gifvas så många sätt att undandra sig beskattningen och föranleda så många underslef samt vore förenadt med så stora svårigheter i dess verkställighet. Ett annat sätt att beskatta tobaksrökningen vore det att låta förbrukaren af tobak erlägga bevilling derför; men äfven detta torde icke vara utförbart, emedan konsekvensen fordrade, att man då skulle erlägga bevilling jemväl för bruket af andra lyxartiklar, hvarigenom våra debetsodlar då skulle erhålla en olidlig längd. Det lättaste och bekvämaste sättet vore kanske likväl att påbjuda, att alla, som sälja tobak, derför böra erlägga en särskild afgift; men derom har icke något förslag blifvit framställt. Man har förebrått Utskottet att det icke inkommit med något eget förslag i detta ämne; men Utskottet kan icke vara skyldigt att framställa en mängd olika förslag i olika ämnen, hvilket dessutom skulle i väsendtlig grad öka antalet af motioner, hvilka, derest de ej vore klara och tydliga, Utskottet derefter skulle såsom en komité behöfva utreda. För öfrigt anser jag, att, då i Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof icke ifrågasatts, att bevillingen skulle ökas, Utskottet icke heller tillkommit att derom sjelfmant göra förslag. Jag eppepar, att, om det väckts ett förslag af den beskaffenhet att tobaksrökningen derigenom kunnat inskränkas, det skulle varit mig synnerligen glädjande att hafva fått biträda detsamma; men då ifrågavarande förslag enligt min åsigt ej kunnat leda till det åsyftade ändamålet, har jag icke kunnat tillstyrka dess godkännande; och yrkar jag derföre, att hvad Utskottet hemställt måtte bifallas.

Herr Schartau: De invändningar, man framställt mot bifall till förslag af det syfte motionen innehåller, hafva varit hufvudsakligen dels att för 1869 års statsreglering icke någon ny beskattning skulle vara behöflig, dels ock att dylika förslags praktiska utförbarhet skulle vara med stora svårigheter förenad. Hvad nu den första invändningen angår, är det i samning tröstande att höra den samma från det pålitliga håll, hvarifrån den framstälts; men jag kan dock icke neka, att denna tanke synes mig hafva

en viss likhet med den, som förefinnes hos en person, hvilken ännar begifva sig ut på en lång resa och då uträknar noga på öret huru mycket denna resa skall kosta, men icke medtager medel att dermed bestrida den minsta oförutsedda utgift. Den, som så förfar, synes mig icke vara en klok räknemästare. Dessutom veta vi alla, att, om man och möjligen kan få 1869 års ordinarie statsreglering att gå ihop, på den extra statsregleringen dock finnas ganska betydliga utgifter, med hvilka vi måhända skola hafva svårt nog att komma till rätta. Huru gerna jag än skulle se, att vi för år 1869 icke behöfva mera penningar än beräknats skola inflyta, vågar jag dock icke hysa en sådan förhoppning. De finansiella svårigheterna äro redan nu svåra och bekymmersamma, och jag fruktar, att de icke snart blifva bättre. Sedan jag på detta sätt affärdat den första invändningen, öfvergår jag till den andra. Man har sagt och sökt visa, att det skulle vara omöjligt att skaffa inkomst genom beskattning af cigarrer, på sätt motionären föreslagit, nemligen genom åsättande af en stämpel på cigarrer. I detta afseende får jag förklara, att, om ock det af motionären föreslagna sätt möjligen icke skulle vara fullt praktiskt, hvilket jag medgifver, utan ett annat måste påtänkas, jag icke derföre anser mig alldeles rådlös. Jag tycker mig nemligen finna, att de svårigheter, som man velat anse vara förenade med förslaget att förse cigarrer med stämplor, icke äro öofvervinnerliga, blott man icke nödvändigt vill förse hvarje cigarr med stämpel, hvilket icke heller lärer kunna behöfvas. Men innan jag går vidare, tillåter jag mig i förbigående yttra, att af alla föremål för beskattning det icke finnes något, som lämpar sig bättre derför än tobak, och af alla sorters tobak ingen mera än cigarrer. af det enkla skäl att det icke finnes något sätt att förbruka tobak, som är så slösande, som det att röka cigarrer. Vi veta nemligen, att en cigarr svårigen kan rökas till slutet och att detta nästan aldrig sker, utan att i de flesta fall fjerdedelen bortkastas till ingen nytta. Genom detta sätt att använda en öfverflödsartikel uppstår en verklig statsförlust. Emellertid vill jag icke härmed säga, att det är klokt att beskatta ensamt cigarrerna, utan anser jag att i detta fall allt för gerna all tobak må göra sällskap; och jag kan icke inse svårigheten att förse tobaken, det må vara en eller annan sort, inlagd i kardus eller låda med stämplor. Man kan nemligen föreskrifva, att ett visst antal, t. ex. 20 eller 25 cigarrer uti en bundt eller låda, lika väl som en kardus eller vissa rullar tobak, skola vara med stämpel försedde och ålägga såväl fabrikanten som försäljaren att icke afyttra någon tobak som ej blifvit stämplad. Jag tror derföre, att, om man verkligen vill saken, det icke skall vara omöjligt ej torde verka mycket, men om Första Kammaren skulle godkänna ifrågavarande hemställan, och framför allt om den skulle låta de i Betänkandet anförda motiv passera oanmärkt, skulle den derigenom begä ett fel, som för framtiden blefve skadligt, hvarföre jag icke ansett mig kunna med tystnad förbigå Utskottets Betänkande; och då jag tror, att Utskottet hädanefter icke kommer att blifva synnerligen nedtryckt af göromål, anser jag mig icke begä någon ogrannlagenhet emot detsamma, om jag förenar mig med dem, som yrkat på Betänkandets

återförvisande, på det att Utskottet måtte taga frågan ånyo i öfvervägande.

Herr Hazelins: Jag ber att få rätta ett misstag, hvartill jag gjorde mig skyldig, då jag förra gången yttrade mig. De siffror jag uppgaf för försäljningsskatt å tobak i England gällde, såsom jag ser i den bok, jag har för mig, tillverkningskatten.

Jag begagnar tillfället uttala min stora glädje deröfver, att frågan om att med skatt, med försäljnings- eller tillverkningsavgift, belägga tobak, blifvit under öfverläggningen i dag så allmänt mött med bifall, äfven af dem som för innevarande riksdag ansett beskattningen vara mindre lämplig. Jag är säker om att, om Regeringen till nästa Riksdag framställer ett förslag i nämnda syftning, skall det med allmänt bifall i landet helsas.

Herr Lilliehök: De skäl, som tala för beskattning af cigarrer, hafva blifvit af andra talare så utförligt framställda, att jag icke behöfver besvära Kammaren med att dertill göra några tillägg. Jag vill endast uttala min förhoppning, att vi snart måtte få se denna beskattning förverkligad. Då jag emellertid tror, att ett detaljeradt förslag i ämnet svärligen kan af denna Riksdag uppgöras, skulle jag vilja hemställa, om det icke vore lämpligt att en underdånig skrivelse aflätes, med begäran att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning uti frågan; och på det att Utskottet måtte taga detta i öfvervägande samt möjligen uppgöra förslag till den underdåniga skrivelserns innehåll, får jemväl jag yrka, att förevarande Betänkande måtte till Utskottet återförvisas.

Friherre Raab, A. C.: Jag vill icke vidare vidlyftigt orda i denna fråga, då de flesta talare erkänt, att tobak såsom beskattningsartikel är lämplig. Hufvudsaken här synes mig vara den, om sådan beskattning behöfs eller ej. Ena sidans talare hafva yttrat, att den icke behöfs, emedan man kan låna penningar för att betäcka bristen i inkomsterna; andra sidans talare hafva deremot påyrkat sådan beskattning just för att undvika lån. Hvem har rätt? För min del tror jag att det är bättre att fylla nutidens behof genom att beskatta den nuvarande generationen, än att skjuta allt framför sig och välla bördan på våra efterkommande. I afseende på sättet, huru denna beskattning skall åvägabringas, är det för mig naturligtvis likgiltigt, hvilket man begagnar. Man har under diskussionen uppgifvit flera olika sätt; och den, som vill saken, finner nog och medlen derför, hvilket jag ock hoppas Utskottet skall praktiskt ådagalägga, om Betänkandet dit återförvisas. Hvad beträffar Herr Tornerhjelm's yttrande, har litet hvar troligen märkt, att han hufvudsakligen fruktat derföre att de fina cigarrer skulle lida af den bismak, som uppkomme derigenom att cigarren förseddes med pappersmärke, men jag får lugna Herr Tornerhjelm dermed, att, då det finnas åtskilliga sorters cigaretter, som utan tvifvel med god smak rökas af honom, ehuru tobaken är inlindad i papper, ett lika beskaffadt papper kan användas till stämpling af vanliga cigarrer, hvilket icke behöfver gifva någon osmak. Jag skall icke besvära Kammaren vidare, utan yrkar på Betänkandets återförvisande.

Herr Ekenman: I fullkomlig öfverensstämmelse med de åsikter, jag förut gifvit till känna, da Kammaren behandlade Stats-Utskottets Betänkande rörande Kongl. Maj:ts Proposition om anvisande af 500,000 R:dr till utförande af allmänna arbeten, så att nöden i landet må kunna lindras, får jag nu understödja Herr Ehrengranats motion, hvarigenom tillgångar till detta anslag erhållas. Väl vet jag, att berörda anslag skall utgå redan under loppet af innevarande år, och att motionen afser år 1849, såsom det första, då beskattning af cigarrer skulle kunna ifrågakomma; men då det är uppenbart, att Staten behöfver förökade inkomster, för att icke skuldbördan skall ar för år ackumuleras, måste man i tid söka vidtaga nödiga mått och steg för sagda ändamåls vinande. Under diskussionen synes man hafva kommit öfverens derom, att tobaken är en synnerligt lämplig vara att beskatta, men detta kan icke ske i annan form än såsom accis eller licens, enär, enligt mitt förmenande, tullsatsens höjning icke är lämplig ej blott med afseende å förhållandena till Norge, utan äfven därför att tullförsnillningar skulle blifva ännu mera lönande och frestelserna dertill således större. En talare har sagt, att förslaget att stämpla hvarje särskild cigarr skulle vara icke blott utförbart utan till och med löjligt. Icke desto mindre vidblifver jag detta förslag såsom varande det enda, hvilket medgifver nödiga kontroller i afseende på skattens utgående, och vill man blott saken, skall man nog finna praktiska utvägar för dess åstadkommande. En annan talare har yttrat, att en återremiss icke skulle till något gagna, emedan Utskottet antagligen icke kunde åt motionärens förslag egna mera uppmärksamhet än förut. För min del kan jag deremot icke föreställa mig annat än att, om Kammaren tydligt uttalar hvad den med återremissen åsyftat, Utskottet skall omfatta frågan med den allvarliga omsorg, som den ovedersägligen förtjenar; och med hänseende härtill instämmer äfven jag i yrkandet på återremiss.

Grefve Mörner. Carl Göran: Bevillnings-Utskottets ordförande sökte ett skäl för bifall till Utskottets hemställan deri, att verkställandet af hvad motionären föreslagit skulle vara förenadt med allt för stora svårigheter och han framkastade en beräkning öfver huru det skulle tillgå att få den ifrågasatta stämplingen gjord. Ser man närmare på denna beräkning, så reducerar sig saken derhän att, för att få de uppgifna 72 millioner cigarrer stämplade, skulle man behöfva lemna anförning åt fyratio qvinnor, hvilket väl ej vore så farligt, och hvartill skulle ätgå ett vida mindre belopp, än som nu för många andra anstalter inom Tullverket betalas för inbringande af en ringare summa, än som genom den föreslagna åtgärden skulle erhållas. Dertill kommer att en stor del af de omnämnda cigarrerna tillverkas inom landet, å hvilka stämpeln alltså kunde påsättas på samma gång de göras färdiga, och härigenom skulle antalet af de jungfrur eller mamseller, som eljest borde verkställa stämplingen, kunna ytterligare reduceras.

Man har äfven emot förslaget erinrat, att afseende icke blifvit fäst vid cigarrernas olika värde. Det är förvånande, att de, som vid tullagstiftningen ansett afseende endast böra fästas vid varors vikt, nu kasta om och vilja att värdet skall afses. Vid förtullning betalas lika mycket för de fina regalia-cigarrerna, som för ett-öres-cigarrerna, eller

1 R:dr 35 öre per skälpund; men nu anses det vara orätt att man icke skiljer mellan de fina och de mindre fina cigarrerna. Äfven i andra fall kunde en sådan skilnad vara lämplig. Då den stora mängden af personer, tillhörande arbet-klassen, företrädesvis begagnar grofva och starka tyger, hvilka väga mycket, borde derföre i öfverensstämmelse med den af åtskillige talare nu framställda åsigten, betalas mindre tull, än som erlägges för de fina lätta varorna, som äro vida dyrbarare; men så är dock icke förhållandet.

Man har frågat, om icke samma ändamål skulle vinnas genom högre tull å cigarrerna eller å tobaken. Att åsätta en sådan vore lämpligt, om man ville föröka våra fabrikanters redan nog stora behållning på sin rörelse. Det är mig sagdt, att den lilla tillökning af ett öre, hvarmed tullen å tobak vid förra riksdagen höjdes, redan har inbringat åt en och annan fabrikant en förökad inkomst af 50,000 R:dr. De hafva med 10 öre per skälpund höjt priset, icke på cigarrer, utan på snus, och den som förbrukar sådant, tänker icke på, att han får betala något mer, men för den, som säljer varan, gör denna prishöjning en stor summa. Jag tror derföre det ändamålsenligaste vara att särskild afgift lägges på hela artikeln.

Den minskade importen af cigarrer och den nedgående inhemska tillverkningen deraf har man velat anse som ett bevis på minskad förbrukning. Jag tror att skälet till denna minskning snarare är att söka i den höga tull, hvarmed cigarrer blifvit belagda i jemförelse med tullen å råvaran, hvilket är ett verkligt premium för smugglingen, dertill denna vara särdeles väl lämpar sig. Den gjorda konklusionen, att förbrukningen skulle hafva aftagit, tror jag icke håller streck. Man kan dagligen se bevis på motsatsen. Nära nog hvar och en går nu med cigarr, från gubben till och med den åtta- eller tioåriga pojken, ja, man skulle tro att de komma till världen med cigarr i mun. Att hastigt och på en gång borttaga denna ovana låter sig nog icke göra, men att sätta ett hinder för slöseriet härutinnan tror jag ej skulle vara olämpligt. Om det är ett behof för den fattigare klassen att nyttja tobak, och det är möjligt att så är, må man då söka leda dem till att göra det på ett hushållsaktigt sätt, och ej i den mest slösaktiga form, hvilket sker genom bruket af cigarrer, deraf ungefär en tredjedel ofta kastas bort. Nu tvekar man att på denna artikel lägga en liten afgift, som ej på långt när svarar emot värdet af denna tredjedel, som onyttigt bortkastas.

Jag är fullkomligt öfvertygad att Bevillnings-Utskottet kan lösa denna fråga; och i olikhet med den värde talare, som ansåg att en återremiss icke skulle tjena till något, tror jag att det vore allt skäl att söka bringa denna fråga under en förnyad pröfning inom Utskottet, och jag anser mig för denna min åsigt hafva så mycket mera anledning, som jag bland reservanterne mot Utskottets förslag funnit till och med en ledamot, som är känd för att hylla ganska liberala åsikter i fråga om tullagstiftningen, men hvilken dock ställt sig på deras sida, som här anse en beskattning vara lämplig.

Jag anhåller att Betänkandet mätte till Utskottet återförvisas.

Herr Wærn: Jag vill icke förlänga diskussionen med att ingå i detaljer af frågan, utan jag vill se den från dess praktiska sida, eller

om något kan vara att vinna med en återremiss. Man säger att Utskottet nog kan lösa denna fråga, om det vill. Om vi tänka på hvad som under diskussionen är sagdt, så skulle Utskottet hafva att utreda: huruvida en afgift öfverhufvud bör åläggas, och om den i så fall skall omfatta alla sorters tobakstillverkningar, eller blott cigarrer; huruvida den bör stå i något förhållande till värdet, eller utan allt afseende derpå utgå efter stycketal; huruvida den bör utgå i form af tull, licens eller stämpel; om i sistnämnda fall en sådan stämpel skall sättas på hvarje cigarr eller på lädan, hvori den förvaras; hvilka särskilda förhållanden i detta afseende måste iakttagas vid import, olika med dem som böra gälla för fabriker inom landet; huru stämpeln skall makuleras: m. m. I alla dessa frågor skulle Utskottet sätta sig in, och deröfver afgifva Utlatande. Jag tror det ej vara möjligt under denna korta tid af riksdagen som återstår. Om man äsyftar endast en opinionsyttring, hvartill skall då en återremiss tjena? Utí Kammarén hafva alla eller nästan alla talare förklarar sig anse tobak vara en lämplig beskattningsartikel, och efter det yttrande vi nyss hafva hört af föredraganden i finansärenden, kunna vi antaga att denna fråga redan blifvit af Regeringen uppmärksammat; och att då ingå med en skrifvelse och begära att frågan måtte framkomma till en viss tid, anser jag ej lämpligt.

Åf dessa skäl anser jag att med en återremiss icke något skulle vinnas; och får jag därför anhålla om bifall till Utskottets hemställan.

Grefve af Ugglas: Om icke Kammaréns ledamöter redan vore uttröttade af den långa diskussionen, skulle jag vilja något närmare skärskåda ett yttrande af Friherre A. C. Raab, som ansåg att Bevillnings-Utskottet borde tillse, huru beskattningar skulle åstadkommas. Jag tror icke att det är Bevillnings-Utskottets skyldighet. Detta Utskott skall väl enligt grundlagen tillse, huru statsbehofven genom bevillningar skola fyllas, men icke hvarken kan eller bör det åligga Utskottet att, oberoende af behof, föreslå att nya bevillningar skola införas, eller förhöjande af gamla ske. Vi hafva för en stund sedan hört från Regeringen, att den icke anser ställningen förändrad, sedan Proposition om Statsverkets tillstånd och behof afgafs. Vilja vi nu till någon grad bereda oss för, hvad en talare nyss nämnde: oförutsedda utgifter, skulle jag icke hafva något emot, att en beskattning lades på denna artikel, som jag anser dertill vara ganska lämplig, om jag nemligen kunde se huru detta skulle kunna ske på ett lämpligt verkande sätt. Att godkänna motionen kan jag icke gå in på: ty följden af att lägga beskattning på endast cigarrer skulle endast blifva, att man i stället för cigarrer komme att röka karfvad tobak. Följden härataf åter skulle otvifvelaktigt blifva att, för att icke gå miste om den afsedda bevillningsinkomsten, öfvergå till särskild beskattning äfven af tobaken; det vore då ärligare och bättre att genast beskatta denna vara i allmänhet. Jag tviflar på att Utskottet kan lösa denna fråga på ett tillfredsställande sätt, med iakttagande af alla de omständigheter, som böra påaktas. Då denna beskattning icke är af något trängande behof påkallad, anser jag att dermed bör få anstå, tills den tid är inne, då den blir behöflig, och att Regeringen då må taga initiativ i frågan. Lika med den siste värde talaren, hemställer jag hvad som med en återremiss skulle vinnas. Utskottet skulle komma att behandla frågan ånyo; men Utskottet kan icke tvingas att,

mot sin vilja, begagna sin egen motionsrätt i denna sak, och då motionsnärens förslag afser endast cigarrer, så skulle man ej komma till det önskadet resultatet. Man säger att en opinion borde uttalas; men har det icke redan skett, då alla talare, som uppträd i frågan, och jag tror att de äro öfver tjugu, yttrat, att de anse detta vara ett lämpligt beskattningssämne? Man har äfven såsom skäl för återremiss anført, att Utskottet skulle inkomma med förslag till skrifvelse till Regeringen att taga frågan i öfvervägande. Hvad dessa skrivelser beträffar, så stå de kvar mera som en välnad från förra tider, då Representationen och Regeringen icke stodo i så nära förhållande till hvarandra som nu. Nu äro ju Regeringens ledamöter här, midt ibland oss, och vi kunna väl icke antaga att de sitta här med döfva öron; och då vet jag ej hvartill en sådan skrifvelse skulle tjena, isynnerhet i denna fråga, hvarom den Regeringens ledamot, som har mest dermed att göra, redan yttrat, att han derä fästat uppmärksamhet, och att han vore betänkt på att, om behöfvat sådant påkallade, framlägga förslag till en beskattning i detta hänseende.

Jag kan icke annat än yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Bennich: Till de skäl flere af Utskottets ledamöter redan anført torde jag få tillägga, att, enligt min tanke, Bevillnings-Utskottet ingalunda har till uppgift att utfinna nya beskattningsformer, för att tillvägabrinda inkomster, som man icke vet vara af behöfvat påkallade. Endast för skatternas skull må väl icke nya sådana påläggas.

Vid beträdande af den bana, hvarom nu är fråga, eller införande af särskilda beskattningar å s. k. lyx och öfverflöd, måste man väl betänka sig: ty går man in på den vägen, så kommer man lätt från ett föremål till ett annat, och man är då snart inne på en beskattningsmethod, som man i vårt land lyckligtvis längesedan ansett vara utdömd.

Att under en tid, då ställningen i allmänhet är betryckt och skatterna redan förut nog dryga, utan tvingande nödvändighet påläggas en ny skattebörd, under hvad form det vara må, kan jag ej finna annat än högst olämpligt; beskattningsformen må nemligen vara hvilken som helst, så utgår dock skatten från folket, minskar dess tillgångar och försvårar dess bergningsutvägar.

En talare, som eljest icke är känd för att hylla frihandeln, har i detta fall velat tillgodogöra sig dess åsichter och tillika, i strid med sin allmänna klagan öfver fabriksväsendets betryck, nu funnit att åtminstone vissa af dess idkar äro alltför väl lottade. Det skall blifva angenämt att vid förekommande tillämpning af dessa åsichter få påräkna hans kraftiga bistånd.

Om nu äntligen den skatt, hvarom här är fråga, skulle påläggas, borde man åtminstone hafva klart för sig, att den med säkerhet utginge, så att underslef dervid kunde förekommas, och att folket ej behöfde alltför mycket utståttas för förhatliga, fiskaliska undersökningar. Jag tror ej, att dessa frågor äro så lätta att lösa, och jag hemställer, om af de många ledamöter, som här yttrat sig, någon enda framställt ett praktiskt möjligt förslag härtill. Och då detta ej kunnat ske här inom denna talrika och upplysta församling, lär det vara ringa utsigt, att Utskottet härutinnan skulle komma att lyckas bättre.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Friherre Raab, Carl: Jag ber att få yttra endast några ord rörande åsikter, som jag anser icke böra få tullfritt passera. Man anser det icke vara rätt att gå in på den banan att beskatta lyxartiklar. Är det då bättre att begagna den direkta beskattningen? Kan man ifrågasätta att af dessa beskattningsvägar icke välja den förra? Det är en åsigt, som är vederlagd på samma gång som den framställes. Är det värdigt att tala om, att vi icke äro i behof af inkomster, att för hela landet säga detta, då vi oupphörligt måste låna och stå på randen af en afgrund af skulder, som oupphörligt ökas? Om vi nu besluta denna beskattning och sätta den i gång, så inflyta medlen icke förr än 1870 eller 1871; detta är vid samma tid, som det sist upptagna statslånet skall återbetalas, och då torde de väl kunna användas, till och med behövas. Om man vill en sak, måste man vilja utvägarne dertill. Då man sagt, att man icke kan tvinga Utskottet att framkomma med ett förslag i denna fråga, så förklarar jag, att jag anser det vara Kammarens fulla rätt att ålägga Utskottet detta. Om vi betänka våra utgifter för jernvägsbyggnader och andra företag och de skulder, som på alla håll omgifva oss, så böra vi icke skjuta ifrån oss ett förslag, hvars genomförande kan bringa oss så stora inkomster. Jag yrkar återremiss af Betänkandet.

Grefve Mörner: Jag vill icke nu inlåta mig i granskning af statsregleringen, dess brister och behof. Detta skulle föra oss alltför långt från cigarrerna. Vi veta alla, att en brist finnes, som är afsedd att fyllas genom lån. Ju mera man kan slippa låna, ju mindre skuld får man; hvaremot, om man icke vill på något sätt genom beskattning öka inkomsterna, man får låna mera. Jag tror att om den förra Riksdagen icke kommit Regeringen till hjälp med en opåräknad beskattning, hade tillståndet nu varit vida svårare än det är. Herrarne torde alla förstå hvaruppå detta syftar. Det kan vara ovisst, huru tullinkomsterna för den nästa tiden komma att slå ut; att resultatet af förra årets tulluppbörd visade en betydlig brist mot hvad som varit beräknadt veta vi. En talare har ansett frågan vara för Bevillnings-Utskottet olöslig. Jag har det förtroende till hans obestriddliga förmåga, att jag är säker, att, om han vill använda den på denna fråga, den nog blir på ett tillfredsställande sätt löst. Vi hafva icke alltid varit så känsliga för fiskaliska aktioner, som förhållandet nu tyckes visa sig. Man torde komma ihåg, att i Jagstadsagan är det icke blott den, som skjuter vildt, utan äfven den, som köper sådant, som är ålagd böter; och i fråga om spelkort äro äfven så stränga föreskrifter meddelade emot bruket af ostämplade sådana, att något dylikt på långt när icke kan blifva behöfligt, om stämpling af cigarrer skulle påbjudas. Jag fortsätter min anhållan, att Betänkandet måtte återremitteras.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande Betänkande och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Betänkandet, hvar-

vid svarades talrika nej blandade med ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med talrika ja blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 5, angående särskild beskattning af cigarrer, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisar Kammaren detta Betänkande.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—35;
Nej—52.

Föredrogs änyo Bevillnings-Utskottets den 26 sistlidne Februari och 2 dennes bordlagda Betänkande N:o 4, angående tullbevillningen.

Grefve Ehrensvärd: Jag får hemställa, att förevarande Betänkande föredrages punktvis, och i sammanhang härmed får jag anhålla, att 12:te punkten föredrages näst efter den 19:de.

Efter förmälan, att Grefve Ehrensvärd hade föreslagit, att Betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande, dervid borde iakttagas att den 12:te punkten föredrages näst efter den 19:de, hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kamnaren ville härtill lemna bifall.

Ropades ja.

1:sta punkten.

Friherre Sprengtporten: Såsom inledning till Tullbetänkandet och sitt afslag af min motion rörande införandet af en inregistrerings-

afgift för tullfria varor, anför Utskottet: *»att då det funnit de grunder, på hvilka nu gällande tulltaxa hvilat, vara af erfarenheten bekräftade som rigtiga, dels äfven ansett nödig stadga i denna del af lagstiftningen vara för handelns och näringarnes ostörda utveckling ett väsendtligt vilkor»,* Utskottet inshränkt sig till att föreslå de förändringar, för hvilka Utskottet derefter redogör.

Jag måste då fråga, hvarifrån Utskottet hemtat denna erfarenhet som med så mycken axiomatisk visshet framhålles, beträffande riktigheten af de principer, uppå hvilka vår tull-lagstiftning stödjer sig? ty probat på ett finanssystems förtjenster, af hvilket tull-lagstiftningen utgör en så väsendtlig del, kan icke sökas annorstädes än i dess följder, men dessa måste öfverensstämma med ändamålet, som är: att framkalla allmän välmåga under bibehållande af en lycklig jenvigt emellan Statsverkets tillgångar och de utgifter, som äro oundvikliga för bevarandet af samhällets trygghet och utvecklingen af dess krafter i alla riktningar.

Jag befarar emellertid, att, om det är från det nuvarande tillståndet inom oss, som Utskottet hemtat sin föreställning, detta då icke är mycket bevisande för dess sats.

Utskottet förordar dernäst: stabiliteten i tull-lagstiftningen; men denna har ju endast en relativ betydelse, ty om stabilitet i det välbetänkta, det rättvisa och gagneliga alltid är att önska, kan man ju icke förordas samma oföränderlighet i sådana lagar, som kunnat verka i en motsatt riktning och möjligen framkallat oreda i statens finanser och tunga bekymmer på många sätt.

Stabiliteten, den öfvergafs 1856, då med ett penndrag ett statshushållnings-system förkastades, som likväl skänkt Staten styrka och gifvit en lyftning åt affärlifvet, som aldrig sedan uppnåtts; och detta för att efterträdas af ett annat, som, utan att låta uppehålla sig af några betänkligheter eller motgångar, fortgått i en alldeles motsatt och, jag vågar säga det, äfventyrlig riktning.

Det synes mig därför som borde den skola, hvarifrån detta system utgått, icke lägga alltför stor vikt på stabiliteten för att icke belasta systemets upphofsmän med alltför tunga förebräelser.

Utskottet framhåller vidare en af dessa välkända sats, som skulie säga mycket, men som säga ingenting, då frågan endast är att bereda Staten en motsvarande ersättning för de utgifter, den måste ikläda sig för att kunna bereda tullfrihet för en mängd importvaror:

»att tullbeskatning af lifsmedel icke är förenligt med aktgijvande på konsumenternas behof och en sund tull-lagstiftning.»

Bestämmandet af en inregistrerings-afgift, som icke öfverstiger 5 procent, och hvilken, om den äfven fastställdes till detta belopp, icke skulle belasta en kubikfot råg med högre afgift än 10 öre, kan icke betraktas annorlunda än som en finansåtgärd; som en sådan har jag ansett densamma och stödjer i detta afseende mitt omdöme på utmärkte författare i statsekonomien, en Leonee Lavergne, Macculloch och Sir Robert Peel, som, då han genomförde spannmålslagarne i England, bibehöll den inregistreringsafgift, som ännu der utgår och inbringar staten en årlig inkomst af omkring 800,000 £ sterling. I Frankrike och Norge, som icke heller torde sakna statsmän och filantroper, är en tull

på spannmål bibehållen. Det må då förlåtas mig, om jag icke åt denna anmärkning af Utskottet kan skänka någon synnerlig betydelse.

Jag öfvergår nu till att kasta en blick på några af vår tull-lagstiftnings fenomen. Sålunda har jag icke kunnat underlåta att finna det anmärkningsvärdt: att, på samma gång Rikets import 1866 stigit till det höga beloppet af 112,910,000 R:dr, tullinkomsterna för samma år nedgått med icke mindre än omkring 800,000 R:dr under det föregående året, då importen utgjorde 7,000,000 R:dr mindre.

En annan jemförelse torde äfven förtjena att göras. Jag menar, emellan produkten för Statsverken af Sveriges tull-lagstiftning i förhållande till Norges. Sålunda finner man, att Norge med en folkmängd af 1,700,000 inneväpnare räknar af sina tullar en inkomst af 3,000,000 specier, motsvarande 12,000,000 R:dr, då Sverige med 4,200,000 inneväpnare uppbär endast 14,000,000 R:dr, men borde efter samma proportion halva en intäkt af omkring 30,000,000 R:dr.

Detta är emellertid ingenting att förundra sig öfver, då vår tull-lagstiftning tillvägagått med en sådan liberalitet, att icke mindre än 240 artiklar äro i tulltaxan antecknade fria från tull.

För att sätta Kammaren i tillfälle bedöma, huru mycket Staten genom denna obegränsade importfrihet efterskänker af sina inkomster, eller såsom jag tillåtit mig benämna denna eftergift, huru stora de importpremier äro, hvarmed denna införsel hugnats, har jag, med ledning af Kommers-kollegii underdåniga berättelse för 1866, sammanfört i en tabell, som jag nu går att uppläsa, summan af tullvärdet i runda tal af sexton de mest betydande tullfria importartiklarne och dervid funnit, att detta värde, enligt den uppgift som legat till grund för samma berättelse, uppgår till den ansevärdiga summan af 45,860,000 R:dr, hvaraf mig synes med sannolikhet följa, att, om samma beräkning äfven utsträcker till de öfriga 224 artiklarne, det skulle visa sig att minst hälften af Sveriges import icke betalar någon tull eller ens lemna den ringaste ersättning till Staten för dess bevakningskostnader och tolagsutgifter.

Dessa afdrag af brutto-tulluppbörden uppgå emellertid till 3,000,000 R:dr nemligen Tullverkets anslag 2,900,000 R:dr och tolagsersättning till städerna 1,000,000 R:dr. Så framt det anses billigt att den fria importen, under åtnjutande af full tullfrihet för öfrigt, åtminstone vidkännes sin andel i dessa kostnader för Staten, skulle denna andel sålunda, enligt den beräkning jag framlagt, uppgå till 1,500,000 R:dr, och till detta belopp skulle man i det närmaste komma genom att pålägga de fria varorna, i hvad det kunde ske, utan hinder af traktaterna, en inregistreringsafgift af 3 procent, hvilken, om endast den uppgifna siffran af 45,000,000 R:dr toges i betraktande, skulle inbringa 1,350,000 R:dr.

Efter 5 procent skulle denna intäkt utgöra 2,250,000 R:dr.

Jag anhåller att Utskottet ville taga dessa mina anmärkingar i öfvervägande, för den händelse att Kammaren beviljar den återremiss, hvarom jag anhåller.

Införsel 1866 i runda tal, enligt Kommers-kollegii underdåniga berättelse, beräknad enligt uppgifna priser å Stockholms börs, samt för spannmål, gräströ och mineral-oljor, efter inhemtade upplysningar:

Varans namn.	Mått eller vikt.	Quantitet.	Tullvärde.	Så i värde af införseln.
Bomull	Skålpund	11.006,504	1 R:dr 63 ö.	17,930,000
Hampa och Lin . . .	Centner	51,650	32 R:dr 50 ö.	1,570,000
Hudar och Skinn . .	Centner	54,191	43 R:dr —	2,600,000
Koksalt	Kubikfot	1.771,332	65 ö.	1,150,000
Ull	Skålpund	2.682,000	1 R:dr 35 ö.	3,580,000
Stenkol	Kubikfot	17.487,867	40 ö.	7,000,000
Gräströ	Skålpund	2.052,855	uppts: å 30 ö.	600,000
Smör	Centner	23,845	65 R:dr	1,630,000
Ost	d:o	8,514	30 R:dr	240,000
Fläsk	d:o	15,281	35 R:dr	520,000
<i>Spanmål:</i>				
Råg	Kubikfot	1.373,076	2 R:dr	27,400,000
Andra slag	d:o	301,996	2 R:dr	600,000
Mjöl och gryn af inhemiska sädeslag .	Centner	391,117	6 R:dr	1,300,000
Talg	d:o	41,475	37 R:dr 50 ö.	1,500,000
Maskinerier och redskap	—	2.602,343*	— —	2,600,000
Oljor, nativa, mineral	Skålpund	1.609,778	uppts: å 20 ö.	300,000
Summa införsel				45,300,000

* Maskinerier och redskap äro inbegripna under den Franska traktaten, men då största delen af denna import inkommer från länder, med hvilka inga traktater äro afslutade, är hela summan här antagen.

Friherre af Ugglas: Samma ärade ledamot, som nu framställt det förslag, hvaröfver Bevillnings-Utskottet i denna punkt afgifvit yttrande, hade äfven vid sistlidne riksdag väckt motion om en inregistreringsafgift; denna motion afstyrktes då likasom nu af Utskottet, och blef denna Utskottets åsigt af Kammaren godkänd. Jag hoppas, att äfven nu så måtte ske och vill, utan att ingå i någon vidlyftig undersökning, endast anföra några skäl för denna min åsigt.

Man klagat öfver det mindre lyckliga tillstånd, hvari våra näringar befinna sig, och man vill, på samma gång man klagat häröfver, införa en beskattning, hvarigenom detta tillstånd skulle ännu mera försämras. Den siste ärade talaren uppräknade en mängd artiklar, som enligt hans åsigt skulle vara lämpliga att belägga med en inregistreringsafgift. Han nämnde hampa, lin, hudar, ull, stenkol m. m. — med ett ord råämnena, som äro nödvändiga för våra fabriker. Belägger man nu dessa oombärliga råämnena med en inregistrerings-, eller, rättare sagdt, tullafgift, så blir naturligtvis följden den, att man fördyrar dem för fabrikanterna och försvarar deras införsel på ett sätt, som aldrig och aldrig minst nu är lämpligt. Genom att dessa artiklar äro tullfria kan en sådan vara som t. ex. stenkol af en bruks- eller fabriksegare införas till hvilken hamn som helst; skulle de åsättas tull, så måste antingen tullbevak-

ningspersonalen ökas eller också vissa hamnar anvisas för lossandet af dessa varor. Härigenom skulle man ju uppressa ännu större svårigheter för våra näringar, under det man å andra sidan talar om deras tryckta ställning. Häril ligger onekligen en uppenbar motsägelse.

Det andra slaget af artiklar, som af talaren uppräknades, utgjordes af lifsförnödenheter, som nu äro och en längre tid varit fria från tull.

Jag hemställer, om tiden nu kan vara lämplig att fördyra dessa varor? För min del kan jag icke instämma i en sådan åsigt.

Värdet af öfriga artiklar, som, enligt Friherre Sprengtportens motion, skulle med en inregistreringsafgift beläggas, kan af Utskottet ej högre beräknas än till cirka 200,000 R:dr i medeltal per år; och, om äfven dem äsattes den högsta inregistreringsafgift, som enligt motionen bör ifrågakomma, eller 5 procent af värdet, så skulle hela den inkomst, som härigenom lemnades Statsverket, utgöra 10,000 R:dr, hvilken inkomst ingalunda motsvarar de med dess upptagande förenade ökade kostnader.

På grund häraf får jag anhålla om bifall till Utskottets Utlåtande.

Friherre Sprengtporten: Jag måste protestera mot den siste värde talarens yttrande, att här vore fråga om tull, då mitt förslag endast afser införandet af en inregistreringsafgift, som skulle framtaga importören den premie han nu åtnjuter, och hvars åtnjutande jag icke anser vara öfverensstämmande med rättvisa och med grunderna för en sund lagstiftning.

Hvad beträffar faran af att under landets nuvarande betryckta ställning lägga skatt å nödvändighetsvaror, så är det visserligen lugnande höra, att samme ärade talare är emot all ny beskattning såsom icke nödvändig. Jag fruktar emellertid, att den kommer igen på annat håll.

Med mitt förslag har jag äsyftat en jemnare fördelning af de bördor, hvilka nu hufvudsakligen äro vältade på en enda klass och har visserligen ingen förhoppning, att min motion skall vinna framgång; men då jag anser de deri uttalade åsigtarna vara sunda och rätta, har jag icke velat underlåta att genom yrlande af en återremiss få frågan före ännu en gång.

Jag fortsätter mitt yrkande om återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels återremiss deraf: framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten, och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Friherre Fleetwood: Sedan jag ankom till Riksdagen samt förnam att endast län voro föreslagna till upphjelpande af våra brister i Statskassan, hade jag visserligen inga förhoppningar att min motion skulle få framgång vid denna riksdag, men »gömdt är ej glömdt» säger ordspråket, och då torde det möjligen ej blifva till fromma för städerna, hvilket mitt andra alternativ uti motionen kunnat undanrödja.

Herrarne må ej tro, att den vid 1858 års riksdag gjorda förändring blef föreslagen endast för att afhjelpa de uti Utskottets Utlåtande åberopade olägenheter, hvilka uppkommit så småningom genom nitiske re-

presentanters framställningar om behof, och som föranledt dessa olikheter m. m., hvilket allt kunnat genom mitt nu framställda andra alternativ undanröjas: nej, det var för att undanröja möjligheten för frihandels fullständiga genomdrifvande, hvilket var omöjligt, så länge städernas och Borgarståndets intresse var förknippadt med tolagens uppbärande i förhållande till tullen.

Men med samma stund som statsanslag kunde beredas, var äfven denna gordiska knut afhuggen.

Man ser äfven rigtigheten af denna min framställning af sättet på hvilken denna förändring åstadkoms, nämligen derigenom att man förespeglade då varande Rikets Ständer att, genom den lilla tullförhöjning som föreslogs, skulle Staten ej förlora något, samt togo de tre högsta ären af tullinkomsten till beräkning, men, så fort Kongl. Maj:t sanktionerat detta beslut, började genast tullnedläggare att göra sig gällande för att lyckliggöra landet, som äfven lyckats genom att bereda en öfverstigande import emot exporten.

Sedan jag nu genomgått de verkliga orsakerna till detta förhållande och hvarmed jag således kunnat sluta, vill jag äfven med några ord besvara en del af Utskottets motiv.

Utskottet har med kursiv stil uttryckt ordet privilegier, men om ordet privilegier tyckes mig nu mera ej böra talas i dessa tider. Dessutom har Utskottet ängre fram i Betänkandet erkänt, att denna med städerna gjorda öfverenskommelse kan genom Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma beslut förändras.

Utskottet har äfven helt knapphändigt afspisat mitt andra alternativ uti motionen, jag undrar ej derpå, ty med densamma antagande, hade alla de föregående olägenheterna blifvit afhjelpna, men deremot hvarje stad blifvit inskränkt till en rättvis inkomst af hvad deras handelsrörelse och skeppsfart inbringat – och som skäl härför endast åberopat de olika tolagsmännen, hvilka så småningom tillkommit genom representanternes större eller mindre förmåga att göra dem gällande inför Kongl. Maj:t.

Härvid torde endast den första tillhöra ändamålet med tolagen, och de öfriga på förenämnda sätt sedan tillkommit.

Hvad *inquarteringstolagen* beträffar, så torde den hafva tillkommit för förr varande oroliga tider, men sedan numera Staten betalar all omkostnad för tågande trupper samt underhåller kaserner m. m. för garnison, torde den kunna minskas.

Fattigvårdstolagen torde hafva uppkommit för underhållet af fattige i sjömän, i annat fall är den orättvis mot andra städer: men då borde äfven städerna tillse, att ej desse kringvandrande sjömän komma att belasta landsbygden, ty dessa jemte kringvandrande gesäller utgöra flertalet af de långväga bettlande besökarna.

Öfverflödsafgifterna torde endast genom namnet utvisa sin otillbörlighet utsträckt skala uti dessa tider, men för att visa huru dermed tillgår, får jag endast upplysa om några förhållanden: Stockholm med sin stora befolkning och tjänstemän derefter i proportion, upptager i sin uppgifna rapport, till aflönning af stadens embets- och tjänstemän 262,152 R:dr 90 öre, då Götheborg med en vida mindre befolkning upptager 312,750 R:dr

77 öre,

77 öre, samt till amortering af ett för staden upptaget enskildt lån i Hamburg 109,443 R:dr.

Dessutom får jag anmärka, att i tullstaten är begärdt ett anslag af 9,250 R:dr för tullmåls behandling, och i Statens tillhörigheter finnes upptaget Stockholms tullhus, värderadt till 58,535 R:dr. Bro- och hamnpenningar uppbåras, ehuru Staten tillsläppt betydliga summor dertill.

Hvilken skatt drabbar rättvisast, antingen den direkta eller indirekta, som till en obetydlig del ingår i den lägre befolkningens nödvändiga behof, men mera uti den bemedlades njutningsbegär, och skulle tjänstepersonalen få betala några ören mera för sina öfverflödsartiklar, så tror jag det ej skadar, kanske lyxen skulle derigenom blifva något hämmad.

Jag hade ämnat yrka återremiss på detta Betänkande: men då jag nyss hört, att Andra Kammaran, med ogillande af Utskottets motiv, ansett motionen för närvarande icke kunna till någon åtgärd föranleda, har jag intet annat yrkande att framställa, än att Betänkandet, med samma ogillande af deri uttalade motiv, må läggas till handlingarne.

Herr Bennich: Då motionären sjelf synes vara benägen att nedlägga sitt förslag, så har jag här icke behof att ingå i närmare vederläggning af detsamma.

Jag vill dock i anledning af hans nu fällda yttranden erinra, att det hvarken var handelsfrihetens vänner eller städerna, utan *konsumenterna*, som yrkade tolagens upphörande, emedan denna tolag, såsom den då utgick, innebar en tryckande och ojymm beskattning å de varor, som i olika städer in- och utfördes.

Utskottet har i Betänkandet antydt, huru denna fråga, som förut utgjorde föremål för ofta återkommande, stundom bittra strider, slutligen vid 1856 års riksdag till allmän belåtenhet och på ett fullkomligt rättvist sätt löstes; och jag kan icke föreställa mig, att någon, som tagit närmare kännedom om dessa förhandlingar, skall önska en återgång till hvad förut egde rum eller antagande af den lika litet lyckliga lösning, som motionärens förslag alternativt innehåller. Jag yrkar alltså afslag å detta förslag och bifall till Utskottets Utlåtande.

Friherre Fleetwood: Som jag blifvit upplyst, att denna fråga icke kan läggas till handlingarne med gillande eller ogillande af Utskottets Utlåtande, får jag anhålla, att mitt andra alternativ måtte af Kammaran antagas.

Friherre Raab, Carl: Vi veta, att tolagen varit ett slags privilegium och att den utgått efter olika grunder för olika städer, hvilket vållade åtskilliga olägenheter, som af den föregående talaren blifvit påpekade och hvilka gäfvo anledning till de flera gånger upprepade försöken att ordna dessa förhållanden.

Först vid 1856 års riksdag genomfördes en allmän reglering i detta hänseende.

Vi känna grunderna för denna reglering, och att som norm för tolagsavgiftens godtgörelse antogs beloppet af denna afgift för åren

1853—1855. När sedan den tulltaxan blifvit förändrad, synes mig. att om tolagen blifvit jemkad efter denna. den icke borde uppgå ända till en million, som den nu utgör.

Då emellertid det är faktiskt. att tolagen belöper sig till denna summa, som tages af Statens medel. och vi veta. att kostnaden för underhållet af de tullbyggnader. som finnas i städerna. icke kan uppgå till denna summa. så kan jag ej annat finna. än att tolagen är ett privilegium, som icke bör få kvarstå i en tid, då man ej vill höra talas om privilegier.

Jag får därför yrka bifall till Friherre Fleetwods motion på den grund. att Staten bör komma i åtnjutande af sin rätt och städerna ej få mer än de böra hafva.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat. att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets i denna punkt gjorda hemställan. dels afslag derå samt bifall till det sednare alternativet i Friherre Fleetwoods motion; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och. då dervid svarades många ja jemte några nej. förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

3:dje punkten.

Herr Berlin: På grund af hvad jag vid rubriken kemiskt-tekniska preparat utber mig att få anföra. anser jag *æther* vara ett under denna rubrik hänförligt preparat. som efter nu gällande bestämmelser bör få införas af apotekare utan afgift. af andra mot 5 procent af värdet; då likväl æthers användning af läkare ej är särdeles vidsträckt och i tekniken kommer i fråga endast i fotografien. men deremot detta preparat mångenstädes i landet. i blandning med sprit eller bränvin. försäljes och användes såsom rusmedel. insfämmer jag med hvad Utskottet föreslagit rörande särskild tulls åsättning på æther och blandningar deraf med sprit.

Utom den mer eller mindre rena æther. hvarom här är fråga. förekomma såsom kemiskt-tekniska preparat äfven åtskilliga sammansatta ætherarter. hvilka. blandade med en större eller mindre mängd sprit. införas och begagnas dels till hvad en motionär i Andra Kammaren kallar bränvinsförädling. d. v. s. för att af bränvin göra konjak. rom och arrak. dels till att sätta smak och lukt af frukter och bär på åtskilliga konditorivaror. Bland dessa många sammansatta ætherarter finnas endast två. nemligen ättik-æther och s. k. salpeter-æther. hvilka äfven användas såsom läkemedel. och detta i ytterst ringa mängd. Då alla dessa förekomma sprithaltiga och vanligen med en ej ringa sprithalt. och. så vidt jag vet. sprithaltiga vätskor af andra slag icke äro tullfria. anhåller jag att få fästa Utskottets uppmärksamhet härpå och underställa dess bepröfvande. huruvida icke tull äfven bör åsättas sammansatta ætherarter. rena eller lösta i sprit (frukt-æther, rom-æther, konjaks-essence).

Grefve Ehrensvärd: Jag kan försäkra. att då. efter det tullen å

bränvin och sprit blifvit af Riksdagen bestämd, Utskottet inkommer med förslag till tullsatsar å æther, skall behörigt afseende fästas å den siste värde talarens framställning.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

4:de punkten.

Herr Berlin: Att Utskottet skiljt *albumin* och *anilin* från hvarandra bör icke kunna undgå att gillas, enär dessa båda ämnen icke hafva någon annan likhet eller analogi med hvarandra, än att bådas namn börja med A. Hvad särskildt angår anilin torde emellertid icke en enda ort deraf någonsin hafva blifvit i riket införd, åtminstone anorlunda än såsom en kemisk sällsynthet, hvarföre jag förmodar att Utskottet härmed velat förstå *anilinfärger*, hvaraf finnas många olika slag, såsom anilin-rött, -blått, -violett, -brunt, -gult, -orange, -grönt, -svart, hvilka under sednare år blifvit upptäckta och för sina briljanta färger och lätta användning i stor mängd förbrukas. Dessa anilinfärger införas dels under fast form och kostar då efter olika beskaffenhet 8 till 70 R:dr för Svenskt skålpund, eller ock i löst form, ofta lösta i sprit, med ett värde af 1 till 9 R:dr för skålpundet.

Såvida anilinfärgerna skola vara fria, torde vid dem hänvisning böra göras till rubriken »färger och färgämnen, andra slag» eller ock desamma alldeles icke nämnas, då de i alla fall komme att dit hänföras; detta kunde ske lika väl som att det viktiga färgämnet *krapp* icke finnes i tulltaxan upptaget med detta namn, utan i stället, besynnerligt nog, *litzari*, som utmärker endast Levantisk krapp och *Röthe*, ett namn hvarmed Schlesisk krapp stundom betecknas. Men då *kochenilj*, hvars bruk af de röda anilinfärgerna blifvit nästan alldeles utträngdt, ännu drager tull, kan det med skäl ifrågasättas, om icke äfven anilinfärger böra göra det, särdeles då de införas i upplöst eller flytande tillstånd och lösningsmedlet är sprit.

På grund af det nu anförda anhåller jag om återremiss af ifrågasvarande punkt.

Herr Bennich: Tullbehandlingen af anilin har hittills icke gifvit anledning till behof af förändrade föreskrifter. Visserligen hafva förekommit försök, att genom tillsats af en mindre quantitet anilin få under namn af anilinfärg införa spritvaror; men tullförvaltningen i landsorterna har blifvit gjord uppmärksam härpå och försöket har ej lyckats.

Utskottets förslag äsyftar icke heller annan förändring, än att i tulltaxan under särskilda rubriker upptaga de tvänne olika ämnen, anilin och albumin, som äro sammanförda under en rubrik; hvaremot den föregående talarens yrkande afser en förändring i sak, hvilken icke lärer nu kunna bifallas, då motionstiden redan är tilländagången.

Jag anhåller derföre om bifall till förevarande punkt.

Herr Berlin: Mitt yrkande gick ut på, att det ämne, som här afses, skulle benämnas med sitt rätta namn. Jag ville, att det skulle kallas *anilinfärger*.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels återremiss deraf: framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten. hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja. och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej: och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

5:te punkten.

Herr Berlin: Sitt förslag i denna punkt har Utskottet grundat på ett fullkomligt erkännande af det befogade i de anmärkningar, hvilka uti en inom Andra Kammaren väckt motion blifvit framställda mot den nu gällande inskränknigen i rättigheten till införsel af de till rubriken apoteksvaror hänförliga artiklar.

Uti punkterna 19 och 11 af detta Betänkande har Utskottet föreslagit, dels att rubriken medicinskt salt skall utgå, dels att kemiskt-tekniska preparat, ej specificerade, skola blifva för hvar och en till införsel fria. Under förutsättning att dessa förslag, hvilka jag för min del anser vara af förhållandena påkallade, vinna Riksdagens godkännande, har jag beräknat huru många och hvilka apoteksvaror qvarstå såsom införbara endast af apotekare och hvilka bland dessa apoteksvaror äro behöfliga för näringsidkare; till dessa sednare har jag likväl icke räknat idkare af oloflig medikamentsförsäljning.

Det visar sig då att af de i gällande farmakopé upptagna 352 så kallade enkla apoteksvaror 228 kunna af hvem som helst införas, och att af de återstående 124 icke mindre än 34 äro delar af öfverallt förekommande vilda växter och 14 af i trädgårdar allmänt odlade. Således återstå 76, för hvilka inskränknigen gäller, och bland dem opium, räfkakor, arsenik, belladonna, spanska flugor, prustrot, euphorbia, digitalis och många andra gifter; men deribland finnas äfven de af motionären uppräknade althæarot, violrot, storax, salebrot, karagheen, muskot- och ricinolja samt pomeransblad. Motionärens uppgift, att cascarillbark, pomeransblommor och catechu äfven skulle höra hit, grundar sig på ett misstag; ty barker och blommor äro fria, och af catechu införas ärligen betydliga kvantiteter under rubriken färgningsämnen, dit den äfven rätteligen hör, då den ej fått särskild rubrik.

Den andra afdelningen af gällande farmakopé, hvilken innefattar de så kallade sammansatta apoteksvarorna, räknar 497 sådana. Bland dessa utgöras 348 af dekokter, sprittinkurer, infusioner, blandade pulver, piller, plåster, salvor, mixturen m. m., allt läkemedel, som apotekaren måste själf bereda och aldrig af honom kunna införas eller blifvit införda, men hvilka enligt Utskottets förslag hvar och en annan skulle kunna införa, ehuru de påtagligen icke hafva annat bruk än som medikamenter. Vidare innefattas under de 497 så kallade sammansatta apoteksvarorna 99, för hvilkas införande af hvar man intet hinder möter. Återstå då 50, hvilka skulle vara apotekare till införsel förbehållna och deribland strychnin, hvars farliga bruk till rofdjurs dödande icke lärer kunna sägas vara tekniskt, morfin, blåsyra, sublimat och flera andra bland våra häftigaste gifter; men dit höra äfven enbärsmos, flädermos,

mandel- och cacao-olja. Hvad det förstnämnda angår, kan det beredas af hvar man, som ej vill köpa det af apotekaren eller drogisten: fläderbärssaft hör enligt tulltaxan tydligen under bärsaft likaväl som den i farmakopéen upptagna hallonsaften, och flädermos, som är med socker inkokad flädersaft, hör under likör. Mandelolja och cacaoolja, hvilka lära vara behöfliga för parfymörer och konditorer, kunna ju lemnas till införsel tillätna likasom andra feta oljor; apotekaren måste bereda dem själf för att vara säker att den förra är oförfalskad och fri från bläsyra, samt att den sednare icke är uppblandad med bocktalg.

Några andra än de nu uppräknade enkla oeh sammansatta apoteksvaror, som möjligen kunna användas uti industrien, har jag icke kunnat finna. De i tulltaxan till apoteksvaror hänförliga mulbärssaft, persikokärnor, cassia fistula och paradiskorn äro det icke och hafva till en del aldrig varit det; de hafva ock knappt någon användning uti industrien.

För egen del anför Utskottet dessutom såsom grunder för sitt förslag: dels att de öfverklagade inskränkningarne stå i alltför skarp strid mot nu antagna friare handels- och näringsförfattningar; dels att de motverka uppkomsten af en väl ordnad drogerihandel inom landet; dels slutligen att de stadganden och föreskrifter etc. (se Betänkandet sid. 8).

Hvad angår den »skarpa striden», tillåter jag mig anmärka att den *nu antagna* eller, kanske det heldre borde heta, *nu gällande* handels- och näringsförfattningen af den 14 Juni 1864 från hvad som är stadgadt om rättighet att idka handel eller annat näringsfång uttryckligen undantager handel med gifter eller andra vådliga ämnen samt apoteksrörelse eller handel med apoteksvaror. Handel utgöres väl icke endast af försäljning, utan äfven af inköp. Om en resande medför en dosa piller eller en flaska droppar lärer väl ingen kunna förmäna honom sådant; men om en näringsidkare införskrifver piller eller droppar, månne det sker för att använda dem i parfymeri- eller konditoriyrket?

Utskottets skäl för det framställda förslaget, att derigenom en väl ordnad drogerihandel skulle uppkomma, förmär jag icke fatta. Ingen lärer kunna egna sig at drogerihandel, om han icke har rättighet att försälja droger; och har han en sådan rättighet, så eger han ju äfven, enligt nu gällande stadgande rättighet att införa droger. Vi ega redan inom landet åtminstone två ganska väl ordnade drogerirörelser, der hvar och en kan köpa violrot, althæarot eller saleb till priser, som föga öfverstiga hvad dessa droger kosta i Lybeck eller Hamburg, om der till läggas frakt och andra omkostnader. Eller är det Utskottets mening att drogerihandeln blefve bättre ordnad, om hvar och en vore han än så okunnig om sina varors beskaffenhet, skulle kunna derät egna sig? Låtom oss ihågkomma huruledes i Bradford i England 17 personer omkommo och 183 farligt insjuknade, derigenom att en droghandlare förvexlade ar-enik med gips: liksom att i samma land genom en på samma sätt skedd förvextling af blysocker med alun, hvilket ämne mjölnare använda till mjöls förfalskande, mer än 500 personer blefvo förgiftade. Det är i sanning icke underligt, om de i England med dess fria medikament-handel årligen inträffande förgiftningsfall af Taylor i hans bok »om gifterna i forensiskt-medicinskt afseende», uppskattas till icke mindre än 1,600.

Det af Utskottet till sist anförda skäl, »att de stadganden och föreskrifter angående distributionen af och handeln med åtskilliga af de till rubriken apoteksvaror hänförliga varor, hvilka kunna vara af nödig omtanke för allmänt väl påkallade, icke lämpligen falla inom tull-lagstiftningens område» medgifver jag i allmänhet och såsom princip hafva sin riktighet, förutsatt att inom landet intet tullförbud finnes; men om sådana äfven i vårt land funnes, lärer väl icke kunna förnekas, att föreskrifter derom måste i tulltaxan intagas. Jag skulle emellertid icke nu hafva uppträdt emot borttagandet af ifrågavarande inskränkning uti införselrätten. om icke Ut-kottet i strid med sin uttalade princip bibehållit den-amma för arsenik, och om icke denna inskränkning i alla tider funnits i vår tulltaxa och det på grund af Medicinalordningen af år 1688. Denna ordning är visserligen gammal, mine Herrar, men med några få förändringar eger den ännu fullt gällande kraft och har ännu under sista året blifvit mer än en gång till och med af domstolarne tillämpad. I gällande Medicinalordnings 31 § läses: »och på det all god ordning måtte handhavas, bör man också hafva uppsigt på kryddkrämarna, att desamme ej handtera sådane saker, som dem ej egnar och bör; och emedan Wi äfven fördenskull våre apotekare förbudit att intet *införskrifva* utifrån medicamenta composita; ty bör också mycket mindre sådant någon kryddkrämare tillståndas, efter som slikt intet hörer till hans profession, och han sig på sådant icke förstår, kunnandes genom konfusioner i det fallet mängahanda skador härröra; fördenskull vele Wi ock, att ingen kryddkrämare må hafva eller låta finna hos sig i dess bod till salu det ringaste compositum medicamentum chymicum eller galenicum.» Dessa ord synas mig klara, och föreskriften är icke mindre klok derföre att den är gammal. Förbudet för apotekare att införa medicamenta composita får väl anses undanröjdt genom de af Kongl. Maj:t utfärdade tulltaxor och måste äfven anses såsom mindre behöfligt, då, såsom jag redan anført, största delen af dylika medikamenter måste af apotekaren beredas, om han skall kunna utstå den kontroll, hvilken han är underkastad; såvidt det gäller kryddkrämare, är deri ännu ingen ändring gjord, men just en sådan skulle antagandet af Utskottets förslag innebära. Det torde emellertid vara tydligt, att Riksdagen icke eger befogenhet att besluta en sådan ändring i medicinal-författningarne; den tillkommer Kongl. Maj:t allena. Vill deremot Riksdagen anhålla om en sådan ändrings vidtagande, lärer det icke kunna ske på Bevillnings-Utskottets förslag och i sammanhang med tulltaxans upprättande.

Vi hafva i dessa dagar hört och läst huruledes besparandet af brottslingars lif är ett bevis på den grad af kultur och civilisation, på hvilken en stat befinner sig. Jag håller före att ett vida säkrare bevis i detta afseende ligger i den omsorg Staten egnar åt vården om hvarje medborgares helsa och lif genom uppsigt öfver behandlingen och försäljningen af sådana nödvändighetsvaror, hvilkas nytta eller skada, godhet eller dåliga beskaffenhet icke hvar och en kan sjelf bedöma. I detta fall, såsom i många andra, torde den enskildes rätt att göra hvad han behagar få maka åt sig för det allmänna bästa. Vi ega nu ett ordnadtt apoteksväsende. Jag tror mig kunna påstå, att våra apotek äro så väl värdade och kontrollerade som något annat lands, der man åt

denna vigtiga sak egnat tillbörlig uppmärksamhet, såsom i Norge, Danmark, Österrike och alla Tyska stater. Medikamenten äro goda och de fastställda prisen ä dem ingalunda högre, snarare lägre än i andra länder. Med tillståndet i Frankrike och särdeles i England för ögonen, i England der man till följd af medical act af 1858 nu söker att införa en normerad apoteksrörelse och derigenom förekomma de beklagliga följderna af den förut fria medikamentsförsäljningen samt äfven underlätta läkaren i hans mödosamma kall, måste jag allvarligen motsätta mig hvarje försök att äfven hos oss införa dylikt sjelfsväld. Jag talar icke i apotekarnes intresse, ehuru väl många af dessa och i synnerhet de 50—60, som erhållit sina apoteksrättigheter gratis af Staten, icke befinna sig i någon afundsvärd ställning; men jag talar i allmänhetens och i läkarnes intresse, och det är min pligt att göra så. En allt större benägenhet till oloflig medikamentshandel visar sig öfverallt i landet. Man kan uti konditorier köpa läkemedel, som äro intagna i farmakopéen såsom hörande å apoteken beredas och som icke begagnas för annat ändamål, ja till och med sådana utifrån införda bröstmedel, som innehålla opium och morfin; i åtskilliga städer hållas i öppna bodar läkemedel till salu, icke allenast sådana, som hvar man kan köpa på apoteken, såsom häftplåster och cerat, utan af häftigt verkande, såsom aloë, säfvenbom, bolmörtsextrakt, hvilka apotekaren icke får utlemna utan läkares recept. Icke allenast i hattstofferarebodars i hufvudstaden, utan och mångenstädes på landet säljas Morrisons piller och andra s. k. specialiteter och hemliga läkemedel, till exorbitanta pris. Dessa specialiteter hota flera länder med öfversvämning, oaktadt lagstiftningen af alla krafter arbetar deremot; de flesta utgå från Frankrike, som beräknas årligen utföra sådane till ett belopp af 8,000,000 francs; rörelsen är lukrativ. Du Barry blef millionär på sin revallenta arabica, som bestod af lins- eller bönmjöl med litet salt; likaså i våra dagar Hoff på sitt maltextrakt, som består af inkokadt schwarzbier med tillsats efter behag stundom af frangula, stundom af baggsöta eller trifolium. Tänken eder, mine Herrar, huru mycket aloë, gummigutta, jalappa och scammonium (våra skarpaste purgermedel) tillverkaren af Morrisons piller lurat in i människoslägtet, då han kunnat för puffar och annonser utbetala årligen 6,000 pund sterling. Jag är ledsen att nödgas tillägga, att några läkare, dock säkert helt få, äfven någon gång föreskrifvit dylika läkemedel, om hvilkas beståndsdelar de icke ega säker kännedom, eller för hvilkas konstanta sammansättning de icke ega ringaste garanti; och att till följd häraf slika hemliga medel försäljas äfven på några apotek.

Innan detta års utgång torde vi hafva en ny farmakopé stadfästad, uppställd efter andra principer än den gamla; och vid nästa års slut hafva vi med all sannolikhet fått ett nytt apotekarreglemente och en ny giftstadga, afpassade efter tidens fordringar. Det kan icke under dessa omständigheter vara rätt välbetänkt att vidtaga åtgärder för ifrågavarande stadgandes undanrödjande, då härigenom ett redan nog betänkligt sjelfsväld och missbruk vid behandling och försäljning af gifter och läkemedel skulle vinna ett sådant insteg, att föga utsigt återstår att få de nya förfatningarne efterledda. Hela tulltaxan innehåller dessutom, till följd af de år efter år skeende palappningarne, så många

inkonsekvenser, oegentligheter och origtigheter i rubrikerna, att den rätt snart i dessa afseenden tar för en omarbetning.

Motionären har till de af honom öfverklagade olägenheternas afhjelpande gjort tvänne alternativa förslag, det ena om frihet för både apoteksvaror och kemiskt-tekniska preparat det andra lemnande apoteksvarorna orörda, sedan några för näringarne nödiga blifvit derifrån undantagna och specificerade, samt äfven de ämnen blifvit uppräknade, hvilka borde såsom kemiskt-tekniska preparat anses. Enligt min åsigt är ett sådant uppräknande öfverflödigt, om kemiskt-tekniska preparat lemnas fria såsom Utskottet föreslagit; ty inga andra kemiska preparat äro tekniska, än de som hafva en teknisk användning, och de förlora ej sin betydelse af tekniska, därför att de äfven användas som läkemedel. Strychnin, morfin, blåsyra höra således ej dit, ej heller kunna dit hänföras opium och andra växtprodukter eller växtdeelar. Om sedan bland de af motionären uppräknade varor:

Enbärsmos, som är inkokad enbärsinfusion, sättes fritt;

Flädersaft som sig bör hänvisas på *bärsaft*;

Flädersmos, som är med socker inkokad flädersaft, hänvisas på *likör*;

Mulbärssaft och *persikokärnor* samt *salt* uppföras enligt Utskottets förslag;

Storax och *violrot* göras fria;

Caragheen likaledes;

Cascarillbark, *cathechu* och *pomeransblommor* lemnas utan afseende, emedan de redan äro fria;

Pomeransblad likaledes, emedan de utgöra en ytterlig obetydlighet;

Althæarot och *Salebrot* föras under *rötter* med tillägg »andra slag, icke specificerade, fria» hvarigenom alla rötter komme i samma kategori som icke specificerade barker och frön;

så återstå endast de feta oljorna. Att låta deras rubrik stå oförändrad, lär icke gå för sig, äfven om Utskottets förslag i öfrigt antoges, ty så skulle mandel-, resin- och de öfriga uppräknade både draga tull och tillika draga ingen tull. Om efter hamp-, kokosnöt- etc. sättes »andra slag» är saken klar; ty några andra feta oljor utom de i taxan redan specificerade och de af motionären uppräknade, finnas icke utom krottonolja, som apotekaren sjelf måste bereda och ingen annan har anledning att införa.

Sedan rubriken kemiskt-tekniska preparat blifvit så affattad, att den icke innebär någon tvetydighet, anser jag för min del de öfriga af motionären uppräknade apoteksvarorna vara af så obetydlig vikt i afseende på näringar och yrken, helst de kunna hos drogister för lika billigt pris köpas som utifrån, att de icke förtjena upptaga Utskottets och Riksdagens tid; men jag vill icke med min röst motsätta mig deras undantagande.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag om proposition på återremiss af ifrågavarande punkt.

Grefve Ehrensward: Det måste naturligtvis vara ganska vanskligt för mig att i denna speciela fråga nu uppträda efter en man af facket, och dertill en *sådan* som den ärade ledamot, som nyss slutade,

efter att länge hafva fängslat Kammarens uppmärksamhet. Jag skall emellertid försöka att visa, att Utskottet dock icke varit så alldeles obefogadt att föreslå den förändring, hvarom nu är fråga. Till en början vill jag erinra om en omständighet, som tyckes hafva undfallit min högt ärade motståndare, den nemligen att just derigenom att Utskottet tillstyrkt förändring af rubriken apoteksvaror i hufvudsaklig enlighet med motionären Herr Grafströms första alternativ, har det, efter mitt förmenande, på ett alldeles otvetydigt sätt visat, att det ej fästat något afseende å hans andra alternativ. Och då Utskottet billigtvis väl ej bör, svara för annat, än hvad det gjort och ej för motionärens möjliga misstag, förstår jag ej rätt hvad plats den grundliga argumentationen emot motionärens andra alternativ har i en diskussion, som ej kan omfatta annat än hans första. Det är emellertid icke, som man här tyckes vilja tro, med uteslutande afseende på motionärens förslag, som Utskottet föreslagit den förändring i tullbehandling af apoteksvaror, hvarom fråga är. Redan för ett par år sedan uttalades af den tullkomité, som år 1863 blifvit nedsatt, den äsigt, att apoteksvaror borde vara fria till införsel. Utskottet har upptagit den komitéens äsigt och det har grundat sitt förslag på de skäl, som i det af denna komité afgifna betänkande anfördes; de återfinnas i komiténs betänkande pag. 82, till hvilket jag ber att få hänvisa, för att slippa att trötta Kammarerna med att uppläsa dem.

Men äfven af förhållandet i andra länder har Utskottet hemtat anledning till och ledning för sitt förslag. Antagligtvis är man der, ej mindre än här, mån om att värna folket emot faran af en okontrollerad handel med gifter eller farliga medikamenter: men man har dock icke genom tullsatser sökt förebygga den faran, utan öfverlemnadt denna omsorg åt lagstiftningen i allmänhet. Endast i Finland och Ryssland finnas i detta hänseende stadganden, som motsvara våra. I England, Holland och Belgien deremot äro apoteksvaror vid införsel fria. I Tyska tullföreningens stater, inom hvilka apoteksväsendet visst står lika högt som hos oss, och der man visserligen ej är rädd för att på allehanda sätt låta administrationen ingripa, i dessa stater har man utgått från en alldeles motsatt synpunkt mot den, vi hittills ansett vara den rätta. Man har der nemligen stadgat tullfrihet för dem af detta slags varor, som äro nödvändiga för näringarna, d. v. s. de *kemiskt-tek-niska*, men belagt dem som endast behövas för medicinskt bruk, med tull.

Bland de anmärkningar, som blifvit gjorda, har man äfven häntydt på den fara, som uppstår derigenom, att genom den tullfria införseln af apoteksvaror så många farliga ämnen skulle spridas i landet, men har i sammanhang dermed beskyllt Utskottet för den inkonsequensen, att då så många andra vida farligare ämnen blifvit föreslagna till tullfri införsel, förbudet i detta hänseende för *arsenik* fått kvarstå. Med afseende härå ber jag få nämna, att det ingalunda var Utskottet obekant, att arsenik numera icke är — hvad det förr ansågs vara — det farligaste af alla gifter; utan har Utskottet nogsamnt känt, att vetenskapen upptäckt och frambringat många vida farligare och vida hastigare verkande gifter än arsenik. Men då detta gift i folkföreställningen ännu spelar en så stor rol, ansåg Utskottet sig böra derpå göra afseende och låta undantaget

qvarstå. Enahanda är förhållandet med *räfkakor*. af hvilka. som bekant, strychnin kan beredas. Äfven för denna artikel har Utskottet låtit inskränknigen qvarstå. fastän Utskottet hade sig väl bekant, att tulltaxans stadgande, att räfkakor ej få införas af andra än apotekare, icke förhindrat att landet i närvarande stund är. så att säga. öfversvämmadt af strychnin. Af den föregående talarens yttrande i allmänhet vet jag emellertid ej. om jag kunde vara så synnerligen befogad att antaga. att en större konsekvens i detta fall från Utskottets sida af honom mött mera understöd.

Samme ärade talare anförde äfven, att landet var öfversvämmadt af en massa s. k. *specialiteter*. hvilka såldes isynnerhet af kryddkrämare, och han omnämnde särskildt *Morrison's piller*. innehållande ej obetydligt giftämne. Om dessa varor nu kommit in i landet. oaktadt tulltaxan uttryckligen säger, att de ej få införas af andra än apotekare. hvad bevisar det om ej att bestämmelser i tulltaxan äro vanmäktiga att förhindra en dylik införsel och spridning bland allmänheten? De lagar och författningar, som skola förekomma spridandet och missbruket af sådana ämnen. böra derföre. mina Herrar. gifvas i en annan väg än tull-lagstiftningens. Detta har varit Utskottets mening och det är fortfarande äfven min. Såsom ett ytterligare bevis för min sats ber jag att få anføra hvad som blifvit mig berättadt angående försäljning i öppna bodar af ett utländskt preparat. hvilket. såsom ganska farligt. väckt medicinalstyrelsens uppmärksamhet. Huru hade detta preparat. emot tulltaxans tydliga föreskrift. kunnat införtullas. ty förtulladt hade det blifvit. ej inlurendrejad? Jo. en apotekare hade med stöd af samma tulltaxa intagit det och derefter försält det till detaljister. hvilka i sin ordning afyttrat det till allmänheten. Så har det åtminstone blifvit för mig af trovärdig person berättadt. och då jag sjelf köpt dylika främmande apoteksvaror. anser jag berättelsen ganska trolig. Jag har för öfrigt skäl att antaga. det min ärade motståndare är sjelf bäst i tillfälle att upplysa. om denna berättelse eger grund. Och för öfrigt. har en apotekare rättighet att intaga och försälja utländska apotek-varor. hvad hindrar honom då att i partier af 10. 20 askar sälja sådana till detaljister. som derefter i sin ordning utminutera det farliga ämnet? Och då man vill lägga hinder för spridning af gifter. får man icke glömma att taga i betraktande deras ringa volym och den lätthet för deras införande och beredande. som å ena sidan förbättrade kommunikationsanstalter. å den andra vetenskapens framsteg åstadkommit.

Den ärade talaren har vidare anmärkt. att Utskottet fäst sin uppmärksamhet särskildt vid ett par artiklar af ringa betydelse. såsom mulbärssaft och persikokärnor. hvilka för närvarande äro rubricerade som apoteksvaror och derföre endast få på apotek försäljas. men deremot icke vidrört andra dylika. hvilka han uppräknat. och för hvilka det hade varit skäl att äfven föreslå en mera lämplig tullbehandling. Hvad dessa två artiklar beträffar. har Utskottet. då dess uppmärksamhet blifvit fäst på dem och det blifvit visadt. att de ej hafva någon användning i medicinen — och detta har den ärade talaren medgifvit — ansett sig böra föreslå. att de tullbehandlades i likhet med andra i tulltaxan upptagna. med dem jämförliga ämnen. De äro behöfliga för näringarne. och Utskottet har icke kunnat finna något skäl. hvarför ej en näringsidkare

skulle få införa dem direkte, utan nödgas förse sig med dem från apotekaren.

Man säger så ofta, liksom den ärade talaren nu, att tulltaxan innehåller så många artiklar, som numera icke borde finnas der, äfvensom många andra oegentliga stadganden. Några få af dessa hafva vi velat rätta, och gör man det ej så småningom så lär det väl aldrig ske. Att döma af hvad i dag här förekommit, synes hågen för dylika reformer ej vara så stor, att vi just kunnat hoppas, att ett förslag i en mera genomgripande syftning skulle vunnit mera understöd än de små steg vi nu vägat taga.

Hvad apoteksvaror särskildt beträffar, har Utskottet ansett sig höra föreslå dem vid införsel fria för en hvar man, derföre att ibland apoteksvaror förekomma en hel del ämnen, hvilka för näringarne behöfvas, och hvilka dessa väl borde få förskaffa sig i första hand. På lagstiftningen, på Sundhets-kollegium må det sedermera ankomma att meddela sådana stadganden, att denna frihet mindre missbrukas, än som det nu sker i trots af eller i skydd af förbudet.

Ehuru utan hopp om framgång får jag derföre yrka bifall till Utskottets Utlåtande i förevarande punkt.

Grefve Mörner. C. G.: Den siste talaren ansåg, att tullsatserna icke skulle vara tillräckliga att förhindra spridningen af de skadliga ämnen, som under namn af apoteksvaror äro att tillgå och att de derföre gerna kunde borttagas. Vill man utgå från den synpunkten, att man bör upphäfva allt, som icke fullkomligt uppnår sitt ändamål, så blefve konsekvensen den, att vi icke finge några lagar alls, ty ingen lag är så fullkomlig, att den icke nagon gång kan öfverträdas. Det ligger en stor skilnad emellan att icke alltid kunna förekomma en öfverträdelse och att genom borttagande af alla band lemna fältet fritt för missbruk. Den siste värde talaren nämnde, att den talare, som var näst före honom, yttrat, att landet vore öfversvämmadt af strychnin. Att så skulle vara förhållandet, kan jag icke finna af denne talares yttrande. Han befarade, att det skulle kunna blifva alltför ymnig tillgång på denna skadliga vara, men han sade icke, att så nu är.

Att ordföranden i Bevillnings-Utskottet kunde komma fram med ett sådant påstående som det, att näringarne icke få fritt de ämnen, som de behöfva för sin rörelse, förvänar mig på det högsta. Våra nuvarande tullstadgar innehålla dock, att de hafva denna rättighet, men under en kontroll som gör, att icke hvem som helst kan handla med skadliga ämnen.

Jag tycker, att vi denna gång gerna kunde låta tulltaxan vara utan tunning; men om detta ej låter sig göra, så får jag förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr Berlin: Ordföranden i Bevillnings-Utskottet har nämnt, att utom för arsenik vore äfven inskränkning vid införseln föreslagen för räfkakor. Jag har icke funnit detta i Utskottets Betänkande; och högst inkonsequent skulle det ock vara att göra inskränknningar vid införseln af räfkakor, då man lemnat strychnin fritt.

Jag måste tyvärr vitsorda, att strychnin är i icke obetydlig mängd

spridd i landet. Här i Stockholm lära finnas 2 personer, som sälja denna vara till hvem som vill betala; men jag kan därför icke gå in på, att på den grund, att man icke kan förekomma öfverträdelse af en lag, sjelfva lagen är obehöflig.

Att äfven apotekare gjort sig skyldige till öfverträdelse af författningarne rörande försäljning af farliga ämnen, kan beklagligtvis ej nekas, men detta hör dock till undantagen, och flere hafva blifvit för dylika öfverträdelse bötfällde.

Jag upprepar hvad jag förut yttrat, eller att jag icke anser Riksdagen vara behörig att besluta ändringar i medicinal-författningen och vidblifver mitt förra yrkande.

Herr Bennich: Det är nogsamnt bekant, att missbruk med gifter och andra farliga ämnen ingalunda förekommit af nu gällande stadganden i tulltaxan, och det bör lätt kunna inses, att på denna lagstiftningsväg något verksamt medel emot sådana missbruk icke står att finna. Den förändring Utskottet föreslagit afser tillämpning af en vigtig grundsats, som nu gällande stadganden helt och hållet åsidosätta, och Utskottets förslag berör ett förhållande, som visserligen icke utgjort föremål för de öfverklagade täta rubbningarne i förevarande lagstiftning. Så långt jag minnes tillbaka, har tulltaxans ifrågavarande föreskrift varit hufvudsakligen oförändrad.

Denna föreskrift innebär monopol för ett visst slag af näringsidkare att beskatta alla öfrige näringsidkare, som äro i behof af sådana ämnen, hvilka endast och uteslutande få införas af de förstnämnde.

Utskottet har icke ansett det vara förenligt med grunderna för en sund lagstiftning, att en klass, som har till uppgift att bereda och i minnet tillhandahålla läkemedel, skulle hafva uteslutande rätt att inflöra rudimaterier, som väl till större eller mindre del ingå i medikamentsberedningen, men tillika utgöra föremål för ett mångfaldigt användande i industriens tjenst. Det är detta monopol, som blifvit öfverklagadt och gifvit anledning till motionen, hvilken Utskottet ansett sig böra understödja, och detta med så mycket större skäl som här det besynnerliga förhållandet eger rum, att för att idka droghandel icke ens är nog att hafva förvärfvat alla de härtill erforderliga insigter och aflagt de kunskapsprof, som för utöfning af apotekaryrket utgöra vilkor, utan derjemte erfordras att innehafva apoteksprivilegier och utöfva det dermed förknippade yrket, hvarigenom naturligen i hög grad inskränkes den fria täflan, som en verklig drogerihandel, om den skall lända till allmänhetens gagn, måste, likasom hvarje annan handelsrörelse, vara underkastad.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag i förevarande punkt.

Grefve Mörner, Carl Göran: Att Bevillnings-Utskottet skulle vilja bestämma rättigheterna att idka drogerihandel, hade jag icke kunnat föreställa mig och ännu mindre att man ville lura på oss frågan härom utan all förberedelse. Nog hade vi kunnat få veta af detta på förhand!

Då jag förra gången hade ordet, yttrade jag, att jag helst skulle yrka afslag; men som jag hade föga förhoppning, att denna åsigt skulle vinna gehör, förenade jag mig med dem, som yrkade återremiss.

Nu då jag hört, att Andra Kammaren ansett, att vi kunna reda oss, om denna punkt får vara oförändrad, yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten, dels återremiss deraf och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på afslag å punkten, hvilken proposition besvarades med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Den vidare föredragningen af Betänkandet uppsköts till sammanträdet å e. m.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott samt Andra Kammaren ankomna Utlåtanden. Memorial. Betänkande och protokollsutdrag, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 30, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjette Hufvudtitel;

N:o 31, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjunde Hufvudtitel;

N:o 32, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Åttonde Hufvudtitel;

N:o 33, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Nionde Hufvudtitel;

N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående öfverlåtelse till enskildt bolag af Ronneby helsöbrunn i Ronneby socken, Medelstads härad och Blekinge län;

N:o 35, i anledning af väckt motion angående försäljning af Statens egendom i Constantinopel;

N:o 36, i anledning af väckt motion om upplåtelse af ett mantal Örum Storgården i Gäseneds härad till boställe åt fjerde afdelningschefen vid Elfsborgs kompani af Westgöta regemente;

N:o 37, i anledning af väckt motion om upphörandet af arrendet utaf Sala silfververk, m. m.;

N:o 40, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Memorial N:o 9, om nedsättning i den vid sednaste riksdag för Andra Kammarens ledamöter bestämda resekostnadsersättning;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 8, angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker;

Andra Kammaren:

N:o 135, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 2, i anledning af Herr Carl Orres motion, N:o 19, angående fördelning emellan kyrkoherdar och komministrar af de pastorala göromälen.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 4 Mars 1868.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen samt protokollet för den 26 sistlidne Februari eftermiddagen.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kansli-deputerades nedannämnda förslag till underdänig skrifvelse och förordnanden, nemligen:

N:o 2, angående val af Justitie-ombudsman och hans suppleant;

N:o 3, för Justitie-ombudsmannen; och

N:o 4, för Justitie-ombudsmannens suppleant.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, angående tullbevillningen.

6:te, 7:de och 8:de punkterna.

Biföllos.

9:de punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Som det förslag till ändring i nu gällande tullagstiftning, Utskottet i denna punkt framlagt, redan blifvit af Andra Kammaren ogilladt och några verkliga skäl icke tala för bifall till detsamma, anhåller jag att äfven denna Kammare måtte ogilla Utskottets ifrågavarande hemställan.

Herr Bennich: Som den värde talaren till stöd för sitt yrkande om afslag å Utskottets hemställan endast åberopade den utgång saken fått i Andra Kammaren, men för sitt yrkande ej anförde några skäl, som kunna föranleda till en vederläggning, inskränker jag mig för närvarande till att, under åberopande af Utskottets välgrundade motivering, hemställa att dess förslag i den föredragna punkten måtte af Kammaren bifallas.

Herr Hallenborg: För min del tillhör jag icke dem, som anse att Andra Kammarens beslut böra lända oss till någon ovillkorlig efterrättelse. Vi äro efter mitt förmenande fullt berättigade att fatta det beslut, vi sjelfve anse vara riktigt; och som jag icke kan finna annat, än att Utskottet haft fullgiltiga skäl för sitt förslag, tillstyrker äfven jag att detsamma måtte af Kammarerna bifallas.

Herr Schartau: Då för en så kort tid sedan vår tulltaxa blifvit väsendtligt ändrad, såväl till karakter som detaljer, trodde jag att man skulle kunna väga göra sig förhoppning om att nya tumningar, i annat fall än då nödvändigheten så verkligen fordrade, ej skulle ifrågakomma. Som jag nu ej kan finna, att de föreslagna förändringarne äro af behovet påkallade, får jag för min del yrka afslag på Utskottets hemställan i denna punkt, hvilken, efter hvad jag försport, redan blifvit af Andra Kammarerna ogillad.

Grefve Ehrensvärd: Det må väl så vara, att den siste värde tälaren, och kanske många med honom, icke tycka om tumningar i tulltaxan; jag undrar icke derpå. Man bör dock göra sig klart för hvad med tumningar egentligen menas. Utskottets ifrågavarande förslag inskränker sig ju här vid lag endast till att åstadkomma en förenkling i för handen varande förhållanden genom att föreslå afskaffandet af den föreskrift, hvilken stadgar erläggande af åtskilliga tullafgifter, som sedermera skola återbäras, och hvilken återbäring icke kan ske utan förlust för Statsverket. Enligt mitt sätt att se saken kan detta ingalunda få namn af tumning.

Här är icke fråga om att beröfva Statsverket en inkomst genom borttagande af förut bestämda tullsats, ty enligt gällande tullagstiftning är redan medgifven restitution af erlagda införselsafgifter för de materialier, som bevisligen blifvit använda till reparationer, byggnad, tackling och utredning af vid Svenskt varf nybyggda eller reparerade fartyg, och den minskning i inkomst, som uppstår genom den föreslagna tullfrihet för det tågvirke, som ej ätgår för skeppsbyggerierna, är så ringa, att den näppeligen kan komma i betraktande. Då Utskottet således funnit sig föranlåtet att föreslå den ifrågasatta förändringen i 8 § af Taxeunderrättelserna, har det ej skett af något rätt hafver eller begär att få tumma utan endast för att åstadkomma en förenkling och undvika det mångskrifveri, hvartill tullafgifternas uppbärande och återbäring måste gifva anledning. Och finner jag mig af denna anledning föranlåten att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Friherre af Ugglas: Med Bevillnings-Utskottet instämmer jag till alla delar uti dess förslag beträffande tullfrihet för »skeppsinventarier, ej specificerade», och anser att dess hemställan i afseende härå varit ganska välbetänkt.

Importvärdet af nya, ej specificerade skeppsinventarier har under åren 1864 och 1866 i medeltal utgjort 10,000 R:dr och tullinkomsten deraf omkring 500 R:dr. Då nu detta sednare belopp af fartygens egare eller den, som byggt och reparerat dem, i form af restitution återbekommes,

kommes, finner jag icke något skäl vara för handen att underkasta oivannämnda artiklar en tull, som sedermera måste återbäras. Enahanda är förhållandet med de under rubriken »jern, smidt eller valsadt» upptagna artiklar, hvaraf importen under de sednaste åren varit en obetydlighet, och, äfven hvad dessa sistnämnda artiklar vidkommer, finner jag skäl uti att antaga Utskottets hemställan, såsom fullt rigtig.

Annat är förhållandet åter med »tagvirke», hvilket Utskottet föreslagit, skulle »få tullfritt införas», ehuru Utskottet icke funnit sig föranlåtet att hemställa om tullfri införsel för »segel och segelduk.» Det synes mig som Utskottet i detta afseende ej vidhållit något system, helst tagvirke och segelduk ungefärligen lika mycket begge två äro föremål för den inhemska fabrikationen och för en ungefär likartad import. Båda artiklarne befinna sig således på ungefärligen samma ståndpunkt; och då den ena frigöres från all tull, så borde den andra också dela samma öde; och något undantag särskildt för en artikel icke göras. Artikeln »tagvirke» har hittills dragit en tull af 3 öre för skålpund; och den inhemska fabrikationen deraf har derigenom varit tillförsäkrad ett skydd, efter beräkning af 40 % utaf arbetskostnaden. Men detta höga skydd har dock ej hindrat att importen af tagvirke varit i ständigt stigande. 1862 importerades 190,000 $\mathcal{R}$ och 1866 330,000 $\mathcal{R}$, under det att tillverkningen vid repslugerierna i riket uppgick i värde, 1862 till 311,000 R:dr och 1866 till 388,000 R:dr. Således vill det synas, som om tullsatserna icke förhindrade importen, likasom denna sednare ej heller hindrade fabrikationens tillväxt inom landet.

Artikeln »segelduk» drager en tull af 8 öre per $\mathcal{R}$. Huru denna tullsats förhåller sig i procenttal till arbetskostnaden, är jag nu ej i tillfälle att säga; men jag vet, att det skydd den inhemska fabrikationen derigenom åtnjutit, ingalunda förhindrat import af denna artikel. Emellertid finnas fabriker inom landet för tillverkning af såväl tagvirke som segelduk; och såväl i afseende på den inhemska fabrikationen som importen äro dessa artiklar nästan fullkomligt likställda. Hvadan det synes som om äfven samma skäl bort tala för deras befriande från tull. Anledningen hvarföre Utskottet emellertid icke funnit sig föranlåtet att föreslå begge artiklarne till tullfri införsel, synes vara den, att, då tullinkomsten på tagvirke varit ganska ringa, intraden ä segelduk utgjort 1866 omkring 20,000 R:dr. Äfven synes den omständigheten hafva blifvit tagen i betraktande, att segel- och tältduk kunna användas till många andra ändamål än fartygs utrustande, och att den tullfrihet, som för dessa artiklar kunde medgifvas, således kunde komma andra än skeppare till godo.

Då emellertid, efter min uppfattning, hvarje förändring i tulltaxan, som ej bringar densamma i bättre system och ej är af nödvändigheten påkallad, icke skäligen bör vidtagas, har jag för min del funnit någon tvekan uppstå om lämpligheten att godkänna hvad Utskottet i denna punkt beträffande »tagvirke» hemställt.

Jag vill dessutom erinra Kammaren om, att vid sista riksdagen skedde den ändringen i taxeunderrättelserna, att, då förut restitution endast varit medgifven för materialier, använda till nybyggda fartyg, denna rättighet utsträcktes äfven till materialier, använda för reparerade

fartyg. Derigenom blef ett steg taget framåt; och för det närvarande kunna vi alltför väl inskränka oss till att medgifva tullfri införsel endast för »skeppsinventarier, nya, ej specificerade», samt för de under rubriken »jern, smidt eller valsadt» upptagna artiklar; och hemställer jag i anledning häraf att orden »jemte tågvirke» måtte i den föreslagna § af taxeunderrättelserna efter orden »segel och segelduk» införas.

Herr Wallenberg: Jag tillhör visserligen dem, som icke önska att få tulltaxan omskrifven för hvarje riksdag, men jag vill dock icke drifva min åsigt så långt, att jag totalt motsätter mig hvilken som helst jemkning i densamma, om den ock skulle finnas alldeles nödvändig. Förhållanden kunna inträffa, som rentaf tvinga till förändringars vidtagande. Handel, rörelse och industri stå ej stilla utan förändras alltjemt; och med hänsyn till deri förekommande växlingar måste ock tull-lagstiftningen modifieras och till en del omarbetas.

Någon på verkliga skäl grundad anmärkning mot Utskottets förslag har ej blifvit framställt i något annat afseende än hvad beträffar »tågvirke», men som jag icke kan inse att denna artikel, med fästadt afseende på skeppsbyggeriet, kan betraktas annorlunda än öfriga för denna industrigren nödvändiga materialier, kan jag äfven i detta afseende icke finna annat än att Utskottet haft fullkomligt rätt. Hvad man kan göra till sjöfartens befrämjande anser jag vara till vinst för hela landet; och förnämsta villkoret härför anser jag vara möjliggörandet af skeppsbyggeriets utveckling och fortkomst.

Stora summor hafva blifvit uppoffrade på arbeten, hvilkas produktiva beskaffenhet verkligen kunna sättas i fråga, då deremot andra företag, hvilka nödvändigt måste leda till industriens höjande, tryckas af tunga bördor. Så är förhållandet äfven med skeppsbyggeriet och skeppsfarten. Ännu befinna vi oss nemligen på den punkten, att skeppsegare få betala dubbla afgifter till Staten, först och främst för fartyget i och för sig, såsom vehikel, och sedan för den inkomst, som deraf kan erhållas. Detta är i sanning tryckande för sjöfarten; och rättvisan fordrar att åtgärder vidtagas för att i detta afseende bereda en behöflig lättnad.

En föregående talare yttrade, att han ej ansåg lämpligt ändra den nu gällande tull-lagstiftningen i afseende å tågvirke, derföre att i sammanhang dermed förslag ej blifvit framställt beträffande segelduk. Mig tyckes dock som hans premiss bort leda till den konklusionen, att såväl tågvirke som segelduk bort utstrykas ur förteckningen på förtullbart gods.

Den nu förevarande frågans afgörande beror helt och hållet på Första Kammarens beslut, ty då Andra Kammaren, med en röstpluralitet af 78 mot 75, afslagit Utskottets hemställan i frågan, har den ock afsagt sig beslutanderätten deri. Jag hemställer nu, om det kan anses lämpligt att bibehålla en restitution, som endast föranleder till omvägar, och om det ej är vida bättre att förebygga de olägenheter, som uppkomma genom tullafgifternas erläggande och återbärande, samt yrkar att Utskottets förslag i dess helhet måtte bifallas.

Herr Bennich: Inom Utskottet har någon tvekan icke uppstått i afseende ä förslaget om tullfrihet för tågvirke.

Enligt hvad sednaste tullkomiténs betänkande upplyser, har nemligen från en större repslagerifabrik inom hufvudstaden det bestämda förklarande blifvit afgifvet, att fabrikationen af denna vara inom landet icke behöfver något skydd. Detta fabrikat, eller tågvirke, användes också nästan uteslutande dels i och för fartygs utrustande, dels också vid jordbruket och andra näringar, som för sina redskap och maskineridelar antagits böra åtnjuta tullfrihet. Något sådant förklarande, som det ofvannämnda, har deremot icke blifvit afgifvet, hvad beträffar segel och tältdukstillverkningen, och det är bekant att många andra slag af väfnader förekomma, som icke så noga kunna skiljas från sistnämnda fabrikat, hvilka alla hafva en ganska vidsträckt användning äfven inom den allmänna förbrukning, som ännu anses böra vidkännas tullbeskattning. Utskottet har härutaf hemtat ett såsom mig synes ganska giltigt skäl att föreslå tullens afskaffande på »tågvirke», på samma gång det förordat dess bibehållande för »segelduk och tältduk».

Det är dessutom högeligen önskligt att den tullrestitution, som i 8 § af underrättelserna vid tulltaxans tillämpning medgifves, blir inskränkt. Så som denna § för det närvarande är affattad kan skeppsbyggmästare begära och erhålla restitution af tullumgälder, som blifvit erlagda för alla slags förnödenheter, hvilka vid utrustande af ett fartyg blifvit använda. Jag har erfarenhet deraf att räkningar inkommit, som upptagit olja, färgstoffer och en oändlig mångfald af artiklar, hvilka uppgifvits hafva blifvit förbrukade för nämnda ändamål. Så beskaffade uppgifter kunna svårligen med full säkerhet kontrolleras och det vore derföre önskvärdt att rättigheten till restitution inskränktes till några få artiklar, hvilkas användande för det uppgifna ändamålet kunde med högre grad af säkerhet bedömas.

På nu anförda skäl finner jag mig föranlåten att fortfarande yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner: Bevilnings-Utskottet hade vid förra riksdagen den förmäna att bland sina ledamöter räkna den siste värde talaren. Tullkomitéen hade också den fördelen att ega honom bland sina. Han har således icke saknat tillfälle att såväl inom Utskottet som i komitéen göra sina åsigt gällande.

Vår nuvarande tulltaxa af den 3 September 1867, som är afsedd att gälla från innevarande års början, har intill närvarande dag i sjelfva verket icke uppnått en högre ålder än två månader; och under denna tid har det varit sträng vinter och skeppsfarten således icke varit i gång. Innan nu denna taxa ens hunnit komma till tillämpning, finner dock Herr General-tulldirektören det vara nödvändigt att göra förändringar deri, och har medverkat till framläggande af ett förslag om borttagande af tullafgifter, som dock inbringat flera tusen Riksdaler. Mig synes det som om man tidigare kunnat taga denna sak i öfvervägande och redan vid sistlidna riksdag framlägga det förslag, man nu önskat genomdrifva. Jag dristar mig säga, huru ogynnsamt detta yttrande än synes blifva upptaget, att dessa ständiga tumningar på tulltaxan äro i högsta grad olämpliga. Det är dock ett sätt, som alltjemnt blifvit begagnadt af dem, som

önskat så småningom borttaga tullavgifterna. Man har börjat med att nedsätta tullsatserna för hvarjehanda artiklar under förevändning att tullen varit tryckande; och då detta haft till följd att tullinkomsterna för dem nedsjunkit till en obetydlighet, har man åberopat detta förhållande såsom ett skäl för tullavgifternas totala borttagande. Det kan vara godt och väl att följa denna väg, då det ej är behof att taga vara på smulorna, men då vi nu tyvärr befinna oss på en sådan ståndpunkt, att vi måste anse äfven små smulor för bröd, är ett sådant förfaringssätt icke att förorda.

Då gällande tulltaxa medger skeppsbyggare att återfå de tullavgifter, som de erlagt för materialier, hvilka blifvit använda för byggnad och reparation af fartyg vid Svenskt varf, kan jag för min del ej finna angelägenheten af den föreslagna förändringen: dess nödvändighet har för mig icke blifvit uppdagad. Den enda fördelen, som genom förändringen skuile vinnas, är, enligt min uppfattning, den, att tullverket skulle befrias från besväret att registrera dessa varor, uppbära avgifterna och sedermera ombestyra restitutionernas verkställande. Det måste således vara af denna orsak man är så angelägen om förändringens vidtagande.

Det var ej längesedan en motion väcktes med anledning af en framställning af General-tullstyrelsen rörande återinförda Svenska varor. I denna framställning omtalade Styrelsen, att de anteckningar, som i berörda afseende gjordes, ej verkställdes i och för uppbärande af tullen utan för statistiska ändamål, och att de voro så otillförlitliga, att Styrelsen ej tilltrorde sig att på dem grunda några säkra uppgifter rörande de varor, som blifvit återinförda. Måne det då kan vara ändamålsenligt att öka antalet af dessa mindre tillförlitliga anteckningar? Jag lemnar åt någon annan att besvara denna fråga, och fortsätter för min del yrkandet om afslag på Utskottets hemställan.

Herr Tornerhjelm: Jag har till en viss grad hyllat frihandelsns åsigt, ehuru jag icke alltid funnit lämpligt att följa våra frihandlare på deras raska flygt genom okända rymder. Och om jag icke kunnat annat än gilla deras grundsatser, har jag dock ansett att någon moderering borde iakttagas vid deras tillämpning i vårt land. Hvad nu skeppsbyggeriet beträffar är det en sorglig erfarenhet, att det hos oss är tillbakagående, hvilket bevisar sig deraf att vår handelsflotta icke ökas i samma mån som grannländernas. Orsaken härtill kan man visserligen söka i brist på kapitalstyrka, men en medverkande anledning måste dock antagas vara, att vår lagstiftning ej gynnar eller underlättar skeppsbyggeriet.

Betrakta vi särskildt repslageriarbeten så har det visat sig att, oaktadt dessa vid importen dragit en full af 3 öre per skålpund, har importen dock tilltagit; och deraf är klart, att tillverkningen inom landet ligger i lägervall och ej kan bedrivas med samma fördel som den utländska.

Hyllande samma åsigt som en föregående talare, att små smulor och äro bröd, tror jag det vara största skäl uti att taga noga vara på Statens äfven obetydligaste inkomster. Men att detta icke sker genom de ifrågavarande tullrestitutionerna å importerade skeppsförnödenheter visar sig bäst deraf, att de restituerade avgifterna uppgått till öfver 16,000

R:dr. ehuruväl de vid förtullningarne erlagda endast helt obetydligt öfverstigit 15,000 R:dr. Detta tyckes tala för afskaffande af tull på nämnda artiklar.

Derest Utskottet således icke begätt en inkonsequens genom underlåtenhet att tillstyrka borttagande af tull för segelduk skulle jag obetingadt hafva bifallit förslaget, hvilket jag i allt fall och i dess nuvarande skick anser, om det antages, böra lända landet till fördel.

Herr Bennich: Jag anhåller om ursäkt, att jag änyo begärt ordet i denna fråga, men en emot mig personligen rigtad förebräelse har föranlett mig dertill. En föregående talare har nemligen lagt mig till last, att det förslag, som nu är föremål för Kammarens öfverläggning, icke förr blifvit framlagdt vid de tillfällen, då tulltaxan varit under pröfning. Jag vill i anledning häraf upplysa, att jag så väl i tullkomitéen som i Bevillnings-Utskottet vid förra riksdagen sökt genomdrifva den åsigt, som ligger till grund för Utskottets ifrågavarande förslag. Tullkomitéen godkände väl detsamma: men icke så de sista riksdagarne. Dock kan jag försäkra, att denna motgång icke var en följd af bristande god vilja hos mig att göra det nu åter framlagda förslaget gällande.

Herr Wallenberg: Jag vill blott fästa mig vid ett yttrande, som nyss fälldes af Grefve Mörner, hvars ord visserligen äro tilldragande, men ej alltid bevisande. Han yttrade nemligen, att tullafgifternas uppbärande för skeppsmaterialier icke skulle medföra någon olägenhet, då på begäran restitution kan erhållas. Men om dessa afgifter skola restitueras, hvarföre skall man då uppbära dem: det leder ju endast till en omväg, till vidtagande af obehöfliga åtgärder, hvilket Staten emellertid får betala. Denna restitution föranleder äfven besvär och obehag för dem, af hvilka den skall sökas; och detta har ock alltjemnt gifvit skeppsredarne anledning, att sorgfälligt undvika behofvet att söka restitution. Hela det restituerade beloppet har på ett år icke uppgått till mera än 8,000 R:dr: och genom obetydligheten af denna summa visar det sig derföre ock, huru föga skäl det är, att motsätta sig borttagandet af dessa tullafgifter.

Herr Nordström: Uti inledningen till detta Betänkande förekommer följande yttrande af Bevillnings-Utskottet: »Utskottet anhåller likväl härvid få främst anmäla, att, då Utskottet dels funnit de grunder, på hvilka nu gällande tulltaxa hvilar, vara af erfarenheten bekräftade såsom rigtiga, dels äfven ansett nödig stadga i denna del af lagstiftningen vara för handels- och näringarnes ostörda utveckling ett väsendtligt vilkor, så» etc. Är detta Utskottets verkliga öfvertygelse och var det, hvilket man äfven måste antaga, sista Riksdagens Bevillnings-Utskotts öfvertygelse, oaktadt man då kände till de olägenheter, hvilka nu blifvit äberopade såsom skäl för de föreslagna förändringarnes vidtagande, utan att likväl då tillnäta dem det afseende, att med hänsyn till dem rubbning borde göras i de grunder, hvarpå nu gällande tulltaxa hvilar, så må man med skäl göra sig den frågan, huru kan nu en ny erfarenhet påkalla en sådan rubbning, då den tid, hvarunder sednaste tulltaxa haft gällande kraft, varit så obetydlig, att den knappt ännu hunnit tillämpas? Männe

det verkligen är på grund af vunnin erfarenhet om de olägenheter, hvilka skola föranledas genom restitution af tullungälderna för åtskilliga af de här omförmälda skeppsbyggnadsartiklar, som man söker frigifva hela massor af artiklar från all tull? Jag kan åtminstone icke inse, att, med hänsyn till den utgångspunkt Utskottet valt för sin argumentering, någon bevisning blifvit förebragt om nödvändigheten eller nyttan af den föreslagna förändringen. Med anledning häraf och då jag derjemte tager i betraktande, att den vid nästföregående riksdag beslutade tulltaxa först med detta års början trädte i kraft, kan jag ej annat än tillstyrka afslag på Utskottets hemställan uti ifrågavarande hänseende.

Grefve Ehrensvärd: Liksom en föregående talare ber jag Kamraren om ursäkt, att jag änyo begärt ordet. Jag har funnit mig föranledd att änyo uppträda i frågan med anledning af ett yttrande, som afgafs af den siste talaren, Herr Nordström. Han lemnade åsido den punkten af BetänkanDET, som nu är under behandling, och uppsökte i BetänkanDETS början en punkt, som gaf honom anledning att tillvita Utskottet inkonsequens och påstå att Utskottet der uttalat principer, som det sedermera frånträdte. Jag anser det vara min skyldighet i allmänhet att uppträda till Utskottets försvar, och vill ej heller nu undandraga mig fullgörandet af denna pligt. Den af föregående talaren citerade delen af Utskottets motivering tillåter jag mig upprepa: den har följande lydelse: »Utskottet anhåller likväl härvid få främst anmäla, att då Utskottet dels funnit de grunder, på hvilka nu gällande tulltaxa hvilat, vara af erfarenheten bekräftade såsom rigtiga, dels äfven ansett nödig stadga i denna del af lagstiftningen vara för handelns och näringarnes ostörda utveckling ett väsendtligt vilkor». Här är icke punkt, ehuru talaren stadnade här och ej fann lämpligt att längre fullfölja citatet. Det heter vidare: »så har Utskottet velat föreslå endast sådana förändringar, som af rättvisa och billighet mot de olika näringsidkarne befunnits särdeles påkallade, äfvensom sådana af mera formel beskaffenhet, som ansetts nödvändiga».

Den nu föreslagna förändringen är också nästan helt och hållet af *formel* beskaffenhet. Den länder icke till lindring för någon, åtminstone icke för skeppsbyggarna, ty de äro redan förut tillförsäkrade ersättning af Staten för de tullungälder, de för ifrågavarande skeppsinventarier fått betala. Den enda, som kommer att njuta någon fördel af förändringen, blir i sjelfva verket Staten; och Utskottets förslag vittnar derföre om dess benägenhet att rädda något af de smulor, hvarom här förut blifvit taladt. Det är jemväl för att undvika att restitutionerna må utgå med högre belopp än sjelfva intraderna, som vi föreslagit dessa tullungälders borttagande.

Den 8 § uti underrättelserna till nu gällande tulltaxa, som den siste värde talaren önskade fortfarande måtte tillämpas, tillåter restitution af erlagda införselsafgifter för »alla de materialier och skeppsförnödenheter», som blifvit använda till byggnad, reparering och utredning af Svenska fartyg. Detta har gifvit anledning till en mängd anspråk på restitution af erlagda afgifter för de mest olika slags varor, linolja, färgstoffer och andra artiklar, som kunna erfordras för att sätta ett skepp

komplett i ordning och som ej ens kunna specificeras. Vi begära nu endast tullfrihet för de i 9:de punkten *uppräknade* artiklar, för hvilka restitution nu är redan beviljad, och som samtliga nästan uteslutande kunna användas endast till fartygs utredning. Genom beviljandet af denna tullfrihet skall Staten befrias från olägenheten att tvingas återbära större belopp, än den uppburit, och slippa betala denna särskilda provision, som i och för uppbörden af dessa tullintrader, hvilka sedermera skola restitueras, utbetalas till åtskilliga tjänstemän, hvilka äro berättigade att utbekomma denna provision, för hvilken Staten ensam får vidkänna kostnaden.

Jag tror derföre, att förslaget ej är så obefogadt, som från ett par håll här blifvit antydt, och anser att Kammaren utan tvekan bör kunna antaga detsamma.

Grefve Mörner: Jag ber om ursäkt, att jag ånyo tager Kammarrens tid i anspråk, men då jag hörde, att den siste värde talaren anmärkte, att en annan föregående talare icke läst till punkt, så ber jag att få göra samma anmärkning emot honom. Uti Utskottets Betänkande, der det talas om förändringar af formel beskaffenhet, som Utskottet ansett nödiga, heter det nemligen vidare: "när nu antagna rubriker gifvit anledning till tvetydighet och svårigheter vid taxans tillämpning". De formela förändringar, som Utskottet föreslagit, hafva således endast förorsakats af rubrikernas ottydlighet; men hvad den ifrågavarande förändringen angår, så är det icke rubriken, som ändrats, utan tullsatsen.

Ibland andra orsaker till förändringen har anmärkts, att restitution för skeppsinventarier under sistlidet är uppgått till omkring 1,000 R:dr mer än som under samma tid influtit i tullafgifter för denna artikel. Men härvid läser det väl ej hafva undfallit den värde talaren, att det ej är gifvet, att denna restitution uteslutande afsett sådana byggnadsmaterialier och skeppsförnödenheter, som blifvit förtullade under sista året, då förtullningen ju kunnat ske året förut. Ett fartyg är icke byggt eller repareradt derföre, att man för sådant ändamål införskrifvit effekter. Det är således ingenting att fästa sig vid, om restitution skulle gå det ena året till större belopp än det andra; och jag fortsätter derföre mitt yrkande, att rubriken må blifva oförändrad.

Herr von Möller: Äfven jag tillhör dem, som ej älska några "tumningar", och jag anser för min del, att Bevilnings-Utskottet handlat rätt, om det icke brytt sig om, att i nu ifrågavarande afseende ändra en tulltaxa, som ännu icke hunnit att tillämpas, ty om den tillämpats, har det först skett i dessa dagar i städerna på vestra kusten.

Det har yttrats, att restitutionsafgifterna skulle uppgå till ett högre belopp, än de erlagda införselsafgifterna. Jag kan icke fatta detta, och om icke en talare bakom mig redan yttrat sig tre särskilda gånger i denna fråga, skulle jag bedja honom förklara detta förhållande.

Om medeltalet af restitutioner under 1866 och 1867, såsom den i tabell 2 angifves, adrages från den af Utskottet föreslagna minskning i tullinkomst, så återstår dock ett belopp af 22,667 R:dr, hvarmed Statsverkets inkomster sålunda skulle förringas. Det är möjligt, att jag misstagit mig i beräkningen, och på sjelfva sifferbeloppet ligger icke heller syn-

nerligen stor vigt. Hvad jag deremot fäster mera afseende på, är den alltjemnt sig visande benägenhet hos Bevillnings-Utskottet att upphäfva beifintliga tullsatser. Jag trodde, att sedan tullkomitéens betänkande blifvit till största delen gilladt, och den Franska handelstraktaten, till följd af förhållanden, måste antagas, att vår tulltaxa skulle få vara i fred.

Med anledning häraf samt hvad Herr Finansministern yttrat, yrkar jag afslag på Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr Hallenborg: Då det tyckes blifvit brukligt att bedja om ursäkt, då man begär ordet, sedan man redan en gång förut yttrat sig i en fråga, vill jag göra det nu, då jag änyo besvarar Kammarern.

Man har anmärkt emot Utskottets Utlatande, att detsamma föreslagit ändringar, som borde hafva blifvit gjorda förut. I anledning häraf vill jag upplysa, att vid näst föregående riksdagen inom Utskottet väcktes förslag till samma förändringar, som nu blifvit föreslagna, men att majoriteten inom Utskottet då icke var af den frisinnade åsigt, att detsamma kunde godkännas. Hade de emellertid redan då blifvit antagna, hade man sluppit detta nederlag i dag. Försök har således gjorts för att införa dessa ändringar, och ehuru de ej vunnit framgång bör man väl ej säga, att vi sökt införa nya stadganden i en tulltaxa, som ej blifvit tillämpad, då vi tvärtom sökt införa sådana, som man förut ansett nyttiga.

Hvad det beträffar, att Utskottet i afseende på frågan om tågvirke gått längre än som vore förenadt med skyldig ömhet emot repslagerierna i landet, vill jag endast nämna, att efter hvad tullkomitéens handlingar gifva vid handen, komitéen synes radfört sig med repslagarne, hvilka ansett att någon tull å denna vara icke vore af nöden. Och jag har sjelf af en i Göteborg bosatt repslagare, som drifver sin tillverkning i stor skala, hört samma åsigt uttalas.

Då de personer, som ega rättighet till restitution, så snart fartyget blifvit bygdt eller repareradt, göra anspråk på restitution af erlagda afgifter af de mest olika slags varor såsom oljor, färgstoffer m. m., samt dessa anspråks rättmätighet ofta äro svåra att kontrollera, tror jag, att stora fördelar skulle erhållas och att man handlade klokt, derest Utskottets hemställan vunne framgång.

Jag fortfar derföre att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordström: De upplysningar, som Utskottets ordförande meddelat derom, att restitutionsavgifterna sistlidet år skola uppgått till nära 16,000 R:dr, förefalla visserligen märkvärdiga, men förklaras sannolikt deraf, att en del af detta belopp utgjort restitution af under föregående år förtullade varor. Det är naturligt, att man i detta afseende icke kan iakttaga någon kalenderårs-period.

Att den närvarande ledamoten af Bevillnings-Utskottet finner Utskottets förslag vara konsekvent, finner jag väl naturligt; men å andra sidan finner jag det vara lika naturligt, att Riksdagen anser, det någon erfarenhet ännu ej förefinnes, som kan gifva stöd åt de af Utskottet i detta hänseende föreslagna förändringar, hvilka således, om denna godkändes, kunde antagas lika väl medföra skada, som gagn.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan oförändrad, dels af Friherre af Ugg-las. att Kammaren måtte bifalla hvad Utskottet hemställt och föreslagit med de förändringar, att från den förevarande punkten uteslötos orden: »jemte tågvirke, nytt»; att denna rubrik i taxan bibehölls vid sin nuvarande lydelse samt att i den af Utskottet föreslagna 8 § uti Tulltaxeunderrättelserna orden »samt tågvirke» tillades efter ordet »segelduk»; och dels slutligen. att Utskottets hemställan skulle afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan oförändrad och. då dervid svarades många ja, blandade med nej. förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren. uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, till kontraposition vid voteringen antagit afslag å merberörda hemställan, uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets hemställan i 9:de punkten af Betänkandet N:o 4, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen. verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 55:
Nej — 26.

10 de punkten.

Bifölls.

11:te punkten.

Herr Berlin: Rubriken *kemiskt-tekniska preparater, ej specificerade*, har i den nu gällande tulltaxan erhållit en ganska tvetydig redaktion. Så som den i allmänhet blifvit tydd och äfven tillämplad, skulle den innebära. att hvar och en egde att mot 5 procent af värdet införa kemiskt-tekniska preparater. såvida icke dessa derjemte användas äfven för medicinskt behof, i hvilket fall de skulle få införas *endast* af apotekare och afgiftsfritt. En dylik inskränkning träffar alltför kämbart män-

gen industri-ickare, och medför för tulltjenstemännen icke obetydliga svårigheter i enskilda fall.

Kemiskt-tekniska preparater d. v. s. kemiska preparater, som användas i konst- och handverk, förlora väl icke sin egenskap att vara tekniska derföre, att de tillika hafva användning såsom läkemedel. Enligt min mening afser tulltaxans föreskrift det stadgande, att ifrågasvarande preparater skola draga 5 procent tull då de införas för tekniska behof, men att då deras införande sker för medicinskt behof, d. v. s. af apotekare, skulle de vara afgiftsfria. Hänvisningen till apoteksvaror skulle således icke afse den uteslutande rättigheten att införa dem, utan endast afgiftsfriheten, hvilken stadgas icke i apotekarnes intresse, utan i den medicamentsförbrukande allmänhetens. Denna min mening vinner stöd i hvad som förr varit föreskrifvet i detta afseende. Ifrågasvarande rubrik förekommer nemligen första gången i 1845 års tulltaxa med följande bestämningar: »till införsel för fabrikernas behof efter särskild anmälan hos Kommers-kollegium och af detsamma lemnadt tillstånd, 100 R:dr. 5 R:dr».

»för medicinskt behof, se apoteksvaror.»

Här är således ingen inskränkning gjord i rättigheten att med behörigt tillstånd införa hvilket preparat som helst, äfven om detsamma har medicinsk användning; och då i 1857 års tulltaxa föreskriften om Kommers-kollegii tillstånd uteslöts, lærer derigenom ingen ändring härfinnan hafva uppkommit.

Emellertid måste denna rubrik förändras dels till undanrödjande af all tvetydighet, dels till förekommande deraf, att apotekarne nu införa dylika preparater tullfritt äfven för tekniska behof och således komma i åtnjutande af de 5 procent af värdet, som annars skulle tillfalla Staten. Förändringen kan ske på två sätt. Antingen sålunda, att dessa preparater få införas af hvar man, men mot 5 procent tull, i hvilket fall likväl priset på åtskilliga läkemedel kommer att blifva högre; eller ock derigenom att, i enlighet med Utskottets förslag, tullafgiften helt och hållet försvinner, såvida Staten anses kunna umbära den summa af omkring 7,000 R:dr tullen å dessa varor inbringat, har jag, såsom redan förut jag haft tillfälle tillkännagifva, ingenting att invända mot hvad Utskottet föreslagit.

Grefve Ehrensvärd: Jag erkänner min tacksamhet emot föregående talare, för det han åtminstone en gång velat instämma med Utskottet. Jag har ej fått vara af samma tanke som han på förmiddagen, men det är emellertid glädjande att så kunnat ske på eftermiddagen. De af honom framställda anmärkningar tror jag äro beroende derpå, att han endast fäst sig vid 10:de punkten i Utskottets Betänkande och icke kastat ögat på det förslag till ändringar i tulltaxan, som är Betänkandet bifogadt. Utskottet har nemligen i den tariff, som förekommer på 20:de sidan, föreslagit att, med uteslutande af de i nu gällande tulltaxa förekommande 2 raderna: »för medicinska behof, hänföres till apoteksvaror, ej specificerade», ifrågasvarande rubrik i taxan skulle erhålla följande lydelse: »kemiskt-tekniska preparater, ej specificerade, fria».

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

13:de—17:de punkterna.

Biföllos.

18:de punkten.

Herr Bennich: Sedan Kammaren på förmiddagen afslagit Utskottets förslag, beträffande artikeln apotheksvaror, torde, hvad Utskottet i denna punkt föreslagit, böra förfalla.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten afslogs.

19:de, 12:de och 20:de punkterna.

Biföllos.

21:sta punkten.

Grefve Ehrensvärd: Sedan Kammaren på förmiddagen skänkt oss tillbaka Herr Ehrengranats motion om särskild beskattning å cigarer, torde deraf blifva en följd, att Utskottet får återtaga jemväl denna punkt. Jag hemställer alltså, att punkten måtte återremitteras till Utskottet.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten återförvisades.

22:dra—25:te punkterna.

Biföllos.

26:te punkten.

Herr Ros: Jag får till en början tillkännagifva, att så beskaffade skogseffekter, som pitprops och sparrar, ej afverkas på Kronans skogar till salu, om ej denna afverkning är förenad med en rationel skogshushållning, äfvensom att, i enlighet med begge statsmagternas uttalade åsikter, till grund för det förslag till skogslagstiftning, som af Skogsstyrelsen uppgjorts och som af Kongl. Maj:t till en del redan godkänts, icke blifvit lagda några sådana bestämmelser, som angå enskildes rätt att disponera öfver sin skogsegendom. Jag beklagar, att ehuru redan för längre tid tillbaka en så betydlig afverkning skedde å den enskildes skogar af omoget virke, man ej sökte att genom lagstiftningen förekomma detta. Då fanns väl icke pitprops utgöra en handelsvara för Sverige, men deremot sparrhygget redan uppdrifvet till stor höjd, ehuru tull fanns åsatt sparrar och bräder under 7 tumns dimensioner, hvarigenom åtminstone något gagn för skogshushållningen åstadkoms. Dåvarande Finansministern ansåg detta undantag från frihandelssystemet nödvändigt, för att spara den unga skogen, men åtskilliga af Regeringens öfrige ledamöter voro af annan tanke och tullen förföll.

För närvarande tror jag, att till följd af den Franska handelstrak-

taten ingenting är att göra i denna fråga, om man icke genom en förändring i skogslagstiftningen kunde komma derhän, att helt och hållet, der en rationel skogshushållning icke vore införd, vid ansvar förbjuda afverknung af sådana skogseffekter, som förut vid export deraf varit be- lagda med tull.

Herr Almqvist, Erik Victor: Att landets framtida utveckling och bestånd är beroende derpå, att en ändamålsenlig och väl ordnad skogshushållning finnes, är numera så allmänt utveckladt att några vidare bevis derför icke erfordras. Men för att en sådan skogshushållning, som blifver betryggande för skogarnas framtid, skulle kunna införas, måste sådana åtgärder så fort som möjligt vidtagas, att ungsko- gens förödelse derigenom hindras. Man läser huru det nu tillgår i Norr- land: det gröfsta virket tages till hjelkar, det finare till sparrar, det som är ändå finare till spakar och det finaste till ärännen. På så sätt afverkas helt och hållet skogsmarken i kustprovinserna och den mark, som är afsedd till skogsväxt, blir så blottställd för de hårda vindarne, att någon återväxt på de sköflade fälten icke är möjlig. Om den äldre skogen toges och åtminstone den yngre sparades, vore det icke så far- ligt, men så är icke förhållandet: ungskogen afhugges medan den ännu har föga värde och exporteras. Af dessa skäl återoppar jag de motio- ner, som föranledt till Utskottets Utlåtande. Att frågan är omfattad med intresse af befolkningen inom Norrland synes deraf, att fem af Andra Kammarens ledamöter från Norr- och Westerbotten instämt i dessa motioner. Jag skulle, såvida jag icke befarade att Franska han- delstraktaten lägger hinder i vägen för att lägga tull på ifrågavarande skogseffekter, tillstyrka en sådan; men då jag anser mig icke kunna detta, vill jag endast uttrycka min önskan att sådana åtgärder i lag- stiftningsväg må vidtagas, att band lägges på skogssköflingen.

Medan jag har ordet vill jag nedlägga min protest emot de moti- ver Utskottet anført för afslandet af de väckta motionerna. Sedan Utskottet yttrat, att skogarne under en föregaende tid genom en mängd olika inskränkningar i den enskilde egarens fria dispositionsrätt af de- samma saknat nästan allt värde, säger Utskottet slutligen, efter att hafva talat om fördelarne af den fria afverkningen, »om också derigenom till en början blifvit en följd, att en eller annan med kanske alltför stor äflan sökt tillgodogöra sig den nya friheten, bör det likväl anses otvif- velaktigt, att det stegrade värde landets skogsprodukter derigenom er- hållit, snart skall framkalla en allmännare insigt om nödvändigheten af skogens vård och om fördelarne af en förståndigt ordnad skogshushåll- ning, hvilken åter skall sjelfmant gifva skogsskötseln all den omtanka och omsorg, som i allmänhet egnas hvarje rik och jemnt flödande nä- ringskälla».

Då Riksdagen med detta uttryck, om detsamma godkännes, skulle uttala den åsigt, att Riksdagen icke ansåg några särskilda stadganden för en lämplig skogshushållning vara af nöden, men jag deremot är in- nerligt öfvertygad derom, att ett sådant stadgande, derest skogarna skola hafva bestånd, måste införas. får jag emot samma uttryck ned- lägga min protest.

Herr Nordström: Likasom den sednaste talaren anser jag en allvarlig protest böra nedläggas mot de motiver, på hvilka Utskottet förklarar sig icke kunna tillstyrka att afseende måtte fästas vid ifrågasvarande två motioner om åtgärder till ungskogens fredande mot sköfning och utförelse. Det är oantastbarheten af den enskildes eganderätt samt handelstraktaten med Frankrike från år 1865, som utgöra hufvudpunkterna i Utskottets för sitt afstyrkande anförda skäl. Utskottet tyckes uti den enskildes eganderätt se något så upphöjdt, att sjelfva samhällets rätt och pligt att inom sig ordna allt med afseende i första rummet på allas gemensamma rätt, fördel och förmåga af utveckling, skulle inför densamma böra stå tillbaka. Eganderätten hade likväl hela garantien för sin tillvaro och sitt erkännande i och genom samhället, och så väsendtligt och fundamentalt nödvändigt dess upprätthållande *de enskilda emellan* än vore för all både materiel och sedlig utveckling, kunde dock individens utöfning af sin eganderätt icke få sträckas derhän, att sjelfva *samhällets* tillvaro eller *allas* gemensamma rätt och fördel derigenom kunde sättas i fara. Samhället är allsmäktigt och för dess förnuftiga vilja måste allt böja sig. Att den enskildes eganderätt härifrån icke utgör något undantag, derpå hafva vi äfven i våra egna lagar ganska bestämda bevis. Så, till exempel, får jordeganderätten stå tillbaka för inmutningsrätten, på det att den vinst af mångahanda slag, som tillgodogörandet af mineralrikets alster kan medföra för det hela, ej må kunna undanhållas samhället genom hinder från den enskilde jordegarens sida. Så är, vidare, den enskilde jordegaren genom lag underkastad vissa inskränkningar i utöfningen af sin rätt till fiske eller annan disposition af vattendragen på sitt område, till jagt på sin mark, i valet af sätt för bebrukande af sin jord o. s. v., allt på det att hvarken fisket eller jagten genom ett hänsynslöst begagnande från hans sida ej måtte för samtida och kommande generationer försämras eller förstöras, eller vattendragen göras obrukbara för det nyttjande, som för allas bästa måste vara kringliggande bygd eller det hela förbehållet, eller jordens växtkraft för århundraden försvagas, försämras eller förstöras: och slutligen innefatta ej våra storskiftes- och expropriationslagar slående bevis på inskränkningar i jordeganderätten, eller på omöjligheten att i det lefvande samhället låta densamma träda hindrande eller förlamande emellan i fråga om samhällets anspråk på allmän utveckling och allas välbefunande?

Vid sådant förhållande, huru skulle man då kunna med goda skäl påstå, att i fråga om den på enskild mans mark växande *skogens* begagnande jordeganderätten skulle vara så oantastelig och så absolut, att samhället icke vore befogadt att genom lag binda dess utöfning vid vissa inskränkningar och iakttaganden, påkallade af omsorgen och vården om allas gemensamma väl. Den upplysta församling, inför hvilken jag nu har äran tala, behöver ej erinras om den stora betydelsen, *skogen* eger för de klimatiska förhållandena och jordens växtlighet i alla länder. Särskildt gäller detta i vår höga nord, der den äfven är ämnad att bryta eller mildra den förstörande kraften af polarhavens isiga vindar och dymedelst uppehålla de nordliga landskapens beboelighet: förhållanden, i och för sig nog viktiga, att berättiga samhället, att genom sina till riksmöte församlade ombud besluta, i afseende å *skogens*

begagnande äfven på de enskildes skogsmarker, hvilka inskränkningar som helst kunna anses nödiga för upprätthållandet af så stora samhällsintressen. Skogen är dessutom i de flesta fall hos oss icke en produkt af människans arbete, utan deremot en omedelbar produkt af naturens egen sådd, och eganderätten till skogen på de enskilda samhällsmedlemmarnes marker således en *skänk* af samhället, som upprätthåller densamma, men dervid dock ej kan gå längre, än så vidt det med dess eget sjelfbestånd är förenligt. Finner samhället genom sina ombud det med detta sjelfbestånd icke förenligt, att ungskogen obehindradt må få nedhuggas och utföras, så är det i sin fulla rätt, då det deremot utfärdar, de enskilde skogsegarne till efterrättelse, ett förbud. Finner det lämpligt, att äfven i andra afseenden föreskrifva en efter vissa regler ordnad skogshushållning, så är det likaledes i sin fulla rätt.

Utskottet anmärker emellertid att följden af de tillförene af Staten vidtagna inskränkningar i den enskildes dispositionsrätt öfver skogen endast skall hafva varit skogarnes vanvård och förstöring, och anser det såsom otvifvelaktigt att, sedan i nyaste tider man vägat medgifva hvarje skogsegare rättighet att utan några i tulltaxan lagda hinder fritt disponera öfver sin skog och så väl genom utförsel som anneriunda deraf draga all möjlig vinst. en mera förståndigt ordnad skogshushållning sjelfmant skall inträda! Häremot vittnar likväl all hittills vunnen erfarenhet. Så stark och hänsynslös, som skogssköfvingen i våra dagar framträder, öfverträffar den allt hvad förra tider derom kände. Man behöfver härvid blott erinra sig. huru det gått med de allmänningsskogar, hvilka i följd af beslutet vid riksdagen år 1823 blifvit på enskilda jordegare utskiftade; och de klagomål, som från *alla* delar af riket allt ljudligare i våra dagar förspörjas öfver hejdlös misshushållning med, bland annat, äfven ungskogen, förtjena utan tvifvel vida större afseende och tillit, än Utskottets i allmänna satser hållna förklaringar, huruledes genom sköfvingen den värdade skogshushållningen skall uppkomma. Den generation, som lefver och verkar i dag, kan ej erkännas vara berättigad att sig till nytta använda naturens alster på ett sätt, som förstörande ingriper i reproduktiviteten och framtidens ekonomi. Den mogna skogen tillhör nutiden; ungskogen tillhör framtiden.

För sitt afstyrkande af bifall till motionärernas förslag har Utskottet trots sig äfven hafva funnit ett skäl i den med Frankrike sednast afslutade handelstraktaten. hvars 4 § innehåller, att i afseende å utförseln af handelsvaror från Frankrike till de förenade rikena samt från dessa sednare till Frankrike skall icke kunna föreskrifvas en mindre gynnsam behandling, än den nu stadgade. — uti hvilka ord Utskottet anser hinder mot förbud af export af ungskog äfven vara innefattadt. En sådan tolkning af denna punkt i traktaten skulle tvifvelsutan dock ingendera af de respektiva Regeringarne vilja godkänna eller påyrka. Den internationala rätten medgifver i allmänhet ej extensiva tolkningar och aldraminst i dithörande kontrakter eller traktater. Det är den bokstafliga tolkningen. tagen så restriktivt som möjligt, eller såsom omständigheterna det medgifva, som der utgör regeln. Hvad innehåller nu uti ifrågavarande hänseende handelstraktaten med Frankrike? en öfverenskommelse om, huruledes vid *införsel* till det ena riket af det an-

dras produkter dessa skola behandlas. och om den tull, som för dem skall erläggas enligt särskilda tariffer. Detta är traktatens föremål och innehåll och beträffande särskildt 4 § i densamma, hvori de nyss förut anförda orden rörande utförseln förekomma. så, ehuru det utan tvifvel varit klokast att icke låta en sådan der inflyta. innehåller den dock intet, som kunde hindra Sverige att i allmänhet angående sin egen skogshushållning vidtaga de beslut och åtgärder, som för landets väl anses nödiga och nyttiga. och således ock att med utförselsförbud belägga ungskog.

Uti de traktaten bifogade tariffer äro väl vissa slags skogsvaror och effekter upptagna: men ej ett ord förekommer der om pitprops. eller den ungskog, som nu med denna benämning betecknas. och särskildt afses uti ifrågavarande motioner. Alltsedan den tvist, som under tiden mellan 1860 och 1863 års riksdagar uppkom i afseende å frågan. huruvida pitprops skulle tullbehandlas lika med de sparrar af då bestämda minsta dimensioner. som till utförsel voro tillåtna. har under denna benämning förstått ungskog med mindre dimensioner. än sparrar af sju tums fyrkant. om jag ej missminner mig: och då nu pitprops är en term, som icke omförmäles i traktaten. kan hvad dertill räknas icke heller falla under någon af de bestämmelser, traktaten fastställer. Man skulle dessutom, huru man för öfrigt må vilja bedöma ifrågavarande handelstraktat. utan tvifvel göra vår Regering orätt, om man antog. att hon genom densamma för flera år betagit samhället till och med sjelfva rättigheten att för sitt sjelfbestånd och allas gemensamma väl i sin inre ekonomi vidtaga alla de åtgärder. som kunde befinnas lämpliga och nödiga. På en sådan traktat med ett annat land kan ingen Regering ingä. utan att förneka sig sjelf och sitt lands sjelfständighet: och ännu mindre välbetänt skulle det derföre vara. att den ena af de kontraherande staterna sjelfvilligt sökte att uti traktaten genom en alldeles obefogad extensiv tolkning intvinga satsar och meningar. som uti ordalagen icke hafva något stöd och uti sina resultat kunde för densamma sjelf blifva förderfliga.

På grund af allt detta tillåter jag mig föreslå återremiss af denna punkt, hysande jag den förhoppning, att Utskottet. vid närmare öfvervägande af dess nu anförda skäl. skall finna deras innehållslöshet och komma till annat resultat.

Herr Säve: Tvänne föregående talare hafva redogjort för förhandlingarne vid föregående riksdagar i detta viktiga ämne. Saken är också i sjelfva verket alltför viktig, för att ej här en och annan röst borde höjas jemte deras, som ej gilla Utskottets anförda. på frihandel stödda skäl, och som tro. att man ej bör på grund af dem gifva efter något af hvad man anser utgöra samhällets och fosterlandets väl. Jag har så mycket mera skäl. att uttala dessa åsikter. som jag vid två föregående riksdagar har gjort erinran och till och med väckt motion om tull på artikeln sparrar. Efter då gällande åsikter förkastades hvarje förslag i detta syfte: men nöden och farhågorna för Svenska ungskogens bevarande påtränga nu med allt större kraft och liflighet. så att jag förmodar, att en eller annan nu skall kunna behjerta de skäl. som då anfördes, men förkastades. Jag skall likväl ej gå långt i denna myc-

ket ventilerade fråga. Jag vill blott nämna, att det synes mig, liksom de förutnämnde talarne, att vid intet tillfälle den enskildes rätt och fördel bör få gälla framför det, som är nödigt för hela samhällets bestånd. Den olyckliga handeln med trävaror af mindre dimensioner har på sednare tider med hvarje år betydligt ökats och det är ej blott vid vestra kusten eller i Norrland, utan äfven i orter, der man har tillräckligt af mogen skog att förarbeta, som man börjat att i ofantliga massor exportera pitprops. Vid sådant förhållande tyckes det väl vara hög tid, att draga öronen åt sig och besinna hvilka följderna blifva häraf i en framtid. Om Franska traktaten verkligen skulle — hvilket jag dock efter de upplysningar, som nyss blifvit här gifna, ej tror — lägga hinder i vägen för äsättande af en lämplig tull å nyssnämnde artikel, så tror jag likväl, att det vore Kammaren värdigt, att låta höra sina betänkligheter mot en frihet, som hotar Statens välfärd och bestånd, och att låta landets upplysta Regering höra den önskan, att den måtte vidtaga de åtgärder, som äro nödvändiga för den Svenska ungskogens bevarande.

Herr Hasselrot: Jag anser det vara min pligt att begagna hvarje tillfälle som erbjudes, för att söka lägga hinder i vägen för den nu rådande skogssköllingen. I afseende å frågan om den enskildes skyldighet att subordinera sin rätt under Statens bästa instämmer jag till alla delar med den siste värde talaren. Jag ber också att få erinna, att i min provins ser man, när man reser fram, på många ställen millioner pitprops ligga hopade vid vägen. Man kan verkligen ej annat än fasa vid den skölling, som der bedrifves. Der råder också allmänt den mening, att något verksammare hinder att förekomma skogens fullkomliga utrotande ej finnes än exportförbud eller hög tallsats å trävaror af små dimensioner.

Jag får, för att om möjligt ernå ett förslag till lagstiftning i sådant syfte, påyrka återremiss af förevarande punkt i Bevillnings-Utskottets Betänkande.

Herr Beckman: Ehuru jag på intet sätt vill eller kan tillmäta mig speciela insigter i skogshushållningsfrågan, känner jag mig dock manad att uttala mig angående de allmänna principer, Utskottet i detta moment framställt. Huru varm man må vara för bevarande af egenderrättens helgd och den enskildes frihet att disponera öfver sin egendom, måste man dock, såsom mig synes, fasthålla att det allmännas väl i detta hänseende utstakar vissa gränser, hvilka den enskilde måste underkasta sig att respektera. Det sätt, hvarpå skogsafverkningen, särdeles just sparruggningen, i åtskilliga bland de trakter, hvilka äro mig bekanta, för närvarande bedrifves, synes verkligen hota att snart göra en betydande del af vårt land obeboeligt. Jag vill icke genom stillatigande synas hafva för min del godkänt grundsatser, hvilka synas lägga hinder i vägen för ordnande af den enskildes verksamhet i detta hänseende till förenlighet med det allmänna bästa, och instämmer derföre med de talare, hvilka förut yttrat sig i samma syftning, stödjande mig ock hufvudsakligen vid skäl, som af dessa redan blifvit anförda. Då jag likväl icke är förvissad derom, att det skäl, Utskottet hemtat från Fransyska traktaten

traktaten, saknar befogenhet, så vågar jag icke för närvarande instämna i yrkandet på återremiss.

Herr Bergstedt: Jag ber att få börja det lilla jag har att säga med den bekännelsen, att jag ej är någon ovän af skogar, och att det ärligt förargat mig, när jag sett hur de här och der i landet blifvit sköflade. Jag har också såsom landbrukare sökt i min mån att intressera mina grannar och mitt eget folk för skogens helgd och särskildt för löfskogen, hvilken sednare hittills tyckes vara alldeles rättslös och sakna de lifliga förespråkare som barrskogen eger. Men jag måste bekänna, att jag det oaktadt icke kan dela de åsigtter, som blifvit anförda af de tre siste värde talarne, och med verklig bestörtning hört de satsar, som blifvit uttalade af en högt lagfaren ledamot högre upp i salen, och som tyckas vara delade af två högvärdige talare, hvilka efter honom yttrat sig. Det Betänkande här afhandlas är Bevillnings-Utskottets, och likväl debatteras här skogens rättsliga, jag skulle nästan vilja säga, moraliska anspråk att existera; och jag tillstår, att jag förvänat mig deröfver, att de ärade talare, som vilja göra tulibehandlingen af grufstötter till en slags pedagogisk fråga för rikets ungskog, ej sökt att, på den väg som Riksdags-ordningen bestämt, genom motion som kunnat remitteras till Lag-Utskottet, verka för ett mål, som med rätta ligger dem så nära om hjertat. Hade frågan om en förbättrad skogsvård kommit under Kammarens pröfning i samma ordning som hvarje annan civil lagstiftningsfråga, så hade en diskussion, sådan som den föregående, här varit på sin plats. Nu är det åter fråga derom, huruvida Staten skall draga någon inkomst af en exporttull på trävaror, och under den rubriken kan man väl ej inrymma allt hvad som här blifvit yttrat om skogarnes behandling.

Jag hemställer till Kammarens ledamöter, hvar den ömhet för barrskogen, som man här gifvit till känna, slutligen skall stadna. Jag hörde nyss en värd talare säga, att felet i afseende på skogens vard är det, att man ej gått till botten med densamma. Jag måste tillstå, att då han yttrade det, slog mig samvetet. Jag erinrade mig huru jag sjelf, efter hans sätt att se saken, gjort mig skyldig till en ryslig misshandel af skogen. Den ekonomiska verksamhet som tillhör mig är kolning af skog för att dermed tillverka tackjern samt smälta och uträcka det till stångjern, och jag har under utöfningen af densamma ej väntat att afverka skog för kolning, till dess den blifvit utvuxet sågtimmer. Jag har verkligen huggit den, innan den blifvit 150 år gammal; ja, jag måste medgifva det i vissa fall, redan då den ej upphunnit högre ålder än 30—40 år. Sådant är det allmänna förhållandet. Jag vet till och med exempel på en skogstrakt i mitt grannskap, der växtligheten är stark, och der man fem gånger i mannaminne afverkat skogen till kolning. Om nu Staten skulle bestämma, att skogen borde växa i 80—100 år, innan den finge afverkas, huru skulle då den enskilde kunna tillgodogöra sig sin kolskog? och om Staten beträdde en sådan bana i sin lagstiftning, hvart skulle då Statens ingrepp — jag ber om förlåtelse! — Statens befattning med den enskildes ekonomi slutligen leda? Det är med skogen som med spanmälen, den växer bra på somliga ställen, illa på andra;

somliga trakter alstra företrädesvis högskog; andra äro uteslutande anvisade på lägskogsbehandling. Under det att man i en trakt ej kan få duglig kolskog på mindre än 80 år, kan man i en annan, såsom jag nyss nämnde, afverka samma häfder fem gånger under en menniskoålder. Skall verkligen något kunna vinnas för en förbättrad skogshushållning i vårt land, så bör man ej göra försök med stränga restriktiva åtgärder och minst af allt med sådana mått och steg, som här i sammanhang med frågan om tullagstiftningen blifvit påyrkade, utan man bör väl söka att, genom en förbättrad civillagstiftning, en ökad upplysning och medelst den verksamhet, som våra landtbruksskolor och skogsskolor kunna utöfva, bibringa folket riktigare begrepp om skogens värde, om sättet för densammnas tillgodogörande med största ekonomiska fördel både för det närvarande och för framtiden. Man skall då också lära sig att förstå och tillämpa den satsen, att skogen bör afverkas vid den tid, då den i förhållande till sin ålder gifver den högsta afkastningen.

Hvad särskildt beträffar exporten af pitprops, hvilken, efter hvad man här uppgifvit, varit så stor, att under det sednaste året 72 millioner fot pitprops skola hafva blifvit utförda, så är det väl att förmoda, att denna rörelse skall reglera sig sjelf. Skogsafverkarne skola nemligen otvifvelaktigt finna, att de genom att föra alltför stora kvantiteter deraf till marknaden sjelfva nedtrycka priset derä, och de större exporthusen lära ej underlåta att derpå fästa skogssegarnes uppmärksamhet. Så snart varan ej lemnar någon vinst utöfver transport- och afverkningskostnaden, lärer väl utförseln upphöra af sig sjelf.

Jag yrkar för min del bifall till Utskottets förslag.

Friherre Sprengtporten: Eganderätten bör visserligen af Staten på allt sätt ombudlas. Jag gör mig äfven förvissad, att om densamma vid något tillfälle skulle hotas, denna då skulle tagas i mera värd af denna Kammar. Men eganderätten kan under inga vilkor utsträckas ända derhän, att någon skulle vara berättigad att till en ödemark förvandla äfven den minsta del af landets område. Sådant sker likväl, när skogen utan omtanke för dess återväxt kalt aflugges å sådan mark, som enligt ekonomiska grunder icke är tjenlig för annat ändamål än till skogsväxt. Jag skulle därför gerna biträda en lagstiftning, hvilken ålade hvarje jordägare, som behandlade sin skog på detta sätt, att vidtaga åtgärder till återuppdragande af skog å den afröjda skogsmarken, och detta stadgande skulle jag vilja hafva utsträckt ej blott till barrskog, utan äfven till den löfskog, som uppväxer inom hemegorna. Jag inser visserligen, att svårigheter skulle i många fall möta upprätthållandet af ett sådant lagstadgande intill det yttersta, men jag anser, att det ändock skulle kunna begagnas såsom ett memento för att motverka alltför stora missbruk. Det torde visserligen dröja länge, innan vi kunna få en så ändamålsenlig lagstiftning, och det synes mig därför vara med samhällets bästa öfverensstämmande, att under tiden sådana åtgärder vidtagas, som kunna lägga hinder i vägen för ungskogens utrotande, hvilken allmänt öfverklagas, äfven från de landskaper som eljest ansetts synnerligen skogrika. Af dessa skäl ber jag att få yrka bifall till de motioner, hvarom förevarande punkt handlar, och jag får tillika nedlägga min protest emot de grundsatser, som Utskottet i detta Betänkande uttalat, hvilka grundsatser

efter min öfvertygelse strida emot begreppet om skogens vård och om tanken för densammas bevarande. Jag gör detta så mycket heldre, som jag anser det vara lagstiftningens oefftergiftiga pligt att göra Statens rätt gällande emot den enskildes missbruk af sin frihet. Hvad slutligen angår frågan om den Franska traktaten och det inflytande som den kan ega på förevarande ärende, så ber jag att få instämma i det yttrande som en utmärkt rättslärd nyss uttalat.

På dessa skäl får jag yrka återremiss af förevarande punkt.

Herr Bennich: För min del förstår jag ej rätt, huru man vid behandlingen af detta Betänkande kommit in på frågan om den enskildes eganderätt till sin skog eller till den slutsats, att Bevillnings-Utskottet skulle anse, att Staten ej vore i sin fulla rätt, då den lagstiftade i afseende på skogen. Utskottet har aldrig sagt något dylikt. Det har blott äberopat de äsigtet, enligt hvilka det ansett, att en sådan lagstiftning ej bör förblandas med tullagstiftningen.

En värd talare förmenade, att den Franska traktaten ej lade några hinder i vägen för äsättande af en utförseltull å pitprops, och anförde såsom skäl derför, att artikeln pitprops ej stod uppförd i de traktaten bilagda tarifferna.

Med anledning häraf tillåter jag mig erinra, att nyssnämnde tariffen endast afse varor, som till de respektive länderna införas och dervid skola åtnjuta bestämda lindringar, men att samma tariffen deremot alla icke angå varor, som från ena eller andra riket utföras.

I afseende å dessa sednare tillåter jag mig att än en gång för Kamraren upprepa innehållet af den en gång förut här i afton upplästa 4:de artikeln i nämnda traktat. Der står tydligt: »att i afseende å utförseln af handelsvaror från Frankrike till de förenade rikena samt från dessa sednare till Frankrike skall icke kunna föreskrifvas en mindre gynnsam behandling än den nu gällande.

Om tillkomsten och betydelsen af denna artikel i traktaten torde det tillåtas mig, som i följd af särskildt nädigt uppdrag ganska nära följde traktatsförhandlingarne, att meddela den upplysning, att det till en början äskades, att ett uttryckligt stadgande skulle i densamma inflyta derom, att någon utförseltull ej fick stadgas å trävaror; men att då det befanns, att i Norge trävaror voro belagda med utförseltull, och att Norska statskassan af denna tull hemtade en så betydlig del af sina inkomster, att densamma icke kunde undvaras, så formulerades texten derhän, att, såsom här står, någon mindre gynnsam behandling af dessa varor än den då stadgade ej finge i afseende å deras utförsel föreskrifvas. Efter mitt förmenande ligger således både i traktatens anda och i dess bokstaf ett bestämdt förbud deremot, att trävaror, som vid traktatens afslutande voro vid utförsel tullfria, nu beläggas med utförseltull.

Grefve Ehrensvärd: Det är ej ovanligt, att då man ej kan anmärka något emot ett Utskotts beslut, man söker så mycket mera efter anledningar att anmärka emot motiven till detsamma. Sådant har händt förut i denna Kamraren och sådant har inträffat här äfven i afton; och det är denna omständighet, som närmast gifvit mig anledning att nu uppträda. Det har nemligen här blifvit af en ärad ledamot af Kam-

maren yttradt och i ganska oförtydbara ord, att Utskottets förevarande Betänkande vore innehållslöst. Jag kan ej medgifva, att denna dom är befogad, och ber att få erinra, att det står likväl i Betänkandet, »att hvarje i utförseltariffen stadgad hinder mot fri utförsel af skogens produkter snarare motverkar än befrämjar det allmänna införandet af en ordnad skogshushållning». Jag vet ej om detta yttrande är så innehållslöst, som den värde talaren velat låta påskina. För mitt sätt att se saken finnes i dessa ord ganska god mening och beständt innehåll, och Utskottets åsigt härutinnan har blifvit ytterligare utvecklade i de följande orden: »hvarföre äfven den särskilda lagstiftning, som för detta ändamåls vinnande möjligen kan vara af nöden hvarken kan eller bör i tulltaxan finna sin plats». Detta är hvad Utskottet sagt och hvad Utskottet anser sig kunna stå vid.

Det har här redan för en stund sedan blifvit yttradt af en annan talare, att de restriktioner, som man må anse nödiga och önskvärda för skogens bevarande, ej lämpligen kunna inläggas i en tulltaxa, och att det således ej tillhör Bevillnings-Utskottet att föreslå dem. De måtte väl också i sjelfva verket tillhöra ett helt annat slag af lagstiftning. Vill någon derföre påyrka några sådana, så må han väcka motion derom, hvilken i grundlagsenlig ordning sedan kan remitteras till vederbörligt Utskott; men att, såsom här skett i afton, vidlyftigt tala om skogshushållning och göra det i sammanhang med en fråga om exportförbud eller utförseltull å vissa trävaror, kan jag ej finna i sin ordning. Utskottet har deremot icke tänkt på att öfverskrida gränserna för sin grundlagsenliga befogenhet, utan i stället erinrat, att skogslagstiftningen ej har sin plats i tulltaxan.

Här har också blifvit taladt om jagt och fiske för att ställa dessa näringsfång i paritet med skogshushållningen och här har blifvit yttradt, att liksom man ej får jaga eller fiska när eller hur man vill, så borde man ej få handtera sin skog hur man vill. Ja! detta är mycket rätt! Men det har aldrig fallit lagstiftningen in att i tulltaxan eller charta-sigillata-förordningen eller någon annan författning, hvars utarbetande tillhör Bevillnings-Utskottet, inlägga bestämmelser i nämnda afseende. I samma ordning som lagstiftningen inskränkt den enskildes rätt att begagna sin jagt och sitt fiske, i samma ordning må lagstiftningen äfven inskränka den enskildes disposition öfver sin skog, men icke i någon annan. Och för öfrigt tror jag, att, så länge Staten ej genom särskild lag lagt några hinder i vägen för den enskilde att *afverka* sin skog, så är det fåfångt och orätt att söka genom tulltaxan förhindra honom att disponera de skogsprodukter han obehindradt fått afverka.

Man har också anmärkt emot Utskottet, att Utskottet i sista punkten af Betänkandet åberopat 4:de artikeln af handelstraktaten med Frankrike. Denna artikel innehåller: »att i afseende å utförseln af handelsvaror från Frankrike till de förenade rikena och från dessa sednare till Frankrike skall icke kunna föreskrivas en mindre gynnsam behandling än den nu stadgade». Då nämnda traktat afslöts, egde utförseltull å trävaror ej rum. Om nu Riksdagen skulle besluta en tull på dylika varor, så synes det mig, som om exporten af desamma erhöi en mindre gynnsam behandling, än den hade då traktaten afslutades. Om också *detta* är innehållslöst vet jag ej, men mig synes det ej så.

Här har blifvit framställt yrkande om återremiss. Jag vill visserligen ej förhåfva mig, men jag ber dock att få nämna att, såsom af Betänkandet synes, ej en enda reservation blifvit anförd emot detsamma, äfvensom att Utskottets beslut i denna punkt blifvit fattadt utan votering. Huruvida det under sådana förhållanden kan anses lämpligt att återremittera Betänkandet för att söka förmå Utskottet att ingripa i ett annat Utskotts verksamhetskrets vill jag lemna derhän. Jag ber derföre att få motsätta mig den påyrkade återremissen. En stor författare har sagt: »detta är detta, och detta är något annat.» Låt nu detta Betänkande få gälla för hvad det är — ett Utlåtande om ifrågasatt tull å trävaror, och söken ej, mine Herrar, att göra det till hvad det icke är och ej kan eller bör vara: en lagstiftning angående den enskildes rätt att disponera öfver sin skog!

Jag yrkar bifall till Betänkandets förevarande punkt.

Friherre Raab, Ad. Chr.: Jag skall ej beskylla Utskottets förevarande Betänkande för att vara innehållslöst. Tvärtom är det emot detsammans innehåll, som jag ämnar rigta mina anmärkningar.

Jag ber att få återföra i Kammarrens minne, huru för två dagar sedan Kammarren med stor majoritet återremitterade en motion i skogs-lagstiftningen och då uttryckte åsigt, som stå i rak strid emot dem, som äro uttalade i detta Betänkande. Det är nu ganska vanligt, att då man vill anförä motiv för eller emot en åsigt, man i ett gammalt protokollsband uppsöker sådana, som vid en förutgången behandling af samma eller en dermed likartad fråga blifvit åberopade. Jag tror derföre, att det ligger rätt mycken våda uti att godkänna motiv, som man i sjelfva verket ogillar.

Den förste värde talaren anmärkte en strof i Utskottets Betänkande, hvilken jag vill utbedja mig att få för bättre minnes skull än en gång uppläsa, ty den är verkligen ganska märkvärdig. Sedan Utskottet talat om, att den fria tull-lagstiftningen medfört en betydlig vinst för afverkarne af skogsprodukter, säger Utskottet: »om också derigenom till en början blifvit en följd, att en eller annan med kanske alltför stor äflan sökt tillgodogöra sig den nya friheten, bör det likväl anses otvifvelaktigt» (märk *otvifvelaktigt*) »att det stegrade värde landets skogsprodukter derigenom erhållit skall snart framkalla en allmännare insigt om nödvändigheten af skogens värd och om fördelarne af en förståndigt ordnad skogshushållning.» Jag ber att få uttala en aldeles motsatt mening. Jag är nemligen fullkomligt öfvertygad derom, att, så snart skogsprodukterna få ett högre pris och erfarenheten gifver vid handen, att i skogen ligger ett kapital, så skall kändedomen derom ovilkorligen föranleda nästan all skogs totala uthuggning. Betänkandet är således, åtminstone i denna del, ej innehållslöst, ty det innefattar just motsatsen mot de begrepp om skogshushållning, som Kammarren för två dagar sedan uttalade. Deremot vill jag för min del ej förneka, att för närvarande finnes ett hinder för att belägga pitprops och sparrar med tull, och detta ligger i den Franska traktaten. Jag bekänner gerna, att jag vid 1862 års riksdag med min röst bidrog dertill, att utförseln af trävaror blef tullfri. Jag ansåg då denna frihet ej vara farlig, och jag

skulle ej heller nu anse någon fara ligga i densamma, om blott Staten vidtog några åtgärder för återplanterande af den nedhuggna skogen.

Från det län, för hvilket jag har äran att vara Representant, har jag nyligen haft underrättelser om, huruledes man der med bekymmer talar om, att exporten af pitprops föranleder sköfning af den skog, på hvilken provinsen förr byggt sitt hopp. Denna sköfning skulle ej vara oroväckande, om skogen återplanterades, och det är fullkomligt riktigt, som Herr Bergstedt redan anmärkt, att skogen kan under gynnsamma förhållanden inom 40 år växa åter. Det är just denna återplanterings-skyldighet som erfordras, ty sjelfva utförseln af sparrar eller pitprops är i och för sig ej farligare för skogen än vår nu gällande stängsels-författning. Men om vi på en gång hemta hela vårt behof af bränsle och byggnadsmaterialier äfvensom till utförsel lämpliga plank och bräder ur skogen och derjemte hugga ned resten till pitprops, och allt detta utan att återplantera något, så blir landet till sist skoglöst och kallt; och vi komma i olycka för den Franska traktaten.

Jag tror ej, att Franska Regeringen skulle vara så småaktig, att, om vi lyckades att åstadkomma en förständig författning i afseende på vår skogshushållning, och vi sedan i ministeriel väg ingingo till nämnda Regering med en anhållan om den Franska traktatens ändrande i öfverensstämmelse med samma lagstiftning, att då, säger jag, denna Regering ej skulle ingå på en sådan förändring. Men då jag på grund af hvad jag nu anfört ej är böjd för att åstadkomma utförselsförbud eller tull på pitprops och små sparrar, utan jag fäster mitt hopp vid att under nästa riksdag få motse från Regeringen ett förslag till en författning i skogs-lagstiftningen, som gör utförseln af nämnda trävaror mindre vådlig, så är det nu af så mycket större vigt att underkänna Utskottets motiv i detta Betänkande, hvilka innehålla just motsatsen mot hvad vi förut i samma ämne yttrat. Jag får derföre hemställa, att Kammarerna måtte besluta, att med ogillande af Utskottets motiv låta vid Utskottets förslag bero.

Herr Beckman: En af de föregående talarne har mot dem, hvilka ogillat Utskottets motiv, rigtat den förebräelsen, att de skulle hafva fört frågan in på ett främmande område. Efter mitt förmenande är det Utskottet ensamt, som måste bära ansvaret, derest en förirring i detta hänseende egt rum, då Utskottet såsom ett af de tvänne hufvudskälen för sitt beslut i frågan upptager just den teori, som af andra blifvit till sin rigtighet bestridd.

Lika litet befogad synes mig den förebräelse samme talare rigtat mot dem, som klaga öfver enskildes missvärd om skogarne, nemligen förebräelsen att de icke framkommit med motioner för afhjelpande af det onda genom lagstiftningsåtgärder. Då jag måste anse, att förebräelsen gäller äfven mig, ber jag att få till min ursäkt anföra, det jag känner åtskilliga motioner i ämnet afgifna vid denna riksdag, i hvilkas syften jag instämmer, och att jag icke anser nödigt eller nyttigt att alltid gifva dubbla motioner i samma sak. Detta anser jag vara nog för att afskudda förebräelsen.

Grefve Hamilton. Hugo Bengt Archibald: Bland skäl, som

blifvit anförda mot Utskottets förslag, har äfven varit det, att det ej vore med en rationel skogshushållning förenligt att afverka ungskog. För min del nödgas jag motsätta mig en sådan åsigt. Det är nemligen klart, att om den, som slagit sig på skogsodling, skall få sina derå nedlagda kostnader betalda, så måste han ega rätt att afverka och tillgodogöra sig sin skog, vid den tid då densamma gifver honom största afkastningen. Då på ett tunnland kunna rymmas 4.000 plantor eller yngre träd, kan man deremot ej räkna på att å detsamma afverka mera än 300 fullvuxna träd. I samma mån således som träden på en viss rymd tilltaga i ålder, minskas de i antal. I öfrigt får jag protestera mot de här framställda yrkanden om inskränkning i den enskildes eganderätt. Jag tror ej att Statens väl befordras derigenom, att den lägger hinder i vägen för den enskilde att sköta sin egendom. Vi hafva dessutom förut en lag, som i vida högre grad än exporten af pitprops är skadlig för skogen, nemligen stängselförordningen, hvilken i hög grad motverkar skogarnes tillväxt. Slutligen är det här ej fråga om att åstadkomma någon ny skogslagstiftning. Och att genom tullsatser söka verka för skogshushållning torde, såsom en värd talare förut redan anmärkt, ej vara fullt lämpligt. Då härtill kommer, att Andra Kammaren redan bifallit förevarande punkt, får jag på alla dessa skäl yrka, att den måtte blifva äfven af Första Kammaren bifallen.

Många ledamöter hördes nu ropa på proposition.

Herr Nordström: Af hvad här förekommit, sedan jag sednast hade ordet, känner jag mig uppmanad att än en gång uppträda i denna fråga.

Två af Bevillnings-Utskottets ledamöter hafva klandrat den omständigheten, att diskussionen här skall hafva rört sig hufvudsakligast omkring frågan om den enskildes eganderätt till skogen, dels ock om den Franska traktaten; och en ledamot af Kammaren har uttalat, såsom han yttrade, »sin bestörtning» deröfver, att man i en tulltaxa ville införa lagar om skogshushållningen. Förhållandet härmed är i sjelfva verket följande: två riksdagsmän hafva väckt motioner, deri de till förekommande af skogens förstöring föreslagit en utförseltull å pitprops och sparrar. Bevillnings-Utskottet, som behandlat frågan och afstyrkt bifall till motionerna, har i sin motivering af detta afstyrkande utgått från frågan om den enskildes oantastbara eganderätt till skogen och slutat med att förklara hinder mot bifall till motionerna äfven ligga uti den Franska handelstraktaten. När nu en ledamot, som är af olika åsigt med Utskottet, vill uppträda, för att framställa sina skäl och gendrifva Utskottets förslag, kan väl något då vara naturiigare, än att han först vänder sig mot Utskottets egna motiv och underkastar dem en kritik? Jag förmodar att rigtigheten af denna erinran ej skall kunna bestridas, och torde, vid sådant förhållande, så väl den ena ledamotens bestörtning som de två andras erinringar mot diskussionens gång visa sig vara i sjelfva verket väl mycket obefogade.

Hvad derefter beträffar mitt uttryck om Utskotts-betänkandets innehållslöshet, ber jag att få erinra att, då Utskottets hela resonnement grundar sig på den förutsättning, att eganderätten till skogen skulle vara oantastlig och Franska handelstraktaten oåtkomlig, men jag deremot för

min del ej kan erkänna nämnda sats' sanning, på skäl dem jag omständligen sökt utveckla, så följer naturligtvis deraf, att, från min synpunkt sedt, hela den på berörde grundsats af Utskottet byggda bevisning måste förfalla såsom saknande innehåll.

Herr Schartau: Den lifliga diskussion, som här uppstår hvarje gång, som frågan om våra skogar kommer på tal, vittnar nogsammt om Kammarens intresse för dem och om den fara, som de för närvarande äro underkastade. Man har sagt, att det ej ligger inom Bevillnings-Utskottets befogenhet att afgifva det förslag, som här blifvit ifrågasatt, och hvilket kunde vara af så stort inäflytande på hela skogsfrågan. Jag måste beklaga, att, efter mitt förmenande, så verkliga är förhållandet. Ty ehuru jag för min del ej vill godkänna Utskottets motiv, så måste jag dock medgifva, att Utskottet har rätt, då det återoppar den — jag säger det rent ut — olyckliga Franska handelstraktaten. Den står onekligen i vägen för den här föreslagna åtgärden, hvars vidtagande eljest kunnat bero på Bevillnings-Utskottet. Den står i vägen, därför att man ej kan utan förtydning af traktatens bokstaf komma derhän att belägga vissa skogsprodukter med tull. Annars vore kanhända en lämplig tullsats den bästa åtgärd bland de många, som kunde vidtagas till skogens skyddande. Nu är emellertid vägen stängd och vi kunna ej genomborra muren. Mitt enda hopp är, att kanhända under dessa tio traktats-ären förstörelselustan ej hinner att fullborda sitt verk.

Man har här yrkat rent bifall till Utskottets förslag. Att biträda detta yrkande är mig omöjligt, ty då skulle jag bifalla äfven Utskottets motiv. Man har yrkat återremiss; dertill kan jag icke heller rösta ja, emedan jag inser att en sådan åtgärd vore ändamålslös. Slutligen har man också begärt, att Utlåtandet skulle med ogillande af motiven läggas till handlingarne; denna mening skulle jag gerna biträda, om ej Utskottet anfört ett motiv, hvilket jag nödgades gilla.

Jag får därför föreslå, att Kammaren måtte, sans phrase, lägga Utskottets förslag till svar på ifrågavarande motioner till handlingarne, och jag skulle anse, att den diskussion, som här blifvit hållen i ämnet kan tillräckligt fylla den lucka som ligger i detta beslut att utan anförda motiv lägga Betänkandet till handlingarne.

Ropen på proposition förnyades.

Friherre Raab, Carl: Jag kan ej neka, att denna fråga blifvit behandlad på ett ganska besynnerligt sätt. Alla äro ense derom, att i skogens missvärdande ligger en den största fara. Hvart helst man reser inom landet finner man, att ej blott barrskogen, utan äfven löf-skogen nedhugges. Det är, som om ett raseri farit i folket att förstöra skogen. Då sedan frågor väckas vid Riksdagen om stälfjande af detta missförhållande, och man begär ett Särskildt Utskott för frågornas behandling, så afslås denna begäran såsom onödig. Kommer man sedan och begär anslag till skogsskolor för att bibringa folket upplysning om skogens rätta värd, så svaras det, att man ej har råd till sådana anslag.

Förevarande fråga, som blifvit hänskjuten till Bevillnings-Utskottet, har blifvit väckt för att i någon mån hejda förstörelsen, hvilken redan

gått så långt, att ett enda hus har på ett år exporterat 22 millioner pitprops.

Man har begärt endast att få en exporttull på nämnda artikel, men till denna framställning svarar man också nej. På hvad väg skall man då försöka att hämma detta onda? Då frågan befinner sig i detta stadium, samt den ej bör få afspisas på ett så snöpligt sätt, som Bevillnings-Utskottet föreslagit, så får jag, enär jag ganska väl inser, att intet vinnes hvarken med att ogilla Betänkandet eller att återremittera det, härmed förnya min vördsamma anhållan, att Riksdagen måtte ingå med en skrivelse till Kongl. Maj:t och begära att Kongl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, som kunde vara lämpliga för hämmande af skogsförödelser.

Herr Ros: Jag ber att, jemte det jag önskar att få göra den rättelse uti mitt förra anförande, nemligen att ej Finans-ministern ensam utan Regeringens pluralitet vid 1862—1863 årens riksdag föreslog tull å sparrar och mindre virke, endast i korthet få nämna, att enligt min öfvertygelse står en förändring i nuvarande missförhållanden i afseende å den enskildes sätt att behandla sin skog ej att vinna genom något stadgande i tulltaxan. Deremot hoppas jag, att genom den diskussion som nu egt rum, det goda skall vinnas, att, om en proposition af Regeringen framställes om inskränkning i den enskildes rätt att disponera den omogna delen af sin skog, så skall Regeringen finna Representationen förberedd på en sådan förändring och villig att biträda densamma.

Grefve Hamilton, Henning: Jag hade ej ämnat att deltaga i dagens diskussion, då redan förut allt synes vara anfördt, som i frågan hufvudsakligen kan sägas. Det har dock här förekommit en omständighet, som jag anser vara af den vigt, att det torde vara nödvändigt, att densamma något närmare utredes, innan Kammaren fattar sitt beslut. Jag åsyftar här det sista motivet i Utskottets Betänkande, enligt hvilket Utskottet på grund af den Franska traktatens afstyrker de väckta förslagen. Mot detta motiv nödgas jag protestera. Det är visserligen sannt, att 4:de artikeln i nämnda traktat kan gifva något slags stöd åt en sådan tydning, men obestriddig är den visserligen, och i ett visst hänseende, efter min uppfattning, alldeles oriktig. Nu kan det aldrig vara rätt och klokt att mot eget land åberopa en traktat, afslutad med en främmande magt, och aldraminst bör det ske, om man derigenom inskränker sin egen handlingsfrihet mer, än traktaten nödvändigt fordrar. Efter mitt sätt att se saken är det alldeles tydligt, att om Kongl. Maj:t behagade belägga utförseln af pitprops med förbud, så skulle traktaten ej utgöra något hinder deremot. Desutom innehåller 17 § af samma traktat, att om någondera af de kontraherande magterna skulle erfara, att någon af traktatens bestämmelser vore för landet mindre fördelaktig, så kan genom öfverenskommelse dem emellan en rättelse härutinnan åvägbringas. Den Franska traktaten kan således göra vissa åtgärder nödiga, inman tullavgifterna å en i densamma upptagen artikel kunna förhöjas, men ingalunda gör den en sådan förhöjning omöjlig. Årligt måste hvarje traktat tolkas, men ingen kan klandra den magt, som, så långt med ärligheten låter sig förenas, tolkar den till sin fördel. Derföre anser jag också det både orätt och oklokt, att, genom ett bifall till

Utskottets Utlåtande i hvad det angår motiven till dess beslut, vilja för framtiden binda våra händer och att, för den händelse att erfarenheten skulle inom de tolf i traktaten bestämda ären visa, att en ändring vore nyttig och nödig, på förhand förpligta oss att under dessa tolf är ej vidtaga en sådan. Det är hufvudsakligen af detta skäl, som jag ej obetingadt vill bifalla Utskottets motivering. Man säger visserligen, att genom att bifalla sjelfva förslaget har man ej äfven bifallit de anförda grunderna för detsamma; och detta är till en viss grad sannt. Men erfarenheten har dock lärt, att under en diskussion tager man ofta fram ett gammalt Betänkande och visar att samma motiv blifvit bifallna en gång förut, och man har således ett prejudikat gifvet, som man har svårt att komma ifrån. Det är således ej utan vigt, att vi vid ett tillfälle sådant som detta ej tillåta en för oss oförmanlig tolkning af den Franska traktaten, hvartill densammas ordalag ej föranleda.

Åtskilliga yrkanden hafva här blifvit framställda dels om bifall, dels om återremiss, dels ock om Betänkandets läggande till handlingarne med ogillande af motiven till detsamma. Bifalla det obetingadt kan jag ej. Hvad återremiss beträffar, så skulle jag vara böjd derför, om man derigenom kunde förmå Utskottet att för sitt tillstyrkande gifva andra och bättre skäl, men detta torde ej vara att hoppas. Andra Kamraten har redan bifallit det med en betydlig majoritet, och en stor del denna Kammare torde komma att rösta på samma sätt; och med återremissen blefve under sådana förhållanden ej något vunnet. Att lägga Betänkandet till handlingarne lärer ej grundlagsenligt låta sig göra, då det är af sådan beskaffenhet, att vid skiljaktiga beslut i afseende å detsamma gemensam votering måste företagas. Den ena Kammaren kan således ej lägga Betänkandet till handlingarne, då den andra redan bifallit det, utan måste fatta sitt beslut i hufvudfrågan. Jag får derföre hemställa, att Kamraten måtte med ogillande af Utskottets motiv bifalla ifrågavarande punkt sådan den blifvit af Utskottet föreslagen; och anhåller jag vördsamt om proposition på detta mitt yrkande.

Friherre Raab, Adam Christian: Jag begärde ordet endast för att få fästa uppmärksamheten derpå, att som ifrågavarande Betänkande utgått från Bevillnings-Utskottet, ett bestämdt beslut angående detsamma måste fattas. Jag får derföre än en gång begära framställning om proposition på bifall till mitt nyss gjorda yrkande, att Kamraten med ogillande af Utskottets motiv måtte bifalla punkten sådan den blifvit af Utskottet föreslagen.

Herr Schartau: Gjord uppmärksam derpå, att det af mig framställda förslag ej är fullt grundlagsenligt, återkallar jag naturligtvis detsamma; och då vid sådant förhållande ej något annat förslag ligger närmare mitt än det af Greve Hamilton väckta, får jag förena mig med honom i yrkande, att med ogillande af Utskottets motiv Kamraten måtte bifalla ifrågavarande punkt sådan den blifvit af Utskottet föreslagen.

Friherre Sprengtporten: Då jag begärde ordet, var det för att yttra mig i afseende å Utskottets å den Franska traktaten grundade

motivering af Betänkandet. Jag har i detta afseende blifvit förekommen af Grefve Hamilton, och jag inskränker mig därför till att i allo instämma i de åsigt, som han uttalat. Jag får äfven, för undvikande af skiljaktighet, förena mig i det af honom gjorda yrkande om proposition på bifall till Utskottets förslag med ogillande af motiven för detsamma.

Friherre Raab, Carl Adam: Jag afstår från mitt förslag och förenar mig med Grefve Henning Hamilton.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till punkten, dels, af Grefve Hamilton, att Kammarén med ogillande af de skäl Utskottet anfört till stöd för sin hemställan skulle bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit, och dels att punkten måtte till Utskottet återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på Grefve Hamiltons yrkande, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på återremiss af punkten, hvilken proposition besvarades med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter och sedan proposition på Grefve Hamiltons yrkande förnyats samt med talrika ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Ehrensvärd begärde votering.

Efter förmälan, det Kammarén egde att afgöra, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den begärda voteringen, hemställde Herr Grefven och Talmannen först, att bifall till punkten skulle intagas i kontrapositionen, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera att återremiss af punkten skulle blifva kontrapositionens innehåll, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Till följd af gjord begäran om votering i afseende å kontrapositionens innehåll uppsattes och justerades en så lydande voteringsproposition:

Den som vill att, vid blifvande votering derom att Kammarén med ogillande af de skäl Bevillnings-Utskottet anfört till stöd för sin i 26:te punkten af Betänkandet N:o 4 gjorda hemställan skall bifalla det slut, hvartill Utskottet i samma punkt kommit, kontrapositionen skall innefatta återremiss af den ifrågakvarande punkten, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammarén till kontraposition vid voteringen bifall till den förevarande punkten.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—46;
Nej—34.

Upplästes och godkändes följande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den som vill, att Kammaren med ogillande af de skäl Bevillnings-Utskottet anført till stöd för sin i 26:te punkten af Betänkandet N:o 4 gjorda hemställan skall bifalla det slut, hvartill Utskottet i samma punkt kommit, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisar Kammaren den ifrågavarande punkten.

Vid denna voterings utgång befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 54;
Nej — 20.

Vid föredragning af Bevillnings-Utskottets den 26 sistlidne Februari och 2 dennes bordlagda Betänkande N:o 6, angående stämpelpappersafgiften, biföll Kammaren Utskottets första hemställan och lade den sednare delen af Betänkandet till handlingarne.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 26 sistlidne Februari och den 2 dennes bordlagda Utlåtande N:o 9, i anledning af väckta motioner om upphörande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandeskap i skolråd, med flera ändringar i Kongl. Förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

Utskottets å sidan 7 afgifna förslag till förändrad lydelse af 23 §:n i ofvannämnda förordning.

Herr von Gegerfelt: När denna fråga vid sista riksdagen förevar, tillstyrkte Lag-Utskottet, att kyrkoherden, eller den hans embete förvaltade, fortfarande skulle vara sjelfskrifven ordförande i skolrådet, så vida församlingen ej »frikallade» honom från en sådan skyldighet. I min då mot Utskottets Betänkande afgifna reservation framställde jag den åsigt, att kyrkoherdens sjelfskrifvenhet borde upphöra, såvida ordförandeskapet i skolrådet kunde göras till ett kommunalt bestyr, till hvars bestridande kyrkoherde ej skulle vara i större mån skyldig än hvarje annan medlem af kommunen; men att, enär det på flera ställen saknades män med insigt, förmåga och vilja att handhafva denna magt-påliggande befattning, jag ej ansåg det lämpligt, hvarken att, då samma

befattning ålåg kyrkoherden såsom en *skyldighet*, han icke äfven skulle hafva *rätt* att utöfva densamma, ej heller att låta på församlingen bero att frikalla d. v. s. afsätta kyrkoherden från en del af hans embetsåligganden. Jag har ej nu funnit skäl att frångå dessa åsigt; och jag har derföre ej kunnat biträda Utskottets förslag. Utskottet har i förevarande Utlåtande tillstyrkt, att kyrkoherden skulle vara sjelfskrifven ledamot i skolrådet, och att skolrådets ledamöter skulle sig emellan välja ordförande. Följden af ett sådant stadgande skulle blifva den, att skolrådets ledamöter genom att välja kyrkoherden till ordförande skulle på detta sätt tvinga honom att ständigt innehafva denna befattning, helst han icke kunde liksom de öfrige ledamöterna efter fyra års förlopp från skolrådet afgå och dymedelst från ordförandebefattningen befrias. Den i det förra Betänkandet omnämnda frikallelsen finnes äfven i detta, fastän den blifvit fintligt undandold; men den synes mig ej vara antagligare derföre, att den blifvit öfverflyttad från kyrkostämman till skolrådet.

Utskottet finner det vara principiellt riktigt och praktiskt lämpligt, att kyrkoherden skulle vara ständig ledamot i skolrådet; men anser deraf ej följa, att han skulle vara sjelfskrifven ordförande. Jag vågar i detta afseende hysa en motsatt mening. Skall kyrkoherden vara ständig ledamot af skolrådet, så är hans rätta plats på ordförandestolen och detta så väl i följd af hans befattning såsom ordförande i kyrkostämman och kyrkoråd, som i följd af hans ställning i öfrigt till församlingen, och särskildt just med afseende å den vidsträcktare verksamhet, som äfven Utskottet ansett för folkskolans utveckling nödigt att honom ålägga. Detta tyckes också Utskottet hafva antagit, då Utskottet yttrat, att om kyrkoherden är lämplig till ifrågavarande befattning, så blir han säkerligen i de flesta fall vald dertill. Om han ej blir vald, så beror detta derpå, att han antingen ej är lämplig, eller ock, såsom någon gång kan hända, att han är alltför lämplig. Är han nu ej lämplig, så hemställer jag om det är skäl att han kvarstår såsom ledamot af skolstyrelsen; hans ställning derinom skulle i sådant fall vara hvarken angenäm för honom sjelf eller gagnande för skolan. Blir han åter förbigången af den jemväl af Utskottet såsom möjlig förutsatta händelse, att han är för nitisk om folkskolan, men församlingen för njugg i beviljande af de för skolan erforderliga medel eller eljest motvillig, så är ej mycket vunnit med Utskottets förslag, att skolrådet, hvilket sjelf motverkade skolans utveckling, skulle få utse sin ordförande.

Några satsar i Utskottets Betänkande kan jag ej låta utan anmärkning passera. Utskottet yttrar nemligen, att om kyrkoherden är försumlig i handhafvande af folkskolans angelägenheter, skulle det inträffa, att ingen annan ledamot af skolrådet ansåge sig behörig att falla honom i embetet. Jag vågar påstå, att tvärtom, just då kyrkoherden är försumlig, måste denna omständighet vara en den kraftigaste uppfordran för ledamöterna att verksamt arbeta för skolan. Utskottet säger vidare, att val alstrar förtroende, men sjelfskrifvenhet afund och ovilja. Denna sats, drifven till sin konsekvens, skulle leda derhän, att hvarje befattning borde, för att framkalla förtroende till innehafvaren, göras till en kommunal angelägenhet. Med all aktning för den kommunala

verksamheten, vågar jag dock antaga, att äfven embetsmannaverksamheten både förtjänar och åtnjuter förtroende, likasom att den, åtminstone ännu i en oberäknelig framtid, icke kan undvaras.

Ostridigt finnas dock tillfällen då kyrkoherde i följd af öfriga embetsgöromål, ålder och sjuklighet eller annan orsak måste anses mindre lämplig till ordförande i skolrådet. En utväg måste för sådana fall beredas, hvarigenom han kan derifrån befrias; men denna befrielse bör honom meddelas genom hans närmast öfverordnade myndighet, domkapitlet. Utskottet anser ett sådant entledigande vara för presten mera sårande, än om han ej blefve vald till ordförande. Äfven denna Utskottets åsigt vågar jag bestrida. I de flesta fall skulle entledigandet komma att ske på kyrkoherdens egen begäran; och, i öfrigt, om giltiga skäl dertill anföras, så ligger ej deri något för honom sårande. Jag ber att få nämna, att något häremot svarande finnes förut i en annan lag, i Skiftesstadgan. Enligt den är härads höfding själfskrifven ordförande i Egodelningsrätten, om ej Kongl. Maj:t finner skäl att annan i hans ställe dertill förordna. Lämpligt torde det deremot vara, att skolrådet utser en vice ordförande.

Jag får på de af mig nu anförda skäl påyrka bifall till Herr Faxes reservation emot Utskottets Betänkande framlagda förslag till lag i ämnet.

Herr Landgren: Ehuru jag som part i saken borde öfverlämna denna fråga åt andras afgörande, så bjuder dock omsorgen om folkskolans framtida välfärd att för Kammaren framlägga de skäl som öfvertygat mig, att det beslut, hvartill Lag-Utskottet kommit, är i högsta måtto förderligt för folkundervisningens sak. Likaväl som Lag-Utskottet värderar jag den kommunala själfstyrelsen såsom ett medel att sprida samsundsandan till alla folkklasser. Men icke dess mindre måste man tillse, att sådana saker icke hänvisas åt valda myndigheter, som man på förhand vet att dessa myndigheter hvarken äro villiga eller dugliga att till samhällets välfärd handhafva. Under en långvarig embets-tid har jag haft tillfälle att blifva förtrogen med tänkesätten icke blott i de 18 församlingar som höra till mitt distrikt, utan äfven med tillståndet inom hela det län, i hvars landstingskommitté för folkskoleväsendet jag är ledamot. Den öfvertygelse, hvartill jag härvid kommit, är att de ojemförligt flesta församlingarne alldeles icke älska och med välvilja omfatta folkskolan i det skick, som Kongl. Maj:t och Rikets Ständer föreskrifva, utan med den största ovilja möta de stegrade fordringarne. Då fråga uppstod i en kyrkostämma helt nyligen i en af de största församlingarne i mitt grannskap om folkskolesaken, och pastor meddelade Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut, så uppstod en bonde och förklarade, att han ansåg det icke öfverensstämma med en själaherdes kall att upphörligen tvinga sina åhörare med nya pålagor, fastmera tillhörde det honom att såsom Gamla Testamentets profeter träda fram inför Konung och myndigheter och säga dem i ansigtet, att deras beslut äro dåraktiga och förderliga. Frågan gällde likväl endast tio veckors skoltid för hvart barn och lämpliga rum för undervisningen, så att ej läraren skulle behöfva flytta från gård till gård. Och det är intet tvifvel att ju denne man uttalar hvad tusende af hans gelikar tänka. Också tillkännagifver man gan-

ska öppet, att just sådana personer som kraftigt motverka folkskolesaken företrädesvis gjort sig förtjente af offentligt förtroende. Att vackra undantag från detta förhållande förefinnas, äfven inom det län jag tillhör, erkänner jag med glädje; men jag talar här om det stora flertalet. Mångenstädes skulle man med jubel emottaga tillåtelsen att återvända till den ordning som gällde före 1842.

Jag frågar eder, mine Herrar, om det under sådana förhållanden är klokt att öfverlemnna folkskolesaken åt sålunda valde ordförande. Man skall svara, att förhållandena gestalta sig annorlunda i andra rikets trakter. Besynnerligt då att Gefleborgs län stått i främsta ledet i uppföring för skolsaken.

Men om äfven alla rikets församlingar verkligen nitälskade för sin folkskolas utveckling, så finnas, särdeles i norra Sverige, en stor mängd socknar, der ingen man finnes med någon vidsträcktare bildning än presten. Man kan visserligen välja denne den första gången till ordförande; men när han tjenat ut sina fyra år, så lär han väl icke emot sin vilja vidare kunna omväljas, så länge man hyser någon aktning för de *grundsatser, på hvilka allt val måste hvila*. Men man bör väl icke gerna begära, att presterskapet godvilligt skall åtaga sig detta ordförandeskap sedan det blifvit i massa så snöpligen afskedadt, som detta föreliggande tadelvotum från Riksdagen å-yftar. Det blir ett tadelvotum i dubbel mening: från Riksdagens sida, derföre att presterne gjort för litet; men församlingarne skola mångenstädes triumfera, derföre att presternes bråk med skolsaken nu ändtligen blifvit stälfjadt.

Då nu således en mängd församlingar med eller emot sin vilja måste tillsätta män af allmogen till ordförande i skolstyrelserna, så frågas, om desse i allmänhet äro i stånd att uppfylla de pligter, som medfölja en sådan plats. Äro väl de skicklige att föra matriklar, att uppgöra de årliga skoltabellerna, att till inspektorerne afgifva de föreskrifna berättelserna om undervisningens tillstånd, att kontrollera skolläraernes undervisnings-sätt i grammatik, naturlära, aritmetik, med flera ämnen i hvilka de ej ega den aldraringaste kännedom. Men om äfven de valde ordföranderne bland allmogen egde erforderlig skicklighet, kan man väl inbilla sig att de utan ansenlig ersättning skulle kunna uppoffra så mycken tid som detta ordförandeskap erfordrar? och tager man således icke ett nytt steg för att ännu mer föröka de allaredan öfver höfvan stegrade kommunalskatterna? På många ställen har det väckt icke liten ovilja, att man nödgas till dyrt pris bortflega ordförandeskapet i sockenstämma och kommunalstyrelse. Men jag vågar tro, att dessa befattningar äro ofjemförligt mindre besvärliga än ordförandeskapet i skolstyrelsen, om det i någon mån skall motsvara sin bestämmelse.

Liten tack får derföre Riksdagen af allmogen, som i det föreslagna beslutet skall se en ny yttring af dess beskatningslust; och ännu mindre erkänsla skall förslaget röna af folkskolans verkliga vänner, som klart förutse att dess antagande skall ädraga densamma ett mångdubbelt antal odugliga ordförande mot hvad den nu eger. Man borde åtminstone vänta till den tid, då folkbildningen blifvit så allmän, att menigheten sjelf kan värda denna angelägenhet, likasom en förständig trädgårdsmästare ej rycker stödet från den späda telningen, förrän den slagit nog djupa rötter för att emotstå stormen.

Härmed vill jag icke undandraga mig att medverka till undanrödjande af det missförhållande, som gifvit anledning till motionen, om diskussionen visar, att man om något antagligt förslag kan förena sig. Folkbildningens sak är för vigtig att presterskapet icke skulle underkasta sig de villkor som finnas nödvändiga att föreskrifva. För närvarande inskränker jag mig att yrka afslag ä Betänkandet.

Herr Hazelius: Skilnaden emellan det förslag, som Utskottet fränställt, och den nu gällande författningen, är den, att då den sednare bestämmer, att kyrkoherden, eller den hans embete förestår, skall vara sjelfskrifven ordförande i såväl kyrkorådet som skolrådet, så föreslår Utskottet deremot, att ordföranden i skolrådet skall väljas samt att en vice ordförande skall tillsättas.

Utskottet erkänner, att frågan om upphörande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet till ordförandebefattning i skolråd är magtpaliggande och ömtålig. Utskottet erkänner vidare, att presterskapet, »till följd af sin bildning och sin öfvervägande intellektuella verksamhet, synes vara i hög grad egnadt att fatta folkskolans stora betydelse och att inom församlingen föra dess talan». Dessa äro Utskottets egna ord: och Utskottet yttrar vidare, »att de nuvarande skolrådsordföranderne i allmänhet med samvetsgrannhet utfövat sitt vigtiga uppdrag, och folkskoleinspektörernes berättelser hafva många bevis att anföras på deras nit och verksamhet för folkundervisningens lyftande till en allt högre ståndpunkt»; men, säger Utskottet: dessa berättelser tala dock äfven om fall, då motsatsen inträffat; då kyrkoherdarne varit äldrige eller sjuklige eller öfverhopade af arbete, tillhörande deras förnämsta embetsäligganden, pastoralvärden. Det hade till och med någon gång inträffat, att, utan dessa skäl, presterskapet lamt handhaft folkskolans angelägenheter. Utskottets omdöme är dock, såsom vi finna, i det hela berömnande och blott undantagsvis klandrande. Således är, efter mitt sätt att se, omdömet i det hela fördelaktigt, och i sådant fall är en ny förordning onödig, ty man stiftar lag för regeln, icke för undantagen. Hvad Utskottets första skäl för förändringen angår, eller att, då presterne äro äldrige eller bräcklige, de skulle låta folkskolans angelägenheter hvila, så synes mig detta kunna lätt förekommas, enär gällande författning åt kyrkoherden inrymmer rättigheten att sätta annan person i sitt ställe. Hvad åter den andra omständigheten angår, eller det lama handhafvandet af folkskolans angelägenheter, som någon gång inträffat, så kan väl icke detta utgöra något skäl att främtaga presterskapet dess sjelfskrifvenhet till ordförandebefattningen i skolrådet, da det lama handhafvandet uppgifves tillhöra undantagen. Inga förhållanden finnas, som icke undantagsvis kunna vara förenade med olägenheter; och man måste finna sig tillfredsställd, om de, såsom i detta fall, kunna i allmänhet fördelaktigt bedömas. Jag kan ej se annat än, då kyrkoherdarne under lång tid, eller alltsedan den nya folkskolestadgans utfärdande, således i tjugufem år — varit sjelfskrifne ordförande i skolrådet, att ett upphälvande af denna deras ställning måste anses såsom ett verkligt misstroende votum, såsom ett öppet uttaladt ogillande af det sätt, hvarpå de hittills skött ordförandebefattningen. Detta är i strid emot Utskottets egna gillande ord, nemligen:

»att

»att de nuvarande skolrådsordföränderne i allmänhet med samvetsgrannhet utöfvat sitt vigtiga uppdrag»; hvilket vits-ord är så mycket mera betydelsefullt, då ifrågavarande befattning sköts af flera tusende personer. Jag tror ej, att något stånd finnes, som ej skulle vara ganska belåtet med ett sådant omdöme som det Utskottet gifvit. Jag tror ej, att någon domare, civil embetsman, eller militär skulle vara missnöjd med det omdömet, att han i allmänhet samvetsgrant uppfyllt sin pligt, att berättelser omtala, det han varit verksam till sitt yrkes lyftande, men att någon gång äliggandena blifvit lamt utförda. Gånge hvar och en till sig sjelf! Huru skulle det kännas, om man erhållit ett förtroende af denna beskaffenhet och man förlorade det genom en ny författning? Jag hemställer till Kammaren, huruvida det vore rätt och ädelt att möjligen hos presterskapet framkalla missnöje öfver en sådan afsättning. Jag vill visserligen icke fränkänna presterne försakelsens dygd, men anser det ej rätt att inleda dem falla i ett så vanligt menckligt fel, som missnöje öfver att blifva tillbakasatt eller undanskjuten. Kyrkoherdens nit för folkskolan skulle möjligen härigenom svalna, och denna olägenhet vore betydligt större än den, om på ett och annat ställe skulle finnas en kyrkoherde, som något lamt sköter skolans angelägenheter. Det må vara möjligt, att i några församlingar skulle kunna finnas personer, hvilka vore lämpligare till ordförande i skolrådet än kyrkoherdarne och hastigare skulle drifva folkskolans sak framåt: men detta hörer dock till undantagen. Förslaget skulle haft mera skäl för sig straxt efter folkskolestadgans utfärdande, då mera grundad anmärkning förefanns vid presterskapets afgörande. Men nu fattar det i allmänhet med nit folkskolans sak. Vi hafva sannerligen icke råd att förlora prestens stöd i folkskolesaken. Hans inflytande behöfves ganska väl att öfvervinna det motstånd, som menigheterna ofta ådagalägga i folkskolans sak. Jag är ingalunda fängen i blind beundran för den verksamhet, jag här försvavar; jag har tvärtom, vid några tillfällen i förra tider, då jag varit bland dem som i hufvudstaden något deltagit i folkskolans frågor, icke sett saken så understödd af presterskapet som önskligt varit. Jag är således fullkomligt oväldig, då jag i denna sak önskar bibehålla presterskapets nuvarande ställning. Det enda tillägg som i författningen kunde behöfvas, vore val af en vice ordförande, men detta är en så enkel åtgärd, att den synes utan någon särskild föreskrift kunna vidtagas. Helst önskar jag således, att Lag-Utskottets förslag skall i sin helhet ogillas, så mycket mera som det har den brist, som en af reservanterne anmärkt, att det inrymmer åt kyrkoherden skyldighet att ständigt vara ledamot i skolrådet och pålägger honom således större tvång än hvarje annan medlem i kommunalstyrelse. Om han vore orkeslös och oförmögen att vara ledamot, skulle han likväl vara skyldig stå kvar. Hufvudsakliga skälet, hvarföre jag önskar förslagens förkastande, är, att jag, just på grund af den värme, med hvilken jag omfattar folkskolan, vill göra presten ansvarig för densammas värd; men ansvarig kunde han icke blifva till samma grad, om han icke är sjelfskrifven ordförande i skolrådet. Ty denna ställning gör presterskapet solidariskt ansvarigt för folkskolans värd. En prest, som af folkskoleinspektören får det klander, att han lamt handhafver folkskolans angelägenheter, vet att det är en anmärkning emot hela hans stånd.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra. anhåller jag om afslag å det nu föredragna Utlåtandet.

Grefve Sparre. Eric: Jag har vid förra riksdagen varit af samma mening som den förste värde talaren; och då jag nu erkänner, att jag är af en annan åsigt, så är det icke utan en viss förlägenhet, som jag begärt ordet, särdeles som jag ej älskar att vexla åsikter. Det är likväl omöjligt för mig att neka, att goda skäl tala för Utskottets förslag. Man kan ju ej bestrida, att, under obetingadt erkännande af allt det goda, presterskapet kan göra och gör för folkskolan, likväl vissa naturer finnas, som ej rätt väl passa för ordförandeskap. Jag kan vara ytterst nitisk prest, en skicklig och lärd man, men min karakter har öfvervägande passivitet eller saknar den aktivitet, som ordförandeskapet kräfver. Det kan dessutom inträffa, att jemväl inom presteståndet personer finnas, som icke hafva tillräckligt nit, som älska företrädesvis det presterliga kall'et eller som hafva obenägenhet för skolfrågor. Kan det, under sådana förhållanden, vara lämpligt att ålägga presterskapet ordförandeplatsen i skolrådet. Vi kunna ej heller förneka, att obenägenheten för sjelfskrifvenheten är ganska stor, att tidsandan fordrar dess upphörande; och jag kan ej föreställa mig, att presterne skulle vilja mera än andra sätta sig emot tidsandan. En föregående talare har sagt, att presternes nit för folkskolan skulle svalna, om ordförandebefattningen i skolrådet fräntoges dem. Man har fräntagit oss sjelfskrifvenheten; men värt nit har väl derföre icke svalnat. Den förste ärade talaren ansåg, att, om ledamotskapet i skolrådet skulle vara en presten alliggande skyldighet, så borde det också vara en rättighet för honom att der vara ordförande; men detta kan jag omöjligt inse. Prestens egenskap af bildningens mälsman gör honom till en lämplig ledamot af skolrådet, der han har ett rikt fält för sin verksamhet. Min kamrat i Utskottet känner nog, att han, med den plats han intager i Utskottet, der väsendtligen och mera än jag, som är ordförande, bidrager till besluten, och att hans inflytande ingalunda är förminskadt, derföre att han icke sitter såsom ordförande. Jag tror äfven, att en person, som är vald till ordförande, eger mera säkerhet och hållning än en, som på grund af sjelfskrifvenhet intager denna plats. Dessutom, mine Herrar, kunnen I vara förvisade derom, att den prest, som eger förmåga att vara ordförande, också blir dertill vald. Blir han det ej, så är det derföre, att han ej har den aktiva karakter, som en ordförande bör ega. Den ärade talaren, som yttrade sig näst före den siste, ansåg, att, liksom trädgårdsmästaren icke borttog från den unga plantan det stöd, han gifvit henne, förrän hon slagit rötter, så böra ej heller vi beröfva folkskolan det stöd, hon så väl behöfver. Det är samnt, men vi skola ej heller binda henne så hårdt vid detta stöd, att hon icke fritt kan af sig sjelf utveckla sig. Man har sagt, att folket skulle hafva obenägenhet för folkskolan. Sådant är dock icke förhållandet. Vi hafva tvärtom sett, huru vid föregående riksdagar Bonde-Ståndet, och på sednare tider landstinget med synnerligt intresse omfattat folkskolans angelägenheter. Jag har vid flera landsting inom det län, der jag är landshöfding, sett, att, under det man haft svårt att få fram andra anslag, sådana propositioner, hvilka rört anslag till folkskolan, gått igenom. Detta landsting har visat ett sådant intresse

för folkskolan, att det tillsatt 14 å 15 inspektörer för att hafva tillsyn öfver skolan. Jag tror därför icke, att det är farligt öfverlemnna rättigheten att välja skolrådsordförande åt kommunerna sjelfva. Har man ej till kommunalstyrelserna det förtroende, att, med risk det de någon gång kunna verka lämt, de dock för det hela skola verka godt, så bör man utdöma hela institutionen. Men som jag tror, att de skola verka godt för folkskolan, så vill jag lemna denna planta den frihet, som den behöfver. Jag vill ej binda skolan vid en gammal utlefvad gubbe. Jag vill gifva den en ung lefvande kraft, och jag tror, att det skall göra skolan godt; viss som jag är, att, der presten dertill finnes lämplig, han skall blifva vald till ordförande i skolrådet, synnerligast enär besväret är så stort, att ingen lärar stå derefter. Dessa äro de skäl, som föranledt mig instämna i Utskottets förslag. Jag har ansett mig böra underställa dem Kammarens pröfning. Jag slutar med att upppepa, att Utskottet obetingadt erkänner allt det goda, presterskapet för folkskolan verkat, och att Utskottets förslag således således ingalunda är ett klandervotum emot presterskapet.

Jag anhåller om bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Dickson Charles: Det skulle vara mycket sorgligt, om, såsom en föregående talare yttrat, antagande af Utskottets förslag skulle innebära ett tadelvotum emot presterne såsom ordförande i skolrådet. Det är min öfvertygelse, att presterne i de flesta fall skola blifva valde till ordförande, och de skola då, såsom den siste talaren yttrade, sitta mera säkert på denna plats och kunna verka mera godt. Jag får på det varmaste tillstyrka bifall till Utskottets förslag, och jag gör detta på principiela grunder och af kärlek till våra kommunala institutioner. Ty jag anser det vara principenligt rätt, att ordförande i kommunalangelägenheter böra väljas och icke vara sjelfskrifne. Då jag granskar hvad en af reservanterne sagt, så finner jag, att han erkänt, det prester kunna finnas, som på ett mindre tillfredsställande sätt sköta sin befattning såsom ordförande, och härigenom har han sjelf dömt, att presterne icke böra vara sjelfskrifne ordförande. Han har å andra sidan sagt, att, om ordföranderne komme att väljas, skulle på ett eller annat ställe komma att afses mera personens sannolika benägenhet att inskränka utgifterna för skolan, än hans nit för dess ändamålsenliga ordnande. Att ingen författning är sådan, att missbruk skola kunna undvikas, veta vi alla. Men inom hvarje stift finnas ju folkskoleinspektörer, och deras tillsyn måste väl skola utöfva inflytande på folkskolan och förekomma missbruk.

Jag inskränker mig till att, på de af Grefve Sparre åberopade skäl, yrka bifall till Lag-Utskottets ifrågavarande Utlåtande.

Herr Hasselrot: Jag kan ej nog ofta förklara, att min motion ej innefattar ett klandervotum emot presterskapet, och hvarje gång jag yttrat mig i denna sak har jag villigt erkänt hvad vi hafva att tacka presterskapet för samt att presten i allmänhet är skolans bästa målsman. Dock kan det ej nekas, att undantag gifvas, då pastor, till följd af sjuklighet eller till följd deraf att han är öfverlupen af andra göromål, icke kan sköta befattningen såsom ordförande i skolråd. Då sådana förhållanden finnas, är det orätt bibehålla stadgandet, att presten *skall* vara

ordförande. För att undanrödja denna orättvisa i det nuvarande stadsgandet, måste således en förändring ske, och frågan är derföre endast *huru* den skall ske. Jag kan då ej förstå annat, än att Utskottets förslag är riktigt, emedan det bibehåller presten vid sin rätt att inom skolrådet verka. på samma gång det lemna skolrådet öppet att sjelf välja ordförande, hvilken påtagligen icke blir någon annan än presten, så snart han finnes dertill lämplig. Här har yttrats en särdeles ömhet om presterskapet; man tyckes vara rädd att, genom antagande af detta förslag, sára det. För min del kan jag ej finna, att presten bör vara sárad af detta förslag, men det är i alla fall en sekundär fråga; den förnámsta frågan är folkskolan. Denna är en kommunens angelágenhet och kommunen bör derföre också få taga den om hand. Detta har Utskottet ansett, och derföre har Utskottet också framställt det ifrågavarande förslaget, till hvilket jag, som icke längre vill upptaga Kammarrens tid, vórdtsamt får tillstyrka bifall.

Herr Faxé: Det synes kanske vara öfverflödigt, då jag är reservant i denna fråga och i min reservation anført de skäl, som föranledt mig att ej instämna i Utskottets förslag, att jag yttrar mig, men jag vill blott ányo upprepa, att jag anser, det hvarje stadgande bör vara bygd på rättvisa. Jag tror, att Utskottets konsekvenser icke äro af denna beskaffenhet. Pastor skulle, enligt Utskottets förslag, ej allenast vara sjelfskrifven ledamot i skolrådet, utan ock kunna tvingas att blifva ordförande, derest församlingen ville lemna honom detta uppdrag. Han skulle således icke ega samma rätt som kommunens öfrige medlemmar, att efter fyra års tid få afsága sig ledamotskapet. Vidare tror jag att, ehuru det icke finnes i Utskottets Betänkande omfórnáldt, meningen är den, att presten, áfven om han icke vore ordförande i skolrådet, likväl skulle vara dess sekreterare. Jag hemställer, om det är billigt att på sádan sätt behandla presten. Man säger, att enligt nu gállande författning skulle pastor vara hunden att vara ordförande. I min reservation har jag föreslagit, att pastor skall kunna hos konsistorium söka och erhålla detta entledigande. Detta kan icke ske, hvarken på grund af nu gállande stadgande eller enligt Utskottets förslag.

På grund af hvad jag nu anført samt de skäl Assessor Gegerfelt áberopat, anhåller jag om bifall till min reservation.

Biskop Beckman: Icke utan tvekan upptráder jag emot Utskottets förslag. I min stállning faller det sig icke så lätt att förorda bibehållandet af ett drygt och ansvarsfullt, icke sállan med obehag förenadt áliggande för presterskapet, då välvilliga hánder äro fárdiga att befria detsamma från denna börda. Flera bland de skäl Utskottet anført har jag ock funnit behjertansvärda. Sásom min reservation utvisar, har jag dock funnit skálen emot afgjort öfvervägande. Den diskussion, som nu fortgått, har icke varit egnad att förändra min stállning. De skäl, som från motsatta sidan blifvit framstállda, hafva i allmänhet varit desamma. Utskottet redan angifvit. Endast vid ett ibland dem ónskar jag få göra en anmärkning, nemligen vid det som sökes i tidsandans obenágenhet emot sjelfskrifvenheten. Gár denna obenágenhet derhán att vilja afskaffa en embetsmans sjelfskrifvenhet till fullgörande af de álig-

ganden, som med rätta tillhöra just hans embete, så går den ögonskenligen för långt. För min del anser jag värden om folkskolan vara ett sådant embetsaliggande för presten, just därför att folkskolan ännu har hos oss till sin uppgift att bibringa *kristlig* bildning, att det religiösa bildningselementet har och bör hafva derstädes en öfvervägande betydelse, och att de elementer af allmän bildning, som i denna böra och kunna ingå, ännu icke öfverskrida det mått, som gör deras uppmuntrande och öfvervakande för presten väl möjligt. Jag är därför fortfarande af den tanke, att Sveriges folk utan obillighet kan fordra, det presterskapet underkastar sig bördan; att denna ordning bäst främjar folkskolans utveckling; och att pastors sjelfskrifvenhet såsom ordförande icke står i strid med det lofvärda syftet att framkalla ett lifligare deltagande från de öfriga församlingsmedlemmarnes, särskildt skolrådets sida, utan snarare är egnad att befordra detta syfte, att således denna sjelfskrifvenhet fortfarande bör vara regel.

Herr Statsrådet Carlson: Det djupt ingripande förslag, som blifvit af motionären väckt och af Utskottet förordadt, ehuru det otvifvelaktigt har sin rot i ett varmt nit för folkskolan och de kommunala inrättningarnes utveckling, synes mig dock, ur synpunkten af skolans väl, möta ej ringa betänkligheter. Den klaraste bilden af vårt lands folkskoleväsende *i det hela*, jag säger med afsigt det hela, är den, som innehålles i inspektörernas afgifna berättelser, och dessa berättelser meddela sådana upplysningar, som omiskänneligen synas gifva vid handen, att åtminstone ännu tiden ej är inne för den föreslagna förändringens genomförande. Endast i största korthet vill jag vidröra hvad af dessa berättelser kan för frågans belysning vara af vigt. En af desse folkskoleinspektörer, som sjelf är lektor vid en högre lärdomsskola och hvars uttalade omdöme bör vara fullt tillförlitligt, yttrar, att han skulle anse såsom det största men för folkskolan, om presterskapets pligt att vara ordförande i styrelsen upphörde, enär skolans upprätthållande i de aldra flesta fall är af pastor beroende. En annan yttrar, att skolans vård i allmänhet beror af presterskapet allena: en tredje, att skolrådets ordförande nästan uteslutande besörjer folkskolans angelägenheter, samt att öfrige ledamöter föga eller intet deråt egna sina omsorger; en fjerde, att skolrådet anser sitt uppdrag endast som en börda: en femte, att skolrådets ledamöter icke på långt när uträtta hvad de borde, och att presterne hafva stort inflytande på skolväsendets framgång; en sjette, att skolrådets ledamöter till följd af likgiltighet och bristande insigt föga egna sig åt skolan, och att, der denna förbättrats, förtjensten hufvudsakligen varit presterskapets: en sjunde, att skolans tillsyn till största delen hvilar på presten ensam, att de öfrige skolrådsledamöterna sällan besöka skolan och ej ens infinna sig på sammankomsterna, o. s. v. Inspektörerne vitsorda alla presterskapets nit för folkskolan och anse, att något inflytande på skolväsendet icke på länge skall kunna förväntas af skolrådet. Om nu förhållandet är sådant — och tvifvel om sanningen af dessa vittnesbörd bör icke kunna ega rum — har man svårt att inse skälen för en lagförändring, hvarigenom det viktiga äliggande, hvilket hittills såsom embetspligt tillhört presten, skulle hädanefter af honom utöfvas endast i fall han till ordförande blefve vald. Steget synes åtminstone vägad. Är

fråga endast derom, att han, till följd af val, bör vaka öfver skolans bästa, så kan man med skäl säga, att detta äfven för närvarande merändels eger rum, då nemligen i de flesta fall kyrkoherden, på grund af val, innehar sitt prestembete. Af hvilka skulle åter denna magtpåliggande valrätt utöfvas? Af desse samma skolrådsledamöter, om hvilkas nit och insigt i skolans angelägenheter, när man betraktar förhållandena i sin allmänhet och företrädesvis på landet, folkskoleinspektörerne yttrat sig på det sätt jag redan haft äran antyda. Otvifvelaktigt åligger det lagstiftaren att fästa sin uppmärksamhet vid för handen varande förhållanden, då en förändring ifrågasättes. Dervid hör ock uppmärksammas, att helt annorlunda är förhållandet att vara ordförande i en församling, sådan som den en föregående talare vidrört, bestående af idel insigtsfulle och tänkande män, eller uti en, der man måste frukta, att den ännu icke kommit till klar uppfattning af sin bestämmelse. Otvifvelaktigt skulle det synas nuvarande ordförande i skolråd oväntadt, om, sedan såväl Statens som landstingens förordnade inspektörer uttalat åsikter, vittnande om dessa ordförandes nit för skolan, de genom en åtgärd, hvilken, man säge hvad man vill, svårigen kan anses som ett bevis på förtroende, plötsligen skiljdes från sina befattningar. Det förekommer mig äfven såsom varande af vigt att tillse, hurudan ställningen genom lagförslagets antagande sannolikt skulle komma att blifva. Visserligen komme det att inträffa att, i åtskilliga församlingar, valet af ordförande faller på pastor, enär, såsom här blifvit anfördt, befattningen är besvärlig och ingen annan inom skolrådet kunde finnas benägen att uppoffra tid och krafter dertill; men för ingen del är otänkbart, att pastor ej väljes just dertill, att han alltför ifrigt befrämjat skolans sak, samt församlingen och dess representanter i skolstyrelsen ej finnas hugade att fortgå i samma riktning. Det bör dessutom tagas i betraktande, att de ombyten af ordförande, som kunna följa af val, återkommande efter några få års mellantid, skola verka ofördelaktigt på skolans förvaltning. Numera äro, genom nyare föreskrifter, de i skollagen förekommande allmänna stadganden om skolrådets åligganden närmare bestämda, och dessa åligganden äro sådana, som fordra ganska mycken insigt i undervisningens väsende. Jag vill i detta afseende erinra derom, att skolråden åligger, bland annat, att anställa pröfning med de barn, som ej besöka skolan, att pröfva barnens kunskapsförråd, då skolgången slutar, att tillse, det läroämnen i lämplig ordning följa på hvarandra och mera dylikt. Nuvarande ordförande kunna, till följd af sin öfverlägsna bildning och såsom sjelfve lärare finna dessa uppgifter lätta; och deras ställning till församlingen undanrödjer påtagligen åtskilliga hinder för befrämjande af skolans väl. Dessa grundsatser, som hos oss varit bestämmande, med hänseende till den nu ifrågasatta lämpligheten af ordförandens sjelfskrifvenhet, hafva ock blifvit erkända ej blott hos oss, utan äfven i våra grannländer och flera andra af Europas stater. I Norge, i Danmark, i det Protestantiska Tyskland, i Skottland innehar presten i kraft af sitt embete en likartad ställning. Det är sannt, att undantag finnas, och måhända icke få, der prestens föreställningar, att den kunskap, som är gagnelig för medborgaren, ej låter förena sig med kristendomsundervisningen, och att skolan på sådana ställen endast ensidigt utvecklar sin verksamhet, men dessa undantag, som icke kunna försvaras, utan

måste beklagas, böra ej föranleda till vidtagande af förändringar, som kunna äfventyra skolans framtida väl. Man är berättigad hoppas, att dessa partiela missförhållanden, som med hvarje år minskats, skola småningom helt och hållet bortnötas, i samma mån som man införlifvar sig med de grundsanningar, hvilka, om ock alltför plötsligt, framkallade folkskoleväsendet i vårt land och gäfvö derät den prägél, det hittills bibehållit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande förslag, dels antagande af det förslag till den ifrågavarande §:ns lydelse, som Herr Faxé i sin reservation framställt, och dels afslag å Utskottets merberörda förslag; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets förslag, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, sedermera proposition på antagande af Herr Faxés förslag, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej, och slutligen proposition på afslag å Utskottets förslag, hvilken proposition besvarades med många nej jemte åtskilliga ja; hvar-efter, och sedan proposition på antagande af Herr Faxés förslag förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Sedan flere ledamöter begärt votering, samt Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, till kontraposition vid voteringen antagit bifall till Utskottets oftaberörda förslag; uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som vill, att Kammaren skall bifalla det förslag till förändrad lydelse af 23 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämman, som Herr Faxé i sin reservation emot Lag-Utskottets Utlåtande N:o 9 afgifvit, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammaren Lag-Utskottets förslag till nämnda §:s lydelse.

Sedan voteringspropositionen anslagits, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 38.

Nej — 23.

Utskottets å sid. 7 framställda förslag om aflåtande af en underdånig skrifvelse rörande ändringar i Folkskolestadgan m. m.

Grefve Sparre, Eric: Vid det förhållande, att Kammaren afslagit Utskottets förslag i första punkten och bifallit hvad Herr Faxé i

sin reservation föreslagit. hemställer jag, huruvida Kammarerna icke skulle finna lämpligt till Utskottet återremittera den nu föredragna punkten.

Herr von Gegerfelt: Jag anhåller, att Kammarerna måtte bifalla denna punkt, sådan den lyder i Herr Faxes reservation.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till förslaget, sådant detsamma lydde i Herr Faxes reservation, och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på förstberörda yrkande och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Utskottets hemställan öfverst å sid. 8.

Bifölls.

Utskottets förslag till förändrad lydelse af 24 § i Förordningen om kyrkostämman m. m.

Grefve Sparre, Eric: Denna punkt måste alldeles förfalla till följd af Kammarernas beslut i 1:sta punkten, och jag anhåller derföre, att Herr Talmannen måtte framställa proposition derpå.

Öfverläggningen förklarades slutad och förslaget afslogs.

Utskottets hemställan öfverst å sid. 9.

Bifölls.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 26 sistlidne Februari och 2 dennes bordlagda Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion angående skyldighet för dem inom kommunerna, som icke ega fastighet, att deltaga i kostnaderna för uppförande och underhåll af allmänna byggnader m. m.

Herr von Koch: Det har ingalunda varit mig obekant, att Rikets Ständer afgifvit förslag i detta ämne; men enär jag trodde att de gått väl långt, ville jag framställa ett förmedlingsförslag, för att se om man icke skulle kunna, såsom det heter, ställa kyrkan midt i byn. Emellertid är förslaget så nytt, att jag knappast vågade hoppas, att det skulle bifallas vid denna Riksdag. Innehåller det någonting riktigt är det ett frö som gro, finnes åter intet riktigt deruti må det för alltid nu begravas. För närvarande har jag derföre icke heller något yrkande att framställa.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Friherre Fleetwood: För högst viktiga angelägenheter får jag hos Kammaren anhålla om ledighet från riksdagsgöromälen under tre veckor från den 10 dennes.

Denna anhållan bifölls.

Herr Hasselrot: Jag får vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromälen under tre veckor från den 7 dennes.

Jemväl till denna begäran lemnade Kammaren sitt samtycke.

Kammaren ätskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m.

In fidem
O. Brakel.
